

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická
Katedra ústavního a evropského práva

Diplomová práce
Ochrana svobody projevu v EU a USA,
srovnávací pohled

Jana Čekalová
Plzeň 2020

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Jana ČEKALOVÁ
Osobní číslo: R15M0042P
Studijní program: M6805 Právo a právní věda
Studijní obor: Právo
Téma práce: Ochrana svobody projevu v EU a USA, srovnávací pohled
Zadávající katedra: Katedra ústavního a evropského práva

Zásady pro vypracování

- 1) Úvod
- 2) Filozofické a právní pojetí svobody projevu v průběhu dějin, vysvětlení základních pojmů
- 3) Zakotvení svobody projevu v mezinárodním právu
- 4) Svoboda projevu v Ústavě USA a ve vybrané judikatuře NS USA
- 5) Právní pojetí svobody projevu v Evropě a v EU
- 6) Vývojové tendence v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva v oblasti ochrany svobody projevu
- 7) Srovnání současného pojetí ochrany svobody projevu v USA a v EU

Rozsah diplomové práce: 103
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam doporučené literatury:

- BARTOŇ, Michal. Svoboda projevu: principy, garance, meze. Praha: Leges. 2010. ISBN 978-80-87212-42-4.
- BARTOŇ, Michal. Svoboda projevu a její meze v právu ČR. Praha: Linde. 2002. ISBN 80-7201-367-X.
- HERCZEG, Jiří. Meze svobody projevu. Praha: Orac. 2004. ISBN 80-86199-94-0.
- JÁGER, Petr, MOLEK, Pavel. Svoboda projevu: demokracie, rovnost, svoboda slova. Vyd. 1. Praha: Auditorium, 2007. ISBN 978-80-903786-5-0.
- KMEC, Jiří. Evropská úmluva o lidských právech: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck. 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3.
- MILL, John Stuart. O slobodě. Bratislava: Iris. 1995. ISBN 80-88778-07-7.

Vedoucí diplomové práce: Mgr. et Mgr. Renáta Vokrojová
Fakulta právnická

Datum zadání diplomové práce: 23. ledna 2019
Termín odevzdání diplomové práce: 31. března 2020

V Plzni dne 29. května 2019

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

Doc. JUDr. Monika Forejtová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni .....

Jana Čekalová

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Mgr. et Mgr. Renátě Vokrojové za cenné rady a připomínky při vypracování této diplomové práce.

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	FILOZOFICKÉ A PRÁVNÍ POJETÍ SVOBODY PROJEVU V PRŮBĚHU DĚJIN, VYSVĚTLENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	3
2.1	Filozofické pojetí svobody projevu	3
2.2	Právní pojetí svobody projevu.....	6
2.3	Vymezení pojmu	7
3	ZAKOTVENÍ SVOBODY PROJEVU V MEZINÁRODNÍM PRÁVU....	8
3.1	Rada OSN pro lidská práva.....	9
3.1.1	Úřad vysokého komisaře	10
3.1.2	Zvláštní zpravodaj.....	10
3.2	Rada Evropy.....	11
3.2.1	Rada Evropy a svoboda projevu v tisku, na internetu, hate speech.	14
3.3	Amnesty International.....	18
4	SVOBODA PROJEVU V ÚSTAVĚ USA A VE VYBRANÉ JUDIKATUŘE NS USA.....	19
4.1	Historický vývoj zakotvení ochrany svobody projevu v USA.....	19
4.1.1	Dodatky	20
4.1.2	Vývoj od roku 1941 do současnosti.....	21
4.2	Judikatura.....	24
4.2.1	Obscenní materiál	24
4.2.2	Podněcování k porušení práva na svobodu projevu.....	29
4.2.3	Bojovná slova	32
4.2.4	Svoboda projevu a tisk	33
4.2.5	Shrnutí judikatury NS USA.....	35
5	PRÁVNÍ POJETÍ SVOBODY PROJEVU V EVROPĚ A V EU	36
5.1	Soudní dvůr EU	40
6	VÝVOJOVÉ TENDENCE V JUDIKATUŘE EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA V OBLASTI OCHRANY SVOBODY PROJEVU	41
6.1	Handyside v. Spojené království, stížnost č. 5493/72, rozhodnuto dne 7. prosince 1976	42
6.2	Sunday Times v. United Kingdom, stížnost č. 6538/74, rozhodnuto dne 26. dubna 1979	43

6.3	Observer and Guardian v. the United Kingdom, stížnost č. 13585/88, rozhodnuto dne 26. listopadu 1991	47
6.4	Goodwin v. the United Kingdom, stížnost č. 17488/90, rozhodnuto dne 27. březen 1996	48
7	SROVNÁNÍ SOUČASNÉHO POJETÍ OCHRANY SVOBODY	
	PROJEVU V USA A V EU	51
7.1	Judikatura ESLP 21. století.....	52
7.1.1	M’Bala M’Bala v. France, stížnost č. 25239/13, rozhodnuto dne 20. října 2015	52
7.1.2	Pentikäinen v. Finland, stížnost č. 11882/10, rozhodnuto dne 20. října 2015	54
7.1.3	Ashby Donald a další v. France, stížnost č. 36769/08, rozhodnuto dne 10. ledna 2013.....	57
7.1.4	Ernest Backes v. Grand Duchy of Luxembourg, stížnost č. 24261/05, rozhodnuto dne 8. července 2008	59
7.1.5	Svoboda projevu v online světě.....	61
7.2	Judikatura NS USA 21. století	62
7.2.1	Federální komunikační komise et al. v. Fox Television Stations, INC., ET AL, 556 US _ (2009), rozhodnuto dne 28. dubna 2009 .	62
7.2.2	Matal v. Tam, 582 US ____ (2017), rozhodnuto dne 19. června 2017	63
7.2.3	Packingham v. Severní Karolína, 582 US ____ (2017), rozhodnuto dne 19. června 2017.....	64
7.3	Úvaha de lege ferenda.....	65
8	ZÁVĚR	68
	RESUMÉ	71
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	73

SEZNAM ZKRATEK

deklarace – Americká deklarace práv a povinností člověka

ESD – Soudní dvůr EU

ESLP – Evropský soud pro lidská práva

EU – Evropská unie

EÚLP – Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

FCC – Federální komunikační komise

Listina – Listina základních práv Evropské unie

NS USA – Nejvyšší soud Spojených států amerických

NSDAP – Národně socialistická německá dělnická strana

OHCHR – Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva

OSN – Organizace spojených států

Rada – Rada OSN pro lidská práva

Rada OAS – Rada Organizace amerických států

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

Úmluva – Americká úmluva o lidských právech

USA – Spojené státy americké

Ústava – Články Konfederace a trvalé unie

1 ÚVOD

Tématem diplomové práce je význam ochrany svobody projevu. Ta se řadí mezi univerzální lidská práva a dle názoru autorky je jedním z nejdůležitějších lidských práv, které je zakotveno v ústavách států i v mezinárodních úmluvách. Je též právem ústředním, neboť je s ním spojováno mnoho dalších lidských práv, například právo na svobodu vyznání, právo shromažďovací a další. Otázkou ale je, zda má být svoboda projevu neomezená, nebo zda by se měly určit její hranice. Ti, kteří se přiklánějí k tomu, aby byla omezena, vycházejí z historie a bojí se právě opakování situace, kdy trestem za svobodu slova, která nebyla v souladu s ideologií, byl trest smrti.

Dané téma si autorka vybrala proto, že se se svobodou projevu setkáváme každý den. Každý člověk se nejméně jednou za den setká se svobodou projevu v médiích, jako je televize, internet nebo sám prezentuje své vlastní názory například v práci, mezi přáteli, na sociálních sítích. Pokud by se nemohly nahlas projevat myšlenky, názory, k jakému účelu by pak sloužila ostatní politická práva? Jako příklad se může uvést, že pokud by se člověk mohl scházet na pokojných demonstracích, ale nemohl by na nich vyjádřit svůj názor, k jakému účelu by pak demonstrace sloužila?

První kapitoly jsou věnovány filozofickému a právnímu pojetí svobody projevu. Filozofické pojetí je stavebním kamenem pro vývoj ochrany svobody projevu. Obsahem této kapitoly bude pojetí svobody projevu filozofy jako byl například Platon, Locke, Rousseau či Mill a její projevy v jejich dílech, jak ji chápali v době, ve které žili.

Svoboda projevu je zakotvena jak v mezinárodním právu, tak v právu EU a USA. V těchto kapitolách bude pojednáno o zakotvení svobody projevu v jednotlivých mezinárodních dokumentech, v listinách a ústavách, jako jsou například Všeobecná deklarace lidských práv, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a 1. dodatek. V rámci jednotlivých kapitol pojednávajících o judikatuře Evropského soudu pro lidská práva a Nejvyššího soudu USA se přistoupí k rozboru významu ochrany svobody projevu v oblasti médií, a to zejména v souvislosti s tiskem, televizí a pornografií. Také bude zaměřeno v rámci svobody projevu na hate speech, bojovná slova a jaké jsou hranice svobody projevu, ve kterých projev ještě patří pod ochranu ustanovení obsažených v dokumentech.

Téměř denně je slyšet o svobodě projevu, proto je považována za samozřejmost, ale v některých státech vůbec samozřejmostí není. Příkladem je situace v Turecku, kdy se zatýkali novináři pro nepovedený pokus o převrat. V oblasti pornografie bude pojednáno zejména o testu obscenity a o majiteli pornografického časopisu Larry Flyntovi, který byl zlomový pro úpravu svobody projevu v oblasti pornografie.

Cílem této diplomové práce je porovnat pojetí ochrany svobody projevu v rámci Rady Evropy a USA a jakým způsobem a v jak velké míře je zde zakotvena. Toho je dosaženo metodou komparace a analogie. Na závěr autorka pomocí úvahy de lege ferenda přiblíží svůj názor na tento vývoj.

2 FILOZOFICKÉ A PRÁVNÍ POJETÍ SVOBODY PROJEVU V PRŮBĚHU DĚJIN, VYSVĚTLENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

2.1 Filozofické pojetí svobody projevu

Koncept lidských práv není chápán úplně jednoznačně a existuje mnoho postupů, jak ho správně vyložit. Nejprve se autorka zaměří na pojetí svobody projevu filozofy a pokusí se vyložit její filozofickou podstatu.

První pokusy o vysvětlení svobody projevu či počátky, kdy se začaly objevovat první myšlenkové zásady svobody projevu by se mohly zařadit až do antiky k Platónovi. Platón se ale nesnažil ochraňovat svobodu projevu, spíše naopak. Ten se ve svém beze sporu nejznámějším díle *Ústava* vyjádřil ke svobodě projevu takto: „*Především tedy musíme, jak se podobá, dozíratí na skladatele bájí, a kterou vytvoří dobrou, tu přijímati, která však nebude taková, tu odmítati. Pak přimějeme chůvy a matky, aby ty vybrané báje dětem povídaly a utvářely jimi jejich duše mnohem více než těla rukama.*“¹ Možná se může zdát, že je cenzura v oblasti bájí zbytečná. Člověk si ale musí uvědomit, že v této době byly báje hlavním zdrojem informací a často v nich byl obsažen i kritický pohled na vládnoucí sféru. Musela tedy existovat cenzura projevu, tedy bájí, aby vládcí mohli v klidu vládnout.

Dalším významným filozofem je John Locke, který se svobodou projevu zabýval ve svém díle *Dvě pojednání o vládě*. John Locke je představitelem smluvní teorie, kdy zastává názor, že práva jsou nezadatelná a nezcizitelná, tudíž lidé mohou pouze smlouvou zapůjčit část suverenity k lepšímu naplnění svobody.² Ve své knize *Druhé pojednání o vládě* předestřel svůj názor, že „*účelem zákona není svobodu zrušit nebo omezovat, nýbrž zachovat a rozšířit. Neboť za každého stavu stvořených bytostí, jež jsou schopny zákonů, „kde není zákona, tam není svobody“.* *Svoboda totiž znamená býti svoboden od útlaku a násilí druhých, což nemůže býti, kde není zákona, ale není, jak se nám praví, „svobodou pro každého činiti, co se mu líbí“.*“³ Je zde vidět jeho názor, že projev není pod neomezenou ochranou. Člověk

---

¹ PLATÓN. *Ústava*. Šesté, opravené vydání. Přeložil František Novotný. Praha: OIKOYMENH, Praha 2017. ISBN 978-80-7298-230-1, s. 104.

² KREJČÍ, Oskar. *Lidská práva*. Praha: Professional Publishing 2011. ISBN 978-80-7431-056-0. s. 124.

³ LOCKE, John. *Dvě pojednání o vládě*. Přeložil Josef KRÁL. Praha: Československá akademie věd, 1965. ISBN nepřiděleno, s. 165.

musí znát hranice svého projevu, který je ještě pod ochranou zákona. John Locke byl následován francouzským myslitelem Jeanem Jacquesem Rousseauem. Ten ve své knize *O společenské smlouvě* svobodu projevu pojímal tím způsobem, že „*Vzdát se své svobody znamená vzdát se své lidské hodnosti, svých lidských práv, a dokonce i svých povinností.*“⁴ V kapitole *O cenzuře* zastává názor, že „*cenзуra je dobrá k tomu, aby zachovala mravy, nikdy k tomu, aby je obnovila.*“⁵ Dále se k cenzuře v souvislosti se svobodou projevu vyjádřil tak, že „*cenзуra udržuje mravy tím, že brání názorům, aby se nepokazily uchovávat jejich správnost moudrým užíváním, někdy i tím, že je stanoví, když jsou ještě nejisté.*“⁶

Myšlenky Johna Locka a Jeana Jacquesa Rousseaua položily základ francouzské a americké deklaraci.

V období univerzalizace lidských práv je nejvýznamnějším filozofem John Stuart Mill. Obsah jeho díla *Utilitarismus* porovnává autorka s ochranou svobody projevu a s tím, jak je svoboda projevu v rámci celého lidstva důležitá. Dle Milla není utilitaristickou normou největší vlastní štěstí jednatelce, ale největší štěstí celkové společnosti. Svoboda projevu se tedy může omezit ve prospěch jednotlivce, ale jaký to bude mít důsledek pro ostatní populaci v rámci jejich svobody projevu? Bude pro ně lepší, aby veřejnost cenzurovala jejich projevy, nebo aby mohli svobodně a veřejně propagovat svůj názor? Dále z Millova utilitářského pojetí vyplývá, že veřejné instituce musejí rozhodovat na základě zájmu lidstva, tedy pro celou společnost nikoli pouze pro jednotlivce.⁷ Dle názoru autorky je to významná myšlenka. Vztahuje se totiž i na pojetí svobody projevu, neboť ten by se měl chránit v zájmu celku, nikoli pouze v zájmu jednotlivce. Veřejné instituce musí rozhodovat ve všech případech stejně, a hlavně musí být k dobru všem. A nakonec Mill konstatuje, že ti, co pravidla porušují, mají být za jejich porušení potrestáni. To také úzce souvisí s ochranou svobody projevu, neboť ti, co poruší či omezí svobodu projevu, musí být za takové omezení potrestáni.⁸

---

⁴ KREJČÍ, Oskar. *Lidská práva*. Praha: Professional Publishing 2011. ISBN 978-80-7431-056-0. s. 124.

⁵ ROUSSEAU, Jean-Jacques. *O společenské smlouvě neboli O zásadách státního práva*. Reprint původního vydání z roku 1949. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2002. Knihovna společenských věd. ISBN 80-86473-10-4. s. 142.

⁶ ROUSSEAU, Jean-Jacques. *O společenské smlouvě neboli O zásadách státního práva*. Reprint původního vydání z roku 1949. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2002. Knihovna společenských věd. ISBN 80-86473-10-4. s. 143.

⁷ MILL, John Stuart. *Utilitarismus*. Přeložil Karel ŠPRUNK. Praha: Vyšehrad, 2011. ISBN 978-80-7429-140-1. s. 133.

⁸ Tamtéž, s. 134.

S výše uvedeným dílem Utilitarismus souvisí další Millovo dílo O svobodě, ve kterém Mill vyjadřuje, že svoboda slova by neměla být omezována. Tvrdí, že ve státech s ústavním pořádkem se neobává toho, že by se vláda pokoušela kontrolovat projevy názorů. Pokud by ke kontrole stejně došlo, a to především formou omezení projevu lidí, tak by okrádal jak současné, tak i budoucí generace lidstva. Protože pokud je omezený projev neboli myšlenka správná, jsou lidé zbaveni možnosti změnit nesprávný názor za správný.⁹ „*Nikdo si totiž nemůže být stoprocentně jist, zda myšlenka, kterou se snaží člověk potlačit je nesprávná, a i pokud bychom si byli jisti, že je lživá, její potlačení by bylo stejným zlem.*“¹⁰

Omezování svobody projevu vždy existovalo. Může se to ukázat například na pronásledování za náboženské názory. Náboženské reformace vypukly nejméně 12x ještě před Lutherem, a vždy byly poraženy. Dokonce i po Lutherovi byla perzekuce úspěšná, kdekoliv se v ní pokračovalo. Perzekuce zvítězila všude s výjimkou měst, kde odpadlíci vytvořili silnou skupinu a nebylo možné je porazit.¹¹

V souvislosti s náboženskými názory také ve svém díle kritizuje křesťanství. Tvrdí, že „*ti, co jsou nevěřící, jsou lháři a ti, co v Boha věří, jsou uchráněni před lží pouze ze strachu z pekla.*“¹² Je přesvědčen, že svoboda myšlení a svoboda vyjadřování jsou důležité pro duchovní vývoj lidstva.¹³

Mill zastává názor, že se „*lidstvo nikdy zcela nezbavilo pronásledování zákonem. Zákonné trestání za názor nebo alespoň za jeho projevení stále existuje a jeho praktikování není ani v současné době tak omezené, aby se vyloučila možnost, že se jednoho dne obnoví v plném rozsahu.*“¹⁴

Mill sepsal 4 základní myšlenky svobody projevu. Těmito jsou:

- „1) *Pokud je určitý názor násilně umlčen, můžeme se domnívat, že je pravdivý. Popírat znamená osobovat si vlastní neomylnost.*
- 2) *I když je umlčený názor chybný, může obsahovat – a velmi často i obsahuje – kus pravdy. A protože všeobecná nebo převládající myšlenka v jakékoliv otázce je málokdy nebo nikdy úplnou pravdou, jen díky kolizi s opačným názorem má jedna část pravdy šanci na doplnění druhou.*

---

⁹ MILL, John Stuart. *O slobode*. Přeložil Emil VIŠŇOVSKÝ. Bratislava: Iris, 1995. ISBN 80-88778-07-7. s. 21–22.

¹⁰ Tamtéž, s. 21–22.

¹¹ Tamtéž, s. 31.

¹² Tamtéž, s. 32–33.

¹³ Tamtéž, s. 32–33.

¹⁴ Tamtéž, s. 32.

3) *I když je převládající myšlenka pravdou, nebo dokonce úplnou pravdou, dokud se nepodrobí – a to otevřeně – ostrým a čestným sporům, bude ji většina těch, co ji přijali, udržovat v podobě předsudku, se slabým pochopením nebo uvědoměním si jejich racionálních východisek.*

4) *Hrozí, že význam samotné doktríny se ztratí anebo oslabí, případně se zbaví svého důležitého vlivu na charakter a chování; dogma se stane jen formálním vyznáním, které nepřináší jen dobro, ale způsobuje těžkosti a zabraňuje rozvoji každého skutečného a upřímného přesvědčení, vyplývající z rozumu anebo osobní zkušenosti.*¹⁵

Za nejhorší přečin, jakého je možné se v diskusi dopustit, Mill považuje „označit ty, kteří zastávají odlišný názor, za zlé a nemorální. Osočováním toho druhého jsou vystaveni hlavně zastánci nepopulárního názoru, protože jich je obvykle málo, nemají vliv, a kromě jich samotných nikdo nedbá na spravedlnost vůči nim.“¹⁶

Z výše uvedeného vyplývá, že Mill zásadně popírá právo lidu omezovat svobodu slova.

2.2 Právní pojetí svobody projevu

Svoboda projevu je právem univerzálním a zároveň základním právem jak jednotlivce, tak celé společnosti. Z toho vyplývá, že je potřeba, aby byla chráněna kdekoliv a kdykoliv, a aby byla zaručena pro každého bez rozdílu národnosti nebo vyznání. Bez svobody projevu by demokracie nemohla existovat. Je nezbytná k uskutečňování jiných práv, například svobody sdružování a shromažďování, svobody myšlení, náboženské svobody a mnoha dalších, a důležitou součástí společenského života lidí. Z těchto důvodů jsou státy povinny ochraňovat svobodu projevu.

Svoboda projevu je v současné době upravena na úrovni národní, regionální, tak i nadnárodní. Historicky je spojována se svobodou vyznání, a tudíž s oddělením církve od státu. Nejstarší úroveň svobody projevu je úroveň národní. První zmínky o svobodě projevu v právních rádech jsou zaznamenány na konci 18. století. Nejstaršími jsou Deklarace práv člověka a občana z roku 1789 a americká Bill of Rights z roku 1791. Po 2. světové válce se stala základem ochrany lidských práv

---

¹⁵ MILL, John Stuart. *O slobode*. Přeložil Emil VIŠŇOVSKÝ. Bratislava: Iris, 1995. ISBN 80-88778-07-7. s. 50.

¹⁶ Tamtéž, s. 51.

v rámci OSN Charta OSN z roku 1945. Nejdůležitějším dokumentem pro ochranu svobody projevu je Všeobecná deklarace lidských práv ze dne 10. 12. 1948 v Paříži, ve které je svoboda projevu zakotvena v článku 19. Tato deklarace není právně závazná, ale koncem 20. století získala podporu států a díky tomu se mnoho jejích ustanovení stalo součástí obyčejového práva. Dalšími smlouvami přijatými v roce 1966 v rámci OSN jsou Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech a Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. Ve druhém zmíněném paktu je ochrana svobody projevu zakotvena taktéž v článku 19 jako ve Všeobecné deklaraci lidských práv. Oba tyto pakty jsou právně závazné. Navíc vytvářejí určité kontrolní mechanismy.

2.3 Vymezení pojmu

Projev může mít jakoukoliv formu. Ať je to forma mluvená, písemná jako jsou noviny, letáky, knihy, názory projevené na internetových stránkách. Tyto všechny formy projevu jsou chráněny. Prámem na svobodu projevu lze považovat za první právo přijímat a vyhledávat informace a za druhé právo rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu.

1. Právo přijímat a vyhledávat informace

Právo přijímat a vyhledávat informace je klíčovým prvkem demokratického zřízení. Dnes se žije v digitální době, kdy se život odehrává především online, je neomezený přístup k informacím na internetových stránkách. Pokud musí být jakékoliv omezení informací, musí to být pouze v souladu s přípustnými omezeními stanovenými mezinárodním právem v oblasti lidských práv.

2. Právo rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu

Svoboda projevu zahrnuje právo rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu a v jakékoliv podobě. To znamená, že může zahrnovat i myšlenky, které většina společnosti bude považovat za kontroverzní. Příklady veřejného projevu, které nemohou být omezovány, jsou například vědecký výzkum, vyučování na školách, reklama, předvolební agitace, jež představuje politický projev.

3 ZAKOTVENÍ SVOBODY PROJEVU V MEZINÁRODNÍM PRÁVU

Pojem svoboda projevu se obvykle chápe jako právo bez omezení, zejména bez hrozby trestu nebo obdobného postihu vyjadřovat a rozšiřovat své názory a myšlenky, a také je přijímat, vyhledávat a sdílet. Takto je to zakotveno i v mezinárodních úmluvách.

Všeobecná deklarace lidských práv, schválená Valným shromážděním Organizace spojených národů 10. prosince 1948, v článku 19 uvádí: „Každý má právo na svobodu přesvědčení a projevu; toto právo nepřipouští, aby někdo trpěl újmu pro své přesvědčení, a zahrnuje právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmkoli prostředky a bez ohledu na hranice.“¹⁷

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, který v roce 1966 myšlenku této deklarace vtělil do právně závazného textu, ve znění čl. 19 tak, že „každý má právo zastávat svůj názor bez překážky“ a že „každý má právo na svobodu projevu; toto právo zahrnuje svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmkoliv jinými prostředky podle vlastní volby.“¹⁸

Na ochranu lidských práv dohlíží tzv. zvláštní orgány. Tyto orgány se dělí do dvou kategorií. První kategorií jsou orgány zřízené podle Charty OSN, respektive je zřídil některý z hlavních orgánů OSN podle kompetencí, které daný orgán vykonává. Jedním z nich je Rada OSN pro lidská práva, která vznikla v roce 2006, a která nahradila původní hlavní orgán, což byla Komise OSN pro lidská práva.¹⁹ Mezi její pravomoci se řadí tzv. univerzální periodický přezkum. Znamená to, že na jeho základě procházejí všechny státy světa pravidelně, každé čtyři roky, celkovým přezkumem stavu dodržování lidských práv na svém území.²⁰ Druhou kategorií jsou orgány, které vznikly na základě jednotlivých smluv OSN o lidských

---

¹⁷ Text Všeobecné deklarace lidských práv – The Universal Declaration of Human Rights. *United Nations*[online]. [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html>

¹⁸ Text Mezinárodní pakt o občanských a politických právech – The Universal Declaration of Human Rights. *United Nations*[online]. [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html>

¹⁹ Welcome to the Human Rights Council. *OHCHR*[online]. ©2020 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/AboutCouncil.aspx>

²⁰ Basic facts about the UPR. *OHCHR*[online]. ©2020 [cit. 2019-12-18]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/BasicFacts.aspx>

právech. Mají formu výborů, kdy každá smlouva zřídila jeden výbor. Nejznámějším je Výbor Spojených národů pro lidská práva, který byl zřízen Mezinárodním paktem o občanských a politických právech. Nástrojem kontroly jsou zde tzv. periodické zprávy o stavu dodržování lidských práv v jednotlivých smluvních státech. Tyto zprávy dodávají státy výborům pravidelně, a to obvykle ve čtyřletých cyklech. Příslušné výbory projednají předloženou zprávu a poté je státu adresováno doporučení.²¹

Součástí ochrany svobody projevu v mezinárodním právu jsou také nevládní organizace. Jsou zapsané v registru OSN, které se věnují ochraně lidských práv. Největší a pravděpodobně nejznámější je Amnesty International založena v roce 1961, která získala v roce 1977 Nobelovu cenu za mír.²² Další organizace, která stojí za zmínění, je Human Rights Watch založena v USA v roce 1978, jejíž původním cílem byla kontrola dodržování lidských práv v Sovětském svazu a Východní Evropě.²³

3.1 Rada OSN pro lidská práva

Rada OSN pro lidská práva (dále jako „Rada“) je jedním z nejvýznamnějších orgánů OSN, který vznikl za účelem ochrany lidských práv. V roce 2006 Rada OSN pro lidská práva nahradila zrušenou Komisi OSN pro lidská práva. Rada, složená ze zástupců států, je klíčovým mezivládním orgánem OSN pro lidská práva. Má za úkol prosazovat ochranu lidských práv po celém světě a zároveň se zavázala vyšetřovat jejich porušování, a to zejména svobody projevu, svobody vyznání a náboženského vyznání, práva rasových a etnických menšin a další. Jak se ukazuje, většina lidských práv souvisí se svobodou projevu, jak již bylo zmíněno na začátku této diplomové práce. Také úzce spolupracuje s Úřadem vysokého komisaře, o kterém bude pojednáno v následující kapitole.²⁴

V roce 1993 Komise OSN pro lidská práva vytvořila mandát zvláštního zpravodaje pro podporu a ochranu práva na svobodu názoru a projevu. Rada se tedy rozhodla vydat usnesení, ve kterém se zavázala prodloužit mandát zvláštního zpravodaje pro podporu a ochranu práva na svobodu názoru a projevu o další tři

---

²¹ Introduction of the committee. *OHCHR*[online]. ©2020 [cit. 2019-12-18]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CCPR/Pages/CCPRIntro.aspx>

²² Amnesty International Facts. *The Nobel Prize*[online]. ©2020 [cit. 2020-03-20]. Dostupné z: <https://www.nobelprize.org/prizes/peace/1977/amnesty/facts/>

²³ History. *Human rights watch*[online]. ©2020 [cit. 2020-03-20]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/history>

²⁴ Welcome to the Human Rights Council. *OHCHR*[online]. ©2020 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/AboutCouncil.aspx>

roky po vypršení jeho mandátu.²⁵ Dále se bude zvláštnímu zpravodaji věnováno níže.

3.1.1 Úřad vysokého komisaře

Dalším orgánem, který dohlíží na dodržování lidských práv a byl zřízen Valným shromážděním OSN je Úřad vysoké/ho komisaře/řky OSN pro lidská práva (dále jako „OHCHR“). Tento orgán má přední postavení při ochraně lidských práv.²⁶

OHCHR je hlavním úřadem OSN při prosazování lidských práv. Vzhledem k tomu, že vlády mají primární odpovědnost za ochranu lidských práv, poskytuje Vysoký komisař pro lidská práva vládám pomoc, jako je odbornost a technická školení v oblasti správy soudnictví, legislativní reformy, aby pomohl při provádění mezinárodních smluv o lidských právech v praxi. Pomáhá také dalším subjektům odpovědným za ochranu lidských práv při plnění jejich povinností a jednotlivcům při uplatňování jejich práv. OHCHR podporuje i zvláštní zpravodaje, kteří jsou jmenováni Radou pro sledování dodržování lidských práv v různých zemích.²⁷

3.1.2 Zvláštní zpravodaj

Dle usnesení HRC 7/36 je zvláštní zpravodaj „*pověřen shromažďováním informací o porušení práva na svobodu projevu, dále o vyhrožování či užití násilí, o pronásledování nebo zastrasování, a to především vůči novinářům.*“²⁸ Kromě toho vydává i doporučení a návrhy ohledně způsobů a prostředků, jak ochránit svobodu projevu ve všech jejích formách. Podle usnesení zvláštní zpravodaj prostřednictvím OHCHR přispívá k ochraně práva na svobodu projevu a zároveň tuto svobodu chrání před omezením. Má za úkol prosazovat lidská práva v členských státech.²⁹

Při výkonu svého mandátu zvláštní zpravodaj každoročně předkládá výroční zprávu Radě OSN pro lidská práva, ve které shrnuje porušení svobody projevu

---

²⁵ Welcome to the Human Rights Council. *OHCHR*[online]. ©2020 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/AboutCouncil.aspx>

²⁶ Who we are. *OHCHR*[online]. ©2020 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/WhoWeAre.aspx>

²⁷ What we do. *OHCHR* [online]. 1996–2020 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/WhatWeDo.aspx>

²⁸ Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression. *OHCHR* [online]. 1996–2020 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/Issues/FreedomOpinion/Pages/OpinionIndex.aspx>

²⁹ Tamtéž

jednotlivými členskými vládami a jejich snahu po nápravě. Dále navštěvuje jednotlivé země, aby zjistil míru ochrany svobody projevu.³⁰

Radou OSN pro lidská práva je „zvláštní zpravodaj pověřen k prověření obvinění ohledně porušení svobody projevu dotčeným státem. Veškeré informace o prověřování států ohledně porušení svobody projevu jsou důvěrné až do vydání výroční zprávy, která je sepsána na základě zaslaných odpovědí od vlád prověřovaných států. Zvláštní zpravodaj nemá za úkol obvinít stát z porušení práva na svobodu projevu, nýbrž se má se státem domluvit na nápravě porušené svobody projevu nebo se snažit zajistit větší ochranu právu na svobodu názoru a projevu.“³¹

Rovněž se zajímá o problémy a porušení související se zadržováním, diskriminací, vyhrožováním nebo použitím násilí, včetně pronásledování a zastrasování, zaměřené na osoby, které podporují právo na svobodu názoru a projevu. Dále sbírá informace o žalobách proti mediím nebo proti vzniklým překážkám, které omezují jejich nezávislou činnost. Stále v některých zemích přetrvává tradice, která brání ženám vyjadřovat své názory. Nejsou ani vyslyšeny, nemají rovné postavení s muži před zákonem nebo při rozhodování o věcech, které se jich týkají jako je například domluvené manželství. V současné moderní době v některých zemích omezují přístup k určitým informacím buď na místní, regionální nebo i dokonce celostátní úrovni.³²

3.2 Rada Evropy

Rada Evropy je mezinárodní nebo spíše mezivládní a zároveň celoevropskou organizací. Tato organizace zajišťuje spolupráci členských zemí v oblastech jako je ochrana lidských i sociálních práv a svobod a podporu demokracie. Mezi hlavní cíle Rady Evropy se řadí:

- „chránit lidská práva, právní stát a pluralitní demokracii,
- podporovat rozvoj evropské kulturní identity a různorodosti,
- hledat řešení problémů evropské společnosti (diskriminace menšin, xenofobie, nesnášenlivost atd.),

---

³⁰ Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression. *OHCHR* [online]. 1996–2020 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/Issues/FreedomOpinion/Pages/OpinionIndex.aspx>

³¹ Freedom of Opinion and Expression – Individual Complaints. *OHCHR* [online]. 1996–2020 [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/Issues/FreedomOpinion/Pages/Complaints.aspx>

³² Tamtéž

- *pomáhat upevňovat demokratickou stabilitu v Evropě prostřednictvím podpory politických, legislativních a ústavních reforem.*³³

Díky Radě Evropy byla přijata Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“), která se v článcích 2 až 18 zaměřuje na politická práva. Je to nejdůležitější úmluva v rámci Rady Evropy a též nejdůležitějším dokumentem na poli mezinárodní ochrany lidských práv. V čl. 10 EÚLP je zakotvena svoboda projevu. Tento článek zní následovně:

„1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním nebo filmovým společnostem.

*2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, ochrany pořádku a předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.*³⁴

Jak vyplývá ze znění tohoto článku, první odstavec definuje podstatu svobody projevu a druhý podmínky, za kterých může být toto právo omezeno.

Tato EÚLP také zřídila Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) se sídlem ve Štrasburku, který je klíčovým bodem při ochraně lidských práv, neboť jsou k němu podávány stížnosti jak státy, tak jednotlivci na porušení lidských práv smluvními státy. Je to nejefektivnější nástroj ochrany a vymáhání lidských práv.³⁵

Dalším pramenem kromě EÚLP je Statut Rady Evropy, kterému je také někdy přezdíváno jako Londýnská smlouva. V kapitole I. v čl. 1 písmeno a. Statutu Rady Evropy se zakotvuje, že *„Cílem Rady Evropy je dosažení větší jednoty mezi*

---

³³ Mise a cíle Rady Evropy. *Rada Evropy – Council of Europe*[online]. 04.06.2013 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <http://www.radaevropy.cz/cile-rady-evropy.html>

³⁴ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod – Sdělení č. 209/1992 Sb. – Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících. *Zákony pro lidi*[online]. 01.06.2010 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-209>

³⁵ The court in brief. *Council of Europe*[online]. [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Court_in_brief_ENG.pdf

jejími členy za účelem ochrany uskutečňování ideálů a zásad, které jsou jejich společným dědictvím, a usnadňování jejich hospodářského a společenského rozvoje.“ Na toto navazuje písmeno b. toho samého článku, kdy „Tento cíl bude naplňován prostřednictvím orgánů Rady jednáním o otázkách společného zájmu a dohodami a společnými opatřeními ve věcech hospodářských, sociálních, kulturních, vědeckých, právních a správních a cestou dodržování a další realizace lidských práv a základních svobod.“³⁶

Rada Evropy „chrání a zároveň prosazuje svobodu slova a sdělovacích prostředků, svobodu shromažďování, rovnost a ochranu pro menšiny prostřednictvím mezinárodních úmluv, jako je například Úmluva proti kyberzločinu. Vede též kampaně například za práva Romů, což je nejpočetnější evropská menšina, a proti nenávislným projevům, které se objevují na online sítích. Také sleduje pokrok v ochraně lidských práv jednotlivých členských států a prostřednictvím nezávislých monitorovacích orgánů formuluje svá doporučení. Právní poradenství nabízí zemím po celém světě prostřednictvím její skupiny odborníků na ústavní právo, jež je známá jako Benátská komise.“³⁷

Svobodou projevu se zabývá zejména ve spojitosti s nenávislnými projevy, dezinformacemi, s ochranou práv novinářů a svobodou projevu na internetu. Jak již je v práci zmíněno, svoboda projevu existuje v každé demokratické společnosti. Je základem pro pluralizaci médií, kde svoboda projevu musí existovat, aby si každý mohl vytvořit svůj vlastní názor. Judikatura ESLP „poskytuje tisku široce pojatou ochranu, obzvláště jedná-li se o důvěrnost novinářských zdrojů. Podle ESLP by absence této ochrany mohla zdroje odradit od napomáhání médiím při informování veřejnosti o záležitostech veřejného zájmu.“³⁸ Právo na svobodu projevu se musí vyvíjet, neboť stále vznikají nové formy komunikace, a to hlavně v souvislosti s internetem. Rada Evropy tento neustále se vyvíjející trend online komunikace sleduje a přizpůsobuje tomu svá doporučení. Dále pomáhá svým členským státům zlepšit legislativní předpisy ohledně svobody slova v tisku a organizuje různé semináře, vzdělávací kurzy nebo studijní pobyty pro ty, kteří

---

³⁶ Statut Rady Evropy – Sdělení č. 123/1995 Sb. – Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přístupu České republiky ke Statutu Rady Evropy. *Zákony pro lidi*. [online]. 03.08.1949; 30.06.1993 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-123>

³⁷ Hodnoty. *Council of Europe*[online]. ©2020 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.coe.int/cs/web/about-us/values>

³⁸ Čeho jsme dosáhli. *Council of Europe*[online]. ©2020 [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://www.coe.int/cs/web/about-us/achievements>

se v médiích pohybují.³⁹ Také poskytuje státům znalecký posudek z dané oblasti a pomáhá jim případně i vybudovat mechanismus pro kontrolu plnění smlouvy a rozhodování sporů.⁴⁰

Například Výbor ministrů Rady Evropy přijal k ochraně svobody projevu Doporučení č. (97) 20 o „nenávistné řeči“, Doporučení č. (97) 21 o sdělovacích prostředcích a podpoře kultury tolerance a Parlamentní shromáždění přijalo Doporučení 1805 (2007) o rouhání, náboženských urážkách a nenávistných projevech proti osobám z důvodu jejich náboženství.

3.2.1 Rada Evropy a svoboda projevu v tisku, na internetu, hate speech

Tisk, vysílání a internetová média nepodléhají žádné cenzuře. Jak v soukromých, tak i ve státních médiích neexistuje náznak autocenzury. Pouze provozovatelé vysílání podléhají licenčním řízením, která jsou otevřená, transparentní, nestranná a rozhodnutí o udělení licence jsou zveřejňována.⁴¹

Rada Evropy vytvořila určitá kritéria na ochranu novinářů. Mezi tato kritéria patří zejména zákaz zabíjení, fyzické útoky na novináře, jejich únosy a jiné formy násilí páchané na nich. Pokud novináři požádají o ochranu kvůli vyhrožování, je jim poskytnuta. Novináři nesmějí být svévolně zadrženi a ani zatčeni za vyjádření určité informace či skutečnosti, které nejsou v určité součinnosti se zájmovou skupinou. Důležitým kritériem ale je, že za zločiny spáchané na novinářích neexistuje beztrestnost, ale naopak vyšetřování je nezávislé a zároveň rychlé. Navíc novináři nepodléhají při výkonu své práce státnímu dozoru.⁴²

Při ochraně svobody projevu je též důležitý zdroj, od kterého novináři čerpají své informace. Tyto zdroje nejsou povinni novináři zveřejnit. Často se však děje, že na ně nadřízení vyvíjejí tlak, aby zveřejnili odkud nebo od koho informace pocházejí. Z tohoto důvodu Rada Evropy přijala doporučení č. R (2000)7 k ochraně zdrojů, kteří poskytují informace. Podle tohoto doporučení by zveřejnění zdroje informací mělo být povinné pouze tehdy, pokud není ke zveřejnění informace vedoucí k identifikaci zdroje jiné alternativy. Současně orgány, které zveřejnění požadují, musejí vyčerpat všechny ostatní možnosti k jejímu zjištění. Dále ho musí

³⁹ Čeho jsme dosáhli. *Council of Europe*[online]. ©2020 [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://www.coe.int/cs/web/about-us/achievements>

⁴⁰ SMEKAL, Hubert. *Lidská práva v Evropské unii*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-5045-7. s. 77.

⁴¹ Freedom of expression in 2018. *Council of Europe*[online]. © Council of Europe, April 2019, DGI(2019)3 [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/freedom-of-expression-2018-/1680943557>

⁴² Tamtéž

zveřejnit pouze tehdy, převažuje-li veřejný zájem. A nakonec pouze tehdy je-li charakter okolností dostatečně důležitý a závažný.⁴³

3.2.1.1 Příklady porušení svobody projevu

Jako příklad porušení práva na svobodu projevu se může uvést rok 2018, kdy ze závěrečných zpráv vyplynulo, že přibýlo útoků na novináře v celém společenství Rady Evropy. Beztrestnost těchto útoků je v posledních letech velkým problémem. Jedním z nejznámějších případů z posledních let je pronásledování a rozsáhlé zatčení tureckých novinářů, kdy po pokusu o převrat bylo zahájeno trestní stíhání proti desítkám tureckých novinářů. Do konce roku 2018 zůstalo ve vazbě více než sto novinářů, což je zdaleka nejvyšší počet v oblasti Rady Evropy. V březnu 2018 vydal ESLP dva rozsudky, ve kterých rozhodl, že předběžné zadržení dvou tureckých novinářů, kteří byli obviněni z terorismu, porušilo jejich práva na svobodu projevu.⁴⁴ Také zdůraznil, že ani „*veřejná nouzová situace ohrožující život národa nemůže sloužit jako záminka pro podkopání svobody politické debaty, která je nezbytná pro obnovení a ochranu demokracie.*“⁴⁵ ESLP zjistil, že v tomto případě neexistuje ani důvodné podezření, že se tyto dva novináři dopustili trestných činů, ze kterých byli obviněni. S tímto převratem souvisí i vládní odstávky médií, což je jednou z nejzávažnějších forem omezování svobody a nezávislosti médií. Po neúspěšném převratu, který je zmíněn výše, turecká vláda vydala vyhlášky nařizující uzavření médií. V tomto důsledku byly uzavřeny tři novinové firmy, jejichž majetek byl státem zabaven. Zároveň byl uzavřen a také zabaven majetek jedné televizní stanice, jakož i dalších 12 sdružení.⁴⁶

Dále několika případy bylo upozorněno na rostoucí hrozby, kdy byli novináři nuceni chránit jejich důvěrné zdroje. Je to v důsledku vzniku nových technologií, ale hlavně i kvůli agresivnějšímu jednání policejních orgánů a státních zastupitelství.⁴⁷

---

⁴³ Doporučení č. R(2000)7 k ochraně zdrojů, kteří poskytují informace

⁴⁴ Freedom of expression in 2018. *Council of Europe*[online]. © Council of Europe, April 2019, DGI(2019)3 [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/freedom-of-expression-2018-/1680943557>

⁴⁵ Tamtéž

⁴⁶ Tamtéž

⁴⁷ Tamtéž

3.2.1.2 Pluralizace médií a rozmanitost

Pluralita a rozmanitost médií poskytuje přístup každému k velkému množství informací a zároveň jsou tyto informace rozmanité, aby si každý jednotlivec na jejich základě mohl vytvořit svůj vlastní názor podle dostupných informací. Pro zaručení různorodosti sdělovacích prostředků by státy měly přijmout opatření, kterými zajistí rozmanitost obsahu ve všech formách projevu. Rada Evropy se sama snažila zajistit tuto rozmanitost tím, že přijala v březnu 2018 prostřednictvím Výboru ministrů doporučení, kterým vyzývá státy, aby vytvořily koncepty pro zvyšování udržitelnosti různých médií a na podporu kvality nezávislé a investigativní žurnalistiky při plném respektování redakční a operativní autonomie médií.⁴⁸

3.2.1.3 Svoboda projevu na internetu

Vývoj internetu měl zásadní vliv na komunikaci mezi lidmi, neboť je dostupný i přístupný pro každého bez diskriminace podle rasy, náboženství a bez ohledu na hranice jednotlivých států. Na internetových stránkách se koncentruje velké množství informací, které jsou rozličné svou povahou, ať už jde o odlišné adresáty nebo různorodý obsah informací. Z tohoto důvodu je omezení internetu možné pouze na základě zákona a zároveň musí sledovat legitimní cíle, které jsou uvedeny v čl. 10 odst. 2 EÚLP, a které jsou nezbytné v demokratické společnosti. Zprostředkovatelé internetových stránek nejsou odpovědní za obsah, který se uveřejňuje na internetových stránkách. Jsou za něj odpovědní pouze tehdy, pokud o nezákonné činnosti vědí a obsah neodstraní. Jakýkoliv dohled nad online komunikací a činností uživatelů je v souladu s čl. 8 EÚLP. Informace na internetu požívají stejnou ochranu jako v jiných médiích. Většina smluvních států uplatňuje obecná právní pravidla na ochranu svobody projevu, který je uskutečněn na internetových stránkách. Pouze některé země přijaly právní předpisy upravující svobodu projevu na internetových stránkách. V březnu 2018 přijal Výbor ministrů doporučení CM / Rec (2018) 2 o roli a odpovědnosti internetových zprostředkovatelů, kterým vyzývá státy, aby poskytly ochranu lidským právům a vytvořily právní rámec v souvislosti s ochranou svobody projevu na internetu. Právní rámec by měl tvořit bezpečné online prostředí,

---

⁴⁸ Freedom of expression in 2018. *Council of Europe*[online]. © Council of Europe, April 2019, DGI(2019)3 [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/freedom-of-expression-2018-/1680943557>

podpořit vývoj vhodných samoregulací, a i společných regulací a zajistit dostupnost mechanismů nápravy pro všechny nároky porušování lidských práv v digitálním prostředí. ESLP pokračoval v rozšiřování své internetové jurisprudence na internetovou svobodu projevu kvůli novým technologiím a formám, které vznikají.⁴⁹ Vnitrostátní a mezinárodní judikatura týkající se odpovědnosti zprostředkovatelů internetu pro pomlouvačný obsah, který umožňují zveřejnit, se neustále vyvíjí. V Itálii odvolací soud odmítl odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně, ke kterému bývalý politik podal žalobu pro pomluvu proti majiteli Wikipedie. Tato žaloba byla podána na základě prohlášení provedené na stránce žadatele na Wikipedii. Odvolací soud usoudil, že žádost politika o zastavení šíření nebyla dostatečně odůvodněná, aby vyvolala odpovědnost webové stránky za uveřejněný obsah.⁵⁰

Oproti tomu některé státy přijaly předpisy, pomocí kterých mohou blokovat internetové stránky z důvodu šíření nezákonných informací. Řada zemí blokuje obsah na internetu, a dokonce některé země s určitou pravidelností. Na Ukrajině Parlament uvažoval o návrhu zákona, který by umožnil státním zastupitelstvím a obhajobě blokovat bez soudního příkazu přístup k obsahu na internetu, který považují za ohrožující národní bezpečnost. Obhájcí svobody médií ve Spojeném království také vznesli obavy ohledně navrhovaného zákona o boji proti terorismu, který by zkoumal zveřejňování online obsahu, například fotografie nebo videa. Ten by mohl být považován za podporu teroristické organizace.⁵¹

3.2.1.4 Hate speech

Nenávistné projevy neboli „*hate speech*“ nemají v mezinárodních lidských právech žádnou konkrétní definici. Podle slovníku „*hate speech*“ znamená „*projev, který útočí, ohrožuje nebo uráží osobu nebo skupinu osob na základě národnosti, etnicity, barvy pleti, náboženského vyznání, pohlaví, genderové identity, sexuální orientace nebo zdravotního postižení.*“⁵² Jak je vidět, tento pojem má široké spektrum druhů projevů, které pod toto označení může patřit. A díky tomu, že se společnost i nadále vyvíjí, lze předpokládat, že se budou vyvíjet i další

---

⁴⁹ Freedom of expression in 2018. *Council of Europe*[online]. © Council of Europe, April 2019, DGI(2019)3 [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/freedom-of-expression-2018-/1680943557>

⁵⁰ Tamtéž

⁵¹ Tamtéž

⁵² Definition of Hate speech. *Meanings and Definitions of Words at Dictionary.com*[online]. ©2020 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <https://www.dictionary.com/browse/hate-speech>

projevy přiřaditelné pod pojem „*hate speech*“. Primárně je to však termín používaný k popisu širokého projevu, který je extrémně negativní a představuje hrozbu pro sociální mír. Podle Výboru ministrů „*nenávistné projevy zahrnují všechny formy projevů, které šíří, podněcují, propagují nebo ospravedlňují rasovou nenávist, xenofobii, antisemitismus nebo jiné formy nenávisti založené na netoleranci.*“⁵³ Spolu s vývojem nových forem médií byla vyvolána online nenávistná řeč. Nenávistné projevy v online prostoru vyžadují další reflexi a opatření týkající se nařízení a nové způsoby jeho boje.⁵⁴

3.3 Amnesty International

Amnesty International působí po celém světě a ochrana svobody projevu je jednou z jejích hlavních náplní. Tato organizace zastává názor, že každý člověk má právo říct, co si myslí a s tím souvisí i sdílení informací. Dále jejím mottem je, že „*člověk může nebo nemusí souhlasit s těmi, co jsou u moci a svůj nesouhlas dát najevo v pokojných protestech.*“⁵⁵ Tato práva, jak jsou uvedena výše, jsou klíčovými pro otevřený život ve společnosti a pro spravedlivou společnost. Je s podivem, že tyto hodnoty mnoho zemí porušuje a za svůj projev názoru jsou často osoby uvězněny.⁵⁶

Důležitou součástí svobody projevu je svoboda tisku, která je základem každé společnosti. Ale například v Ázerbájdžánu a v Turecku, ale i v jiných zemích, dochází k porušování tohoto práva a novináři jsou vystaveni vysokým trestům.⁵⁷

Amnesty International zastává názor, že jakákoliv omezení svobody projevu, která jsou nezbytná, musí být však stanovena zákonem, musí chránit určité veřejné zájmy nebo práva ostatních. Tento její názor je shodný s čl. 10 EÚLP. Příkladem by mohlo být podněcování k násilí, obhajování nenávisti k druhým, diskriminace.⁵⁸

---

⁵³ Hate Speech. *Council of Europe*[online]. ©2020 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/freedom-expression/hate-speech>

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ Freedom of expression. *Amnesty International*[online]. ©2020 [cit. 2020-02-27]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/what-we-do/freedom-of-expression/>

⁵⁶ Tamtéž

⁵⁷ Tamtéž

⁵⁸ Tamtéž

4 SVOBODA PROJEVU V ÚSTAVĚ USA A VE VYBRANÉ JUDIKATUŘE NS USA

„Ochrana základních lidských práv byla hlavním mezníkem při založení Spojených států před více než 200 lety. Od té doby je ústředním cílem zahraniční politiky USA podpora dodržování lidských práv, jak je zakotvena ve Všeobecné deklaraci lidských práv.“⁵⁹ Základní svobody, do kterých patří svoboda náboženského vyznání nebo víry, projevu, pokojného shromažďování a sdružování, patří každému jednotlivci a vznikají s jeho vlastní existencí. Tedy nejsou odcizitelné a udělované státem.⁶⁰ Podle americké teorie byla svoboda projevu základní hodnotou systému svobodné společnosti, kdy ostatní hodnoty, např. čest jednotlivce, soukromí a další musely zejména v oblasti veřejného života ustoupit. Spojené státy používají velké množství nástrojů k prosazování svobody, a to například dvoustranné diplomacie, zahraniční pomoci, podávání zpráv, veřejných zásahů a ekonomických sankcí. Ministerstvo zahraničí spolupracuje s demokratickými partnery, mezinárodními a regionálními organizacemi, nevládními organizacemi a angažovanými občany na podporu těch, kteří usilují o svobodu.⁶¹

4.1 Historický vývoj zakotvení ochrany svobody projevu v USA

Spojené státy jsou považovány za vzor naplňování domácího, ale i mezinárodního prosazování lidských práv.⁶²

Za nejstarší celostátní písemnou ústavu jsou považovány Články Konfederace a trvalé unie. V této Ústavě není obsáhle pojednáváno o svobodě projevu, ale jsou v ní určité signály, jakým směrem se ochrana svobody projevu bude ubírat. V čl. 2 Ústavy je napsáno: „Každý stát si v Kongresu shromáždil svoji suverenitu, svobodu a nezávislost a veškerou moc, jurisdikci a právo, které není

---

⁵⁹ Freedom of expression. *Amnesty International*[online]. ©2020 [cit. 2020-02-27]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/what-we-do/freedom-of-expression/>

⁶⁰ 2018 Country Reports on Human Rights Practices. *U.S. Department of State - United States Department of State*[online]. 2018 [cit. 2020-02-27]. Dostupné z: <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/>

⁶¹ Human Rights and Democracy. *U.S. Department of State - United States Department of State*[online]. [cit. 2020-02-27]. Dostupné z: <https://www.state.gov/policy-issues/human-rights-and-democracy/>

⁶² KREJČÍ, Oskar. *Lidská práva*. Praha: Professional Publishing 2011. ISBN 978-80-7431-056-0. s. 56.

touto konfederací výslovně delegováno na USA.“⁶³ A v čl. 5 §5 Ústavy, jehož znění je: „*Svoboda projevu a debaty v Kongresu nesmí být napadena ani zpochybňována u žádného soudu nebo místa mimo Kongres a členové Kongresu budou ve svých osobách chráněni před uvězněním v době, kdy odcházejí do a z účasti, a účasti na nich Kongres, kromě zrady, zločinu nebo narušení míru.*“⁶⁴ Jak je vidět, článkem 2 se tehdejší Konfederace zabývala obecně svobodou a v článku 5 ji blíže specifikovala, když se zabývala svobodou projevu při debatě v Kongresu.

4.1.1 Dodatky

První dodatek (dále jako „Dodatek“) je skutečným právním základem svobody projevu v USA. Je součástí Listiny práv neboli Bill of Rights, která je tvořena prvními deseti dodatky k Ústavě Spojených států amerických. Adresátem tohoto ustanovení je Kongres, tedy nejvyšší zákonodárný orgán. Charakteristické pro něj je, že se dlouhou dobu vykládal absolutisticky, což byl ale nesprávný výklad.⁶⁵

Původ ochrany svobody projevu sahá až do roku 1789, kdy byl v USA podán návrh ústavního dodatku, dnes známého jako 1. dodatek Ústavy USA, který byl ratifikován dne 15. 12. 1891 a jeho znění je následující: „*Kongres nesmí vydávat zákony zavádějící nějaké náboženství nebo zákony, které by zakazovaly svobodné vyznávání nějakého náboženství; právě tak nesmí vydávat zákony omezující svobodu slova nebo tisku, právo lidu pokojně se shromažďovat a právo podávat státním orgánům žádosti o nápravu křivd.*“⁶⁶ Vyplyvá z toho, že tento Dodatek ochraňuje současně pět lidských práv a to náboženské svobody, svobodu slova, svobodu tisku, svobodu shromažďovací a právo petiční. Ze znění Listiny práv nejsou jasné subjekty, které mají povinnost se obsahem Listiny řídit. Z obsahu věci bylo tedy ponecháno Nejvyššímu soudu USA (dále jako „NS USA“), aby určil takové subjekty. Nejprve zastával názor, že jím je povinen se řídit pouze Kongres, jak to vyplývá ze znění samotného začátku Prvního dodatku, který výslovně

---

⁶³ Články Konfederace a trvalé unie, čl. 2 – Articles of Confederation. *The Library of Congress – American memory: Remaining Collections*[online]. 09.07.1778 [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <http://memory.loc.gov/cgi-bin/ampage?collId=llsl&fileName=001/llsl001.db&recNum=127>

⁶⁴ Články Konfederace a trvalé unie, čl. 5 §5 - Articles of Confederation. *The Library of Congress – American memory: Remaining Collections*[online]. 09.07.1778 [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <http://memory.loc.gov/cgi-bin/ampage?collId=llsl&fileName=001/llsl001.db&recNum=128>

⁶⁵ HART, Jan. Svoboda projevu v USA a v Evropě. *Právní rozhledy*[online]. Ústí nad Labem, 2002, 1 [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqgijpxa4s7gfpzgxzsha&groupIndex=0&rowIndex=0 s. 28

⁶⁶ 1. dodatek – The Bill of Rights. *Bill of Rights Institute*[online]. ©2020 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://billofrightsinstitute.org/wp-content/uploads/2019/07/Branded-Bill-Of-Rights.pdf>

stanovil „Kongres nesmí vydávat zákony“. Jak se ale dnes ví, toto pojetí je v současné době překonáno. Je zastáván názor, že tento dodatek zavazuje rovněž orgány jednotlivých států USA. Je to zřejmé ze znění 14. dodatku odst. 1. Ten zakotvil, že Kongres nemá právo omezit svobodu projevu provedením zákona. „...Žádný stát nevydá ani nebude vymáhat žádný zákon, který by zbavoval výsad nebo imunit občanů Spojených států; žádný stát rovněž nezbavuje žádnou osobu života, osobní svobody nebo majetku bez řádného soudního procesu, nemá také právo zbavit jakoukoli osobu, podléhající jeho pravomoci, stejné ochrany zákona,“⁶⁷ a dále že „Kongres má právo provést tento článek přijetím odpovídajících norem“. ⁶⁸ 14. dodatek je důležitým pro ochranu svobody projevu na úrovni států USA, neboť v průběhu času se několikrát státy USA uchýlily k porušení lidských práv zakotvených Prvním dodatkem. Bylo to především po Americké občanské válce, kdy se snažili zrovnoprávnit různé rasy.⁶⁹

4.1.2 Vývoj od roku 1941 do současnosti

Důležitým mezníkem je i projev prezidenta USA Franklina D. Roosevelta v Kongresu v roce 1941. V něm zmínil tzv. Čtyři svobody, které jsou důležité pro demokratickou společnost. Následuje úryvek z jeho projevu týkající se právě těchto Čtyř svobod. „V budoucích dnech, které se snažíme zajistit, se těšíme na svět založený na čtyřech základních lidských svobodách. První je svoboda projevu a vyjádření – kdekoli na světě. Druhou je svoboda vyznání svým vlastním způsobem – kdekoli na světě. Třetí je osvobození od nedostatku – což ve světovém vyjádření znamená ekonomická porozumění, která zajistí všem národům zdravý mírový život pro své obyvatele – kdekoli na světě. Čtvrtá je svoboda od strachu – což v globálním vyjádření znamená celosvětové omezení vyzbrojování do takové míry a tak důkladně, že žádný národ nebude schopen spáchat akt fyzické agrese proti komukoliv - kdekoli na světě. To není vize vzdáleného tisíciletí. Je to definitivní základ pro druh světa dosažitelný v našem vlastním čase a generaci. Takový druh světa je protikladem takzvaného nového řádu tyranie, který se diktátoři snaží vytvořit při pádu bomby.... Dobrá společnost je schopna čelit schématům světové

---

⁶⁷ 14. dodatek – Bill of Rights and Later Amendments – Amendment 14 – Civil rights. *US History*[online]. 09.07.1868 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.ushistory.org/documents/amendments.htm#amend14>

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ The Editors of Encyclopaedia Britannica. Fourteenth Amendment. *Encyclopaedia Britannica*[online]. ©2020 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Fourteenth-Amendment>

*nadvlády i zahraničních revolucí beze strachu.*⁷⁰ Jeho manželka Eleanor Rooseveltová „zapojila do ochrany lidských práv nejvýznamnější osobnosti z celého světa, které se zabývali lidskými právy, a právě díky nim byly tyto tzv. Čtyři svobody zakotveny ve Všeobecné deklaraci lidských práv.“⁷¹

Nejrozvinutější lidskoprávní systém kromě Evropy má Organizace amerických států, která byla založena po 2. světové válce v roce 1948. V rámci této organizace byla přijata Americká deklarace práv a povinností člověka, která je sice právně nezávazná, ale v roce 1959 byla zřízena Meziamerická komise lidských práv za účelem kontroly dodržování této deklarace. V této deklaraci je svoboda projevu zakotvena v kapitole 1 v článku 4, který zní „Každý člověk má právo na svobodu vyšetřování, názoru a na vyjádření a šíření myšlenek prostřednictvím jakéhokoliv média.“⁷² V roce 1969 byla přijata Americká úmluva o lidských právech, někdy nazývaná také jako Pakt ze San José. Nabyla platnost v roce 1978 a o deset let později v roce 1988 byla tato Úmluva doplněna o Protokol ze San Salvadoru. Americká úmluva o lidských právech je „regionální smlouvou, která zavazuje všechny státy, které ji ratifikují nebo dodržují. Představovala vyvrcholení procesu ochrany lidských práv, který začal na konci druhé světové války.“⁷³ S cílem chránit základní lidská práva na americkém kontinentu vytvořila Úmluva dva orgány, které měly za úkol dohlížet na dodržování lidských práv. Těmito orgány jsou Meziamerická komise pro lidská práva a Meziamerický soud pro lidská práva. Meziamerická komise pro lidská práva byla vytvořena v roce 1959 a začala fungovat v roce 1960, kdy Rada OAS schválila svůj statut a zvolila své první členy.⁷⁴

Americká úmluva o lidských právech se ve své preambuli zmiňuje o tom, že zásady, které jsou shrnuty v níže citovaných člancích, byly zmíněny již v Chartě organizace amerických států, v Americké deklaraci práv a povinností člověka

---

⁷⁰ Franklin D. Roosevelt, 1941 STATE OF THE UNION ADDRESS “THE FOUR FREEDOMS” (6 JANUARY 1941). *Voices of Democracy*[online]. [cit. 2020-02-17]. Dostupné z: <http://voicesofdemocracy.umd.edu/fdr-the-four-freedoms-speech-text/>

⁷¹ Den lidských práv 2015: Lidská práva jsou pro všechny bez rozdílu. *Informační centrum OSN*[online]. 09.12.2015 [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/den-lidskych-prav-2015-lidska-prava-jsou-pro-vsechny-bez-rozdilu/>

⁷² Americká deklarace práv a povinností člověka – American Declaration of the Rights and Duties of Man. *OAS - Organization of American States: Democracy for peace, security, and development*. [online]. [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: https://www.oas.org/dil/access_to_information_human_right_American_Declaration_of_the_Rights_and_Duties_of_Man.pdf

⁷³ I/A Court History. *Inter-American Court of Human Rights*[online]. [cit. 2020-02-21]. Dostupné z: <http://www.corteidh.or.cr/historia-en.cfm>

⁷⁴ Tamtéž

a ve Všeobecné deklaraci lidských práv.⁷⁵ V této Úmluvě je svoboda projevu zakotvena v kapitole II nazvané Občanská a politická práva, konkrétně pak v článku 13, který zní:

„1. Každý má právo na svobodu myšlení a projevu. Toto právo zahrnuje svobodu vyhledávat, přijímat a předávat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, a to buď ústně, písemně, tiskem, ve formě umění, nebo prostřednictvím jakéhokoli jiného média podle vlastního výběru.

2. Výkon práva podle předchozího odstavce nepodléhá předchozí cenzuře, ale podléhá pozdějšímu uložení odpovědnosti, které bude výslovně stanoveno zákonem v rozsahu nezbytném k zajištění:

a. respektování práv nebo reputace druhých; nebo

b. ochrana národní bezpečnosti, veřejného pořádku nebo veřejného zdraví či morálky.

3. Právo na vyjádření nesmí být omezeno nepřímými metodami nebo prostředky, jako je zneužití vládní nebo soukromé kontroly nad novinovým papírem, rádiovým vysílacím kmitočtem nebo zařízením používaným při šíření informací, ani jinými prostředky, které mají sklon bránit komunikace a oběh myšlenek a názorů.

4. Bez ohledu na ustanovení odstavce 2 výše mohou být veřejné zábavy ze zákona podrobeny předchozí cenzuře, jejichž jediným účelem je regulovat přístup k nim za účelem morální ochrany dětství a dospívání.

5. Jakákoli propaganda za války a jakákoli obhajoba národní, rasové nebo náboženské nenávisti, která představuje podněcování k nezákonnému násilí nebo k jakémukoli jinému podobnému jednání proti jakékoli osobě nebo skupině osob z jakýchkoli důvodů včetně rasových, barevných, náboženských, jazykových, nebo národní původ se považují za trestné činy trestné podle zákona.“⁷⁶

S článkem 13 souvisí následující článek 14, jehož znění je:

„1. Každý, kdo je poškozen nepřesnými nebo urážlivými prohlášeními nebo nápady šířenými veřejnosti obecně zákonem regulovaným komunikačním médiem, má právo odpovědět nebo provést opravu pomocí stejného komunikačního výstupu za podmínek, které stanoví zákon.

---

⁷⁵ Americká úmluva o lidských právech – American Convention on Human Rights. *Basic documents pertaining to human rights in the inter-american system*[online]. [cit. 2020-03-12]. Dostupné z: <http://www.cidh.org/Basicos/English/Basic3.American%20Convention.htm>

⁷⁶ Tamtéž

2. *Oprava nebo odpověď v žádném případě nevypouští jiné právní závazky, které mohly vzniknout.*

3. *Pro účinnou ochranu cti a pověsti musí mít každý vydavatel a každé noviny, filmy, rozhlasové a televizní společnosti odpovědnou osobu, která není chráněna imunitou ani zvláštními výsadami.*⁷⁷

Na základě rozhodnutí Kongresu vydává ministerstvo zahraničních věcí USA každoročně zprávu o dodržování lidských práv v ostatních zemích a regionech mimo území USA, tzv. Country Reports on Human Rights. Jsou to „*Výroční zprávy o postupech v oblasti lidských práv v jednotlivých zemích, které pokrývají mezinárodně uznávaná individuální, občanská, politická a dělnická práva, jak je stanoveno ve Všeobecné deklaraci lidských práv a dalších mezinárodních dohodách. Ministerstvo zahraničí USA předkládá Kongresu USA zprávy o všech zemích, které dostávají pomoc, a o všech členských státech OSN v souladu se zákonem o zahraniční pomoci z roku 1961 a obchodním zákonem z roku 1974.*“⁷⁸

4.2 Judikatura

4.2.1 Obscénní materiál

Nejprve bude zaměřeno na to, zda obscénní materiál je zahrnut pod ochranou 1. a 14. dodatku, které zahrnují ustanovení o svobodě projevu. Za obscénní materiál lze považovat projev, pomocí kterého se vyjadřují sexuální myšlenky, touhy, pocity v různých formách projevu, ať je již ústní či písemný a který je veřejně přístupný širokému množství lidí. Jak vyplývá z níže uvedené judikatury, obscénní materiál není pod ochranou 1. dodatku na federální úrovni a ani pod ochranou 14. dodatku, tedy na úrovni států USA.⁷⁹

První přijatý precedent byl ve věci *Roth v. United States*. Bylo zde rozhodnuto, že obscénní materiál není chráněn 1. dodatkem, který pojednává o ochraně svobody projevu. Je zřejmé, že tento Dodatek neměl za úkol chránit všechny projevy. Byl koncipován tak, aby chránil výměnu názorů, což je důležitá podmínka pro fungování demokratické společnosti. Rovněž ochraňuje jak neortodoxní nebo kontroverzní myšlenky, tak i myšlenky nenávislné, pokud

---

⁷⁷ Americká úmluva o lidských právech – American Convention on Human Rights. *Basic documents pertaining to human rights in the inter-american system*[online]. [cit. 2020-03-12]. Dostupné z: <http://www.cidh.org/Basicos/English/Basic3.American%20Convention.htm>

⁷⁸ Country Reports on Human Rights Practices for 2018. *U.S. Department of State - United States Department of State*[online]. [cit. 2020-03-12]. Dostupné z: <https://www.state.gov/country-reports-on-human-rights-practices-for-2018/>

⁷⁹ *Roth v. United States*, 354 U.S. 476 (1957), rozhodnuto dne 24. června 1957

nejsou vyloučeny, protože zasahují do oblasti jiných důležitých zájmů. Prvním příkladem, na co se ochrana svobody nevztahuje, je právě zmíněný obscénní materiál. V tomto precedentu bylo vytvořeno pravidlo, které tuto oblast vyjímá z ochrany 1. dodatku. Za obscénní materiál se považuje takový, který vytváří podmínky pro antisociální chování nebo přiměje své příjemce k nebezpečnému chování. Kritériem pro posouzení obscénnosti je, „*zda se materiál zabývá sexem způsobem přitažlivým pro primitivní zájem, tedy zda má tendenci vzbuzovat chtivé myšlenky. Dále je nezbytné, aby ta kritéria, která posuzují obscénnost materiálu, zajišťovala také ochranu svobody projevu těm materiálům, které nevyvolávají primitivní zájem.*“ A nakonec je důležité posoudit, zda by průměrný člověk, při použití současných vnitrostátních norem, shledal „*dominantní téma materiálu v celku jako chlípné*“.⁸⁰

Na tento precedent navázal NS USA rozhodnutím ve věci *Memoirs v. Massachusetts*. Kritéria pro posouzení obscénního materiálu v rozhodnutí *Roth v. United States*, popsaného shora, byla v tomto precedentu rozpracována a to tak, že „*a) téma materiálu jako celku vzbuzuje chlípny zájem o sex; b) materiál je zjevně urážlivý vzhledem k současným komunitním standardům morálky ve společnosti, a c) materiál je naprosto bez společenské hodnoty, která by ho ospravedlnila.*“⁸¹ Tato kritéria musí být splněna současně, aby mohl být materiál prohlášen za obscénní. V souvislosti s precedentem *Memoirs v. Massachusetts* vydal soudce Douglas stanovisko, ve kterém dospěl k závěru, že pokud „*kniha neměla žádnou sociální hodnotu, tedy neměla literární, historický ani společenský význam, nelze ji pro obscénnost zakázat.*“⁸² Odůvodnil to tím, že samotní soudci nedokáží zhodnotit, zda kniha má či nemá literární hodnotu. Dále „*ji nelze zakázat z toho důvodu, jakým způsobem je kniha propagována a prodávána, neboť ji lze omezit pouze v souvislosti s jejím obsahem.*“⁸³ Tento svůj názor podepřel zněním Prvního dodatku, který zakazuje cenzuru vyjádření myšlenek, které nesouvisejí s nezákonným jednáním.⁸⁴ A nakonec došel k závěru, že „*žádný zájem společnosti neospravedlňuje převahu záruk svobody projevu a tisku a zavedení režimu cenzury.*“⁸⁵

---

⁸⁰ *Roth v. United States*, 354 U.S. 476 (1957), rozhodnuto dne 24. června 1957

⁸¹ *Memoirs v. Massachusetts*, 383 U.S. 413 (1966), rozhodnuto dne 21. března 1966

⁸² Tamtéž

⁸³ Tamtéž

⁸⁴ Tamtéž

⁸⁵ Tamtéž

Na tyto dva precedenty uvedené výše navázal rozsudek Miller v. California. Dříve definovaná kritéria byla zrušena a byl vytvořen nový test obscenity. V tomto precedentu se návrhovač domáhal přezkumu rozhodnutí Nejvyšším soudem USA, kterým byl usvědčen z rozesílání sexuálního materiálu, což bylo v rozporu s kalifornským zákonem, který zahrnoval test obscénnosti formulovaný v *Memoirs v. Massachusetts*. Jak však mohou testy vytvořené v dřívější době ohledně obscénního materiálu odpovídat současné době? Právě proto bylo NS USA nařízeno porotě vytvořit nový test, který by odpovídal současné době a který by pomohl odkrýt obscénní materiál. Vytvoření takového testu není jednoduché, neboť definice obscenity není v Ústavě ani v Listině definována. NS USA tedy doporučil porotě, aby vyhodnotila materiály podle současných vnitrostátních standardů v Kalifornii. Ta tedy vytvořila následující test obscenity, který zní „(a) zda „průměrný člověk, uplatňující současné komunitní standardy“, shledá, že materiál jako celek, vzbuzuje chlípný zájem, (b) zda dílo zjevně urážejícím způsobem zobrazuje nebo popisuje sexuální chování specificky definované platnými státními zákony a (c) zda dílo jako celek postrádá literární, uměleckou, politickou, nebo vědeckou hodnotu.“⁸⁶ Na rozdíl od předešlého testu stanoveném v precedentu *Memoirs v. Massachusetts*, Millerův test odmítl kritérium „naprosto bez vykoupení společenské hodnoty“. Důsledkem vytvoření tohoto testu obscénní materiál není chráněn Prvním dodatkem a může tak podléhat státnímu omezení. Avšak aby byl materiál považován za obscénní, musí splňovat všechny výše uvedené podmínky současně. Pokud je takto omezen zákon o obscénnosti, jsou hodnoty Prvního dodatku v případě potřeby náležitě chráněny konečným nezávislým přezkumem ústavních nároků.⁸⁷

Právní předpisy určené k regulaci obscénních materiálů však musí být pečlivě vytvořeny. Odlišné stanovisko vydal soudce Potter Stewart. Definice obscenity v právních předpisech neexistuje. Někteří považují za obscénní materiál takový, pokud by jeho „dominantní tendencí mohlo být „vykořenit nebo poškodit“ čtenáře. Jiní nehledí na obsah knihy, ale na to, zda je inzerována, aby oslovila erotické zájmy zákazníků. Někteří odsoudí pouze tzv. „hardcore pornografii“.“⁸⁸ Dále jím bylo o obscenitě řečeno, že „Nikdy jsem ji neviděl, ale budu to vědět, až to uvidím.“⁸⁹ Ale i po těchto vysvětlení chybí platná právní definice obscenity.

---

⁸⁶ Miller v. California, 413 U.S. 15 (1973), rozhodnuto dne 21. června 1973

⁸⁷ Tamtéž

⁸⁸ Tamtéž

⁸⁹ Tamtéž

V tomto testu bylo stanoveno, že se materiál bude posuzovat uplatněním současných komunitních standardů. Je to specifický požadavek, neboť v každém regionu, v každém státě a v různé době jsou komunitní standardy jiné. Občané různých států mají odlišné postoje i názory na dané téma. Vyvíjejí se stejně, jako se vyvíjí společnost. Z toho důvodu má autorka za to, že toto kritérium obsažené v Miller testu bylo velmi důležité.⁹⁰ Neboť jak zní i známé heslo „jiný kraj, jiný mrav“.

Zároveň První dodatek nečiní žádnou takovou výjimku z projevu, která by měla být omezena. Nejsou zde stanoveny hranice pro to, co lze považovat za obscénní a co je ještě pod ochranou Dodatku. NS USA není vázán limity pro stanovení obscénního materiálu. Případy obscénnosti obvykle vyvolávají obrovské emoční stavy. Soudce zaujal stanovisko, že „pokud má být definováno, co je považováno za obscénní, pak ať sama společnost rozhodne v otevřené debatě. Bud' rozhodne, že všechny projevy mají podléhat ochraně Prvního dodatku nebo stanoví výjimky, které pod První dodatek nepatří.“⁹¹ Ať už si vybere jakoukoliv možnost, soudy budou mít několik kritérií obsažených v Miller testu, které budou muset dodržovat při přezkoumání materiálu. To, co šokuje jednoho, může být pro druhého standardem. Dle názoru soudce však „nikdo není nucen dívat se nebo číst obscénní materiál. Ti, kteří vstoupí do novinových stánků nebo knihkupectví, mohou být uraženi tím, co vidí. Stát je však nenutí, aby tato místa navštěvovali.“⁹² Je zde pojednáváno o cenzuře, která „je přípustná pouze po debatě s občany státu, ve které má být zavedena. Pokud by vydavatelé vzdorovali cenzuře a prodali obscénní materiál, mohli by být za to i trestně stíháni. Dát sílu cenzuře, znamená ostře a radikálně přerušit tradice svobodné společnosti. První dodatek byl vytvořen za účelem udržení debaty otevřené jak „urážlivým“ tak i materiálům „pohoršujícím“.“⁹³ A pokud by bylo umožněno vládě prostřednictvím 1. dodatku zakázat publikace, jež jsou „urážlivé“ pro některé lidi, bylo by tím způsobeno omezení svobody tisku. Tento test by umožnil zakázat jakýkoliv materiál, ať by šlo o noviny, časopisy či knihy.⁹⁴

S tímto precedentem souvisí případ Hustler Magazine, Inc. V. Falwell. Vlastník magazínu Larry Flynt bude navždy spojován s tímto časopisem a Prvním

---

⁹⁰ Miller v. California, 413 U.S. 15 (1973), rozhodnuto dne 21. června 1973

⁹¹ Tamtéž

⁹² Tamtéž

⁹³ Tamtéž

⁹⁴ Tamtéž

dotatkem. Většina uznala, že povolení široké ochrany podle Prvního dodatku může vést k řeči, která urážlivě kritizuje veřejné činitele. Výjimkou z této ochrany jsou projevy, které jsou zjevně nepravdivé nebo které způsobují skutečnou zlost. Tato ochrana se vztahuje na veřejné osoby. Pokud jsou cílem soukromé osoby, tato kritéria se na ně nevztahují.⁹⁵

Něco, co je obscénní, nedostává ochranu podle Prvního dodatku. Pak jsou tu však ty materiály, které nespĺňují definici obscénnosti, ale jsou svým způsobem pobuřující nebo na druhou stranu jsou jako celek přijatelné. Na toto rozdělení ale neexistuje již žádný test nebo lépe kritérium. První dodatek chrání parodie veřejných osobností, i když způsobí urážku na cti a úmyslně emocionální úzkost vyplývající z uveřejnění reklamní parodie.⁹⁶ Porota shledala, že parodii nelze „rozumně chápat tak, že popisuje skutečná fakta... nebo události“, neboť napadená osoba byla veřejnou postavou a parodie tak nemohla být považována za uvěřitelnou.⁹⁷ NS USA proto rozhodl, že „emoční úzkost způsobená reklamou nebyla dostatečným důvodem k tomu, aby byla odepřena ochrana Prvním dodatkem. Avšak rozhodl ve prospěch žalovaného, že by mu měla být přiznána kompenzace z toho důvodu, že zveřejnění reklamy bylo dostatečně pobuřující, aby úmyslně způsobilo emocionální tíseň.“⁹⁸

Veřejné osoby nemají právo na vymáhání náhrady škody za trestné činy úmyslného způsobení emocionální tísně z důvodu zveřejnění karikatury, jako je v tomto případě reklamní parodie. Nemají ho ani tehdy, pokud neprokáží, že publikace obsahuje nepravdivé tvrzení o skutečnosti či osobě, které bylo učiněno s vědomím, že tvrzení bylo nepravdivé nebo bezohledné. „Zájem státu o ochranu veřejných osob před emocionální úzkostí nepostačuje k tomu, aby byla odepřena ochrana projevu Prvním dodatkem, který je zjevně urážlivý a je určen k tomu, aby způsobil emocionální zranění.“⁹⁹ V tomto případě je odpůrce zjevně „veřejnou postavou“ pro účely Prvního dodatku a musí být přijato zjištění nižších soudů, že parodie nebyla přiměřeně uvěřitelná.¹⁰⁰

NS USA rozhodl, že „parodovaná reklama zveřejněná v časopise je chráněným projevem, protože tento spor ovlivnil zejména humor, který je důležitý

---

⁹⁵ Hustler Magazine, Inc. V. Falwell, 485 U.S. 46 (1988), rozhodnuto dne 24. února 1988

⁹⁶ Tamtéž

⁹⁷ Tamtéž

⁹⁸ Tamtéž

⁹⁹ Tamtéž

¹⁰⁰ Tamtéž

v *životech lidí*.¹⁰¹ Jak připomněl Flyntův advokát, je tu dlouhá tradice satirických vtipů. V USA neexistují noviny, v nichž by se neobjevila karikatura či texty kritické vůči veřejným osobám.¹⁰²

Dále Flynt také vyhrál případ podaný americkou poštovní službou, protože poslal jako nevyžádanou poštu své časopisy členům Kongresu. Federální soud rozhodl, že kongresové úřady musí přijímat poštu od voličů, dokonce i z pornografických časopisů. Flynt přirozeně kritizuje Millera, zejména jeho spoléhání se na standardy komunity. Podle Flynta v rozhovoru z roku 2000 „*Miller test nemůže obstát, protože místní komunitní standard je příliš nepředvídatelný, zejména pro filmaře nebo vydavatele, kteří se snaží publikovat na vnitrostátní nebo mezinárodní úrovni. Potom by filmaři v San Franciscu, v Los Angeles nebo v New Yorku museli předvídat, jaké návyky jsou v Mississippi.*“¹⁰³ To je však nemožné. Existence internetu ještě více komplikuje místní standardy. Je to totiž divák, který si přímo objedná pornografický materiál, a tudíž proti němu nemá žádné námitky. A nezáleží mu na tom, v jaké části USA žije a zda v tom státu je zakázaný či povolený pornografický materiál. Ta část Millerova testu, která obsahuje komunitní standardy, alespoň pokud jde o Flynta a další pornografy, spočívá v tom, že lidé mají větší množství prostředků pro přijímání takového materiálu a tedy v dnešní době se vnitrostátní standardy změnily. Flynt byl také zapojen do několika soudů, které se konaly kvůli pomluvám veřejných osob ve formě satiry uveřejněné v jeho časopise.¹⁰⁴

4.2.2 Podněcování k porušení práva na svobodu projevu

Známým precedentem, který se zabýval podněcováním k porušení práva na svobodu projevu, byl *Schenck v. United States*. Bylo v něm stanoveno, že „*slova, která by zpravidla a na mnoha místech patřila do svobody projevu chráněné Prvním dodatkem, se mohou stát předmětem omezení, pokud jsou takové povahy a projeveny za takových okolností, že mohou být použita k vytvoření „jasného a současného nebezpečí“.* Kongres má zabránit formou omezení projevu,

---

¹⁰¹ *Hustler Magazine, Inc. v. Falwell*, 485 U.S. 46 (1988), rozhodnuto dne 24. února 1988

¹⁰² LINDER, O. Douglas. Oral Argument before the Supreme Court of the United States. *Famous Trials*[online]. © 1995–2020 [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://famous-trials.com/falwell/1774-oralarg>

¹⁰³ SWEENY, Joanne. Larry Flynt and Hustler, free speech, obscenity laws and your pornography. LEO Weekly • Louisville's Alt-Weekly[online]. 10.05.2017 [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://www.leoweekly.com/2017/05/larry-flynt-hustler-free-speech-obscenity-laws-pornography/>

¹⁰⁴ Tamtéž

který nabádá k vytvoření určitého a bezprostředního nebezpečí za takových okolností a je takové povahy, že způsobí hmotné zlo.“¹⁰⁵ Musí vždy posoudit konkrétní situace, za které má být zasaženo do svobody projevu. NS USA zde stanovil, že „projevy, které směřovaly k pobízení spáchání trestného činu nebo jako samotné byly trestným činem, mohly být omezeny za určité situace“¹⁰⁶, jako tomu bylo v tomto případě za první světové války. Během jakékoliv války může docházet k nárůstu počtu osob, které se snaží podněcovat jiné k porušení práva. Tato doba je nebezpečná z toho důvodu, že rozdílné myšlenky různých států mohou způsobit podnět ke státnímu převratu, mohou působit proti demokratické společnosti. Z toho důvodu USA schválily zákony, které zavedly sankce za projevy neodpovídající zájmům USA. Dle NS USA zákony, které zakazují distribuci protiválečných letáků, jsou v souladu s Ústavou. Síla projevu je bezpochyby větší v době války než v době míru, protože válka otevírá nebezpečí, která jindy neexistují. S tím souvisí i známá metafora „falešný křik požáru v divadle a způsobení paniky“. Znamenalo to, že projev, který je nebezpečný a falešný není chráněn, protože se liší od projevu, který je nebezpečný a pravdivý, což může způsobit bezprostřední nebezpečí. Nejprísnější ochrana svobody slova by nechránila člověka před „falešným křikem v divadle a způsobením paniky“.¹⁰⁷

Na toto rozhodnutí navázal *Abrams v. United States*. V tomto případě se jednalo o to, že ať jde o projevy během války nebo během míru, svoboda projevu by měla být pořád stejně chráněná. Kongres rozhodně nemůže zakázat veškeré úsilí o změnu mysli národa. „*Přeci nikdo nemůže předpokládat, že skryté vydávání hloupého letáku neznámým mužem, by bez dalšího představovalo jakékoli bezprostřední nebezpečí, že jeho názory by bránily úspěchu vládních zbraní nebo by k tomu měly znatelnou tendenci.*“¹⁰⁸ Soudce Holmes nechápal, jak může někdo najít záměr požadovaný zákonem pro omezení svobody projevu v některém ze slov obžalovaných. V tomto precedentu nenašel doktrínu vytvořenou v rozhodnutí *Schenck v. United States*.¹⁰⁹ Z toho důvodu zaujal stanovisko, že „*abychom bděli na pokusy o kontrolu vyjádření názorů, které nenávidíme a domníváme se, že jsou*

---

¹⁰⁵ SOTTIAUX, Stefan. *Terrorism and the Limitation of Rights: The ECHR and the US Constitution*. Oxford; Portland, OR: Hart, 2008. ISBN 978-1841137636. s. 82.

¹⁰⁶ *Schenck v. United States*, 249 U.S. 47 (1919), rozhodnuto dne 3. března 1919

¹⁰⁷ Tamtéž

¹⁰⁸ Tamtéž

¹⁰⁹ Tamtéž

v rozporu se zákonnými a naléhavými účely, je nezbytná okamžitá kontrola, abychom zemi zachránili.“¹¹⁰

Dalším precedentem, který souvisel s podněcováním k porušení práva na svobodu projevu byl *Whitney v. California*, ve kterém byl vytvořen test „špatné tendence“, což znamená, že „pokud má projev tendenci podněcovat nebo způsobit nezákonné jednání, může být takový projev ústavně zakázán.“¹¹¹ NS USA tedy tento test aplikoval i na daný případ a rozhodl, že „stát může potrestat ty, kteří zneužívají svobodu projevu k ohrožení vlády a k vyhrožování pro její svržení nezákonnými prostředky.“¹¹² Z tohoto precedentu pochází i známý Brandeisův citát, jehož znění je, že „Strach ze závažného zranění nemůže ospravedlnit potlačení svobody projevu a shromažďování. Muži se báli čarodějnic a spálených žen. Je to funkce projevu, která osvobozuje muže od otroctví iracionálních obav. Obávejte se, že pokud dojde ke svobodnému projevu, dojde k vážnému zlu. Musí existovat rozumný důvod se domnívat, že hrozící nebezpečí je bezprostřední. Musí existovat rozumný důvod se domnívat, že zlo, kterému je třeba zabránit, je vážné. Každé vypovězení stávajícího zákona má sklon určitým způsobem zvýšit pravděpodobnost, že dojde k jeho porušení. Úmluva o narušení zvyšuje pravděpodobnost. Vyjádření souhlasu zvyšuje pravděpodobnost. Propagace kriminálního stavu myslí učením syndikalismu to zvyšuje. Obhajoba porušování zákonů ji ještě více zvyšuje. Ale ani obhajoba porušování práv, i když morálně trestuhodná, není důvodem pro popření svobody projevu, kdy obhajobě nedochází podněcování a nic nenasvědčuje tomu, že by se na obhajobu okamžitě jednalo. Je třeba mít na paměti velký rozdíl mezi prosazováním a podněcováním, mezi přípravou a pokusem, mezi shromážděním a spiknutím. Aby bylo možné podpořit zjištění jasného a současného nebezpečí, musí být prokázáno, že bylo možné očekávat okamžité závažné násilí nebo bylo obhajováno, nebo že minulé chování bylo důvodem k domněnce, že se o takové obhajobě uvažovalo.“¹¹³

Časem se hranice svobody slova v USA rozšířily více než v jakékoliv jiné zemi. Je to zřejmé z rozsudku NS USA z roku 1969 ve věci *Brandenburg v. Ohio*. NS USA zde zaujal následující stanovisko: „Ústavní záruky garantované svobodě projevu a svobodě tisku nedovolují státu zakázat obhajobu použití síly nebo použití zákona s výjimkou případů, kdy je taková obhajoba zaměřená na podněcování nebo

---

¹¹⁰ *Abrams v. United States*, 250 U.S. 616 (1919), rozhodnuto dne 10. listopadu 1919 – bod 630

¹¹¹ *Whitney v. California*, 274 U. S. 357, 376 (1927), rozhodnuto dne 16. květen 1927

¹¹² Tamtéž

¹¹³ Tamtéž

vyvolání bezprostředního protiprávního jednání a je pravděpodobné, že takové jednání podnítl nebo vyvolá.“¹¹⁴ Toto stanovisko je známé jako princip „*imminent lawless action*“. Stát nedovoluje, aby svobodou slova a tisku bylo podněcováno použití síly nebo zbraně anebo bylo způsobeno porušení zákona, s výjimkou případů, kdy se uplatní výše zmíněný princip. Ten se dělí na tři body. Prvním je, že projev musí být přímo zaměřený na to, aby podnítl nebo vyvolal bezprostřední protiprávní jednání. Druhým je, že musí být pravděpodobné, že projev skutečně protiprávní jednání podnítl nebo vyvolá. Precedentem Hess v. Indiana 1973 byl tento princip doplněn o to, že „*projev musí cílit proti konkrétní osobě či skupině*“¹¹⁵. Za splnění těchto podmínek může být projev státem omezen nebo zakázán. Je zde vidět stanovisko jednomyslného NS USA vyjádřené prostřednictvím soudce Williama Brennana, že projev nelze omezit, pokud nesměřuje k vyvolání bezprostředního nezákonného činu. Z toho vyplývá, že omezit nelze pouhé hlásání nutnosti použít násilí.¹¹⁶

Tímto precedentem bylo zrušeno rozhodnutí ve věci Gitlow, Whitney, dále to ovlivnilo precedent Schenck a Abrams.

4.2.3 Bojovná slova

V precedentu Nejvyššího soudu ve věci Chaplinsky v. New Hampshire byla zavedena definice pojmu „*bojovná slova*“.

Hlásání zmíněné nenávisti tak, aby se ocitlo mimo ústavní ochranu, nemůže být jakékoliv, nýbrž musí splňovat kritéria vymezená uvedenou judikaturou NS USA. Existují definované a úzce omezené skupiny projevu, které nespádají pod ochranu Prvního dodatku, a jež jsou omezená, aby nevyvolávala protizákonné činy. Do těchto skupin se řadí oplzlý, obscénní nebo urážlivý projev nebo tzv. „*bojovná slova*.“ O tom, co přesně tvoří bojovná slova, lze debatovat, i když „*slova, která mají u průměrného člověka vyvolat emoční reakci a ve skutečnosti nemají žádný základ, do této kategorické výjimky pravděpodobně nepatří*“.¹¹⁷ A dále jsou to ta slova, která svým vlastním obsahem zraňují nebo mají tendenci podněcovat okamžité porušení míru. Tak jim chyběla společenská hodnota šíření myšlenek veřejnosti, která stála za právy udělenými v Prvním dodatku. Stát může

---

¹¹⁴ SOTTIAUX, Stefan. *Terrorism and the Limitation of Rights: The ECHR and the US Constitution*. Oxford; Portland, OR: Hart, 2008. ISBN 978-1841137636. s. 87.

¹¹⁵ Hess v. Indiana, 414 U.S. 105 (1973), rozhodnuto dne 19. listopadu 1973

¹¹⁶ Brandenburg v. Ohio, 395 U.S. 444 (1969), rozhodnuto dne 9. června 1969

¹¹⁷ Chaplinsky v. New Hampshire 315 US 568 (1942), rozhodnuto dne 9. března 1942

využít své policejní síly k omezení projevu v zájmu udržení pořádku a morálky.¹¹⁸ Bylo zjištěno, že takové výroky nejsou podstatnou součástí jakéhokoliv vyjádření myšlenek a mají tak malou společenskou hodnotu. „*Uchýlit se k osobnímu zneužívání není v žádném správném smyslu sdělování informací nebo názorů chráněných ústavou a jeho potrestání jako trestný čin by v rámci tohoto nástroje nevyvolávalo pochybnosti.*“¹¹⁹

4.2.4 Svoboda projevu a tisk

Dalším důležitým bodem je ochrana novinářských zdrojů a střet práva na svobodu projevu s jiným lidským právem, v tomto případě s právem na ochranu osobnosti.

4.2.4.1 Ochrana novinářských zdrojů

O ochraně novinářských zdrojů pojednává rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Branzburg v. Hayes*, které „*bývá někdy nesprávně vykládáno jako odmítnutí práva utajit zdroj svých informací a poukazuje na domnělý rozdíl mezi evropskou a americkou úpravou. Nejvyšší soud sice rozhodl, že novinář je povinen před velkou porotou vypovídat, ovšem současně uznal, že novináři mají právo tajit zdroj své informace, jinak by svoboda tisku byla pouze prázdným pojmem.*“¹²⁰

Soudce Stewart v odlišném stanovisku nastínil test relevance, který musí být aplikován předtím, než je novinář přinucen odhalit svůj zdroj. Právo novináře tajit zdroj své informace musí být rozhodnuto v konkrétním případě při podrobném zvážení svobody tisku na straně jedné a občanské povinnosti vypovídat o trestné činnosti a o jeho pachateli na straně druhé. Soudní praxe se ustálila na třístupňovém řízení, kdy soud zkoumá nezbytnost a alternativy pro omezení svobody projevu.¹²¹ Byly vytvořeny 3 kritéria, při jejichž splnění zdroj nemá být odhalen. „*Těmi kritérii jsou:*

1. *Zda požadovaná informace je jednoznačně pro daný případ relevantní?*
2. *Zda požadovaná informace je pro řízení nezbytně nutná a rozhodující?*
3. *Zda soud může požadovanou informaci opatřit i jiným způsobem?*“¹²²

První dodatek nezbavuje novináře povinnosti odpovídat na otázky týkající se vyšetřování trestného činu. Z toho důvodu nejsou novináři oprávněni utajovat

¹¹⁸ *Chaplinsky v. New Hampshire* 315 US 568 (1942), rozhodnuto dne 9. března 1942

¹¹⁹ Tamtéž

¹²⁰ HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Praha: Orac, 2004, ISBN 80-86199-94-0. s. 43.

¹²¹ *Branzburg v. Hayes*, 108 U.S. 665 (1972), rozhodnuto dne 29. června 1972

¹²² HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Praha: Orac, 2004, ISBN 80-86199-94-0. s. 43.

informace o trestných činech nebo zatajovat důkazy důležité pro vyšetřování. Následky tohoto rozhodnutí vedly státy k zavedení zákonů o ochraně žurnalistiky, které umožňují médiím zdržet se zveřejňování důvěrných zdrojů v mnoha situacích. Novináři nejsou více chráněni než běžní občané. Pokud se dovědí o spáchání trestného činu, měli by o tom učinit oznámení na příslušném místě. Jestli lze očekávat, že tato informace bude důležitá pro soudní řízení, bude novinář vyslýchán v tajnosti před velkou porotou. Avšak nelze očekávat, že reportéři budou požívat stejné ochrany jako tajní svědci a budou mít přístup k ochraně informátorů.¹²³

V tomto případě informace, které hledala hlavní porota, byly relevantní pro možné obvinění. V případě, že by požadované svědectví souviselo pouze s předmětem vyšetřování, svědek velké poroty by měl stále možnost předvolání zrušit. Autor stanoviska zastával názor, že se zde musí posoudit rovnováha mezi ochranou svobody projevu v tisku a povinností všech občanů podat příslušné svědectví o trestném činu. Rovnováha těchto důležitých ústavních a společenských práv se liší případ od případu a musí se vždy posuzovat s ohledem na okolnosti.¹²⁴

Soudce s tímto stanoviskem nesouhlasil a zastával názor, že *„zdroje novinářů by neměly být zveřejněny za žádných okolností, neboť to může vést ke ztrátě důvěry mezi novináři a jejich informátory. Pokud se tato důvěra ztratí, může to vést ke ztrátě cenných informací a k umírnění debaty, která je základem demokratické společnosti. Většina zdrojů by pak raději mlčela, než aby poskytovala informace a vystavovala se nebezpečí trestního stíhání.“*¹²⁵

4.2.4.2 Právo na svobodu projevu a právo na ochranu osobnosti

Pak zde také existoval případ, kdy se dostalo do rozporu právo na svobodu projevu a právo na ochranu osobnosti. Bylo to v případě *New York Times v. Sullivan*, kdy NS USA řekl, že *„pokud je žalobcem v řízení pro pomluvu veřejný činitel či osoba kandidující na veřejnou funkci, má povinnost prokázat, že zveřejněná informace byla nepravdivá a také, že byla zveřejněna se „skutečnou zlostí“.“*¹²⁶ V tomto smyslu to znamená, že žalovaný věděl, že tvrzení bylo nepravdivé nebo ignoroval pravdivost či nepravdivost takového tvrzení.¹²⁷ Soudce

---

¹²³ *Branzburg v. Hayes*, 108 U.S. 665 (1972), rozhodnuto dne 29. června 1972

¹²⁴ Tamtéž

¹²⁵ Tamtéž

¹²⁶ *New York Times v. Sullivan* 376 U.S. 254 (1964), rozhodnuto dne 9. března 1964

¹²⁷ *New York Times v. Sullivan* 376 U.S. 254 (1964), rozhodnuto dne 9. března 1964

Brennan v tomto případě zformuloval právní pravidlo, které mělo podstatu na politických základech. Toto pravidlo zní následovně: „*Tento případ považujeme za základ hlubokého národního závazku, že debata o veřejných věcech by měla být neomezená a otevřená široké veřejnosti.*“¹²⁸

4.2.5 Shrnutí judikatury NS USA

Nejširší svoboda slova panovala v USA. Z výše uvedené judikatury je jasné, že svoboda projevu, která je chráněna Prvním dodatkem, patří mezi základní práva a svobody a je chráněna Čtrnáctým dodatkem před invazí státem. Vzhledem k uvedeným precedentům vyplývá, že právo na svobodu projevu není absolutní za všech okolností. Dlouhou dobu byl hlavním precedentem *Schenck v. United States*, 249 U. S. 47 (1919), který na základě „*falešného křiku požáru v divadle a způsobení paniky*“ stanovil doktrínu „*jasného a přítomného nebezpečí*“. Pod ochranou Prvního dodatku není obscénní materiál, který musí splňovat určitá kritéria, která jsou definovaná v precedentu *Miller v. California*, dále jím nejsou chráněni novináři, pokud jsou vyslýcháni před velkou porotou ke zjištění skutečností důležitých pro trestní řízení. Pod ochranu dodatku nespádají ani tzv. „*bojovná slova*“, jejichž doktrína byla vymezena v *Chaplinsky v. State of New Hampshire*, neboť mohou vyvolat porušení míru, což není v souladu se zásadami demokratické společnosti. A nakonec pod jeho ochranu nespádá ani tzv. „*imminent lawless action*“. V jednom z kritérií svobodu projevu vymezil a „*jasné a přítomné nebezpečí*“ nahradil doktrínou „*bezprostředního nezákonného jednání*“. A nakonec za mezník v judikatuře na ochranu svobody projevu nelze nezmínit precedent *New York Times v. Sullivan*. Jím byla garantována osobě svoboda projevu ve střetu s právem na ochranu osobnosti, která je veřejným činitelem.

---

¹²⁸ LOVELAND, Ian. *Constitutional Law, Administrative Law, and Human Rights, A critical introduction*. 5th ed. New York: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-921974-2. s. 578.

5 PRÁVNÍ POJETÍ SVOBODY PROJEVU V EVROPĚ A V EU

V názvu této kapitoly je Evropa a EU, proto autorka nejprve přistoupí k tomuto objasnění. Je to rozděleno z toho důvodu, že ne všechny státy na evropském kontinentu jsou součástí Evropské unie. Pokud se přistoupí chronologicky k tomu, která organizace dříve ustanovila ochranu svobody projevu, byla by to Rada Evropy, které byl věnován prostor ve 3. kapitole. V rámci ní byla nejprve vytvořena Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, která je považována za nejdokonaleji fungující příklad mezinárodního nástroje ochrany lidských práv. Poté byl vytvořen Evropský soud pro lidská práva, který zkoumá, zda jsou dodržována lidská práva obsažena v EÚLP jak ve státech Evropské unie, tak ve státech, které pod tuto organizaci nepatří. Oproti tomu se Soudní dvůr EU (dále jako „ESD“) zabývá základními právy až od roku 2009, kdy se stala právně závaznou Lisabonská smlouva a v souvislosti s ní i Listina základních práv Evropské unie (dále jako „Listina“). A tím vyvstala otázka, v jakém vztahu ESLP a Soudní dvůr EU budou. Byla zde snaha o vymezení okruhu působnosti ESLP a ESD v rámci ochrany lidských práv. Ukázala se jako neuskutečnitelná. Díky přijetí Lisabonské smlouvy a Listiny v roce 2009 se upozornilo na to, že proti podřízení EU pod starší a více propracovanější Radu Evropy bude mnoho odpůrců. Dále zde byl problém, že dosud byly smluvními stranami EÚLP pouze smluvní státy, ale pokud by k dohodě mezi EU a Radou Evropy došlo, stala by se smluvní stranou Evropská unie jako subjekt *sui generis*.¹²⁹ A z toho důvodu by se zde objevilo mnoho problémů. Jedním z nich by bylo, že „*by měl Soudní dvůr EU výlučnou pravomoc rozhodovat o tom, zda byla dodržena EÚLP.*“¹³⁰ Neboť jak je stanoveno ve Smlouvě o fungování Evropské unie (dále jako „SFEU“), „*členské státy se zavázaly, že spory o výklad nebo provádění Smluv nebudou řešit jinak, než jak stanoví Smlouvy.*“¹³¹ To je však v rozporu s ustanovením návrhu dohody. Tam bylo totiž řečeno, že „*bude státům či EU jako sui generis ponechána*

---

¹²⁹ FOREJTOVÁ, Monika. *Přistoupit či nepřistoupit k EÚLP – to je oč tu už nebeží* [online]. 16.01.2015 [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/pristoupit-ci-nepristoupit-k-evropske-umluve-o-ochrane-lidskych-prav-to-je-oc-tu-uz-nebezi>

¹³⁰ Dohoda o přistoupení EU k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. *Bulletin advokacie* [online]. 22.12.2014 [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/dohoda-o-pristoupeni-eu-k-evropske-umluve-o-ochrane-lidskych-prav-a-zakladnich-svobod?browser=mobi>

¹³¹ Článek 344 Smlouvy o FEU

možnost předložit ESLP návrh na přezkum porušení článků EÚLP v souvislosti s unijním právem. Z toho důvodu je ohrožen článek SFEU.¹³² Dále tu existoval rozpor v oblasti rozhodování Soudním dvorem EU o předběžné otázce. „ESLP by musel být vázán rozhodnutím orgánu EU. Z toho vyplynulo, že by ESLP vykládal judikaturu EU. Proto mělo být řízení upraveno tak, že by byl Soudní dvůr EU informován o všech případech, které se projednávají před ESLP a uvážil by, zda o tom Soudní dvůr EU již rozhodl. Pokud by zjistil, že tak ještě neučinil, měl okamžitě zahájit o daném problému řízení.“¹³³ Soudní dvůr EU nakonec „souhlasil se stanoviskem jeho advokátky a přistoupil k názoru, že dohoda o přistoupení EU k EÚLP není slučitelná s článkem Smlouvy o Evropské unii a ani s protokolem k tomuto článku.“¹³⁴ Autorka se však rozhodla, že se bude zabývat judikaturou v rámci Rady Evropy a diplomová práce bude pojednávat o judikatuře ESLP. Jedním z důvodů bylo, že smluvními státy Rady Evropy jsou i členské státy EU a mnoho dalších. Druhým důvodem je, jak již bylo řečeno, že organizace v rámci Rady Evropy je starší a více propracovanější systém, který se zabývá ochranou lidských práv po delší čas než samotná Evropská unie. A posledním důvodem je to, že navíc Soudní dvůr EU ve svých rozhodnutích odkazuje právě na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva. Ale nesmí se opomenout řada ustanovení, která chrání svobodu projevu taktéž v dokumentech vytvořených na poli EU. Z toho důvodu bude těmto dokumentům věnován prostor v této kapitole.

Evropská unie je, ale musí se snažit být ještě více, založená na normách a hodnotách, jako je například svoboda projevu, respektování rozmanitosti společnosti, lidská důstojnost, tolerance, svoboda projevu a měla by podporovat plnění a rozvíjení těchto hodnot.¹³⁵

Rada Evropské unie ve svých závěrech o podpoře demokracie v rámci vnějších vztahů připomněla, že demokracie a lidská práva patří neoddělitelně

---

¹³² Dohoda o přistoupení EU k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. *Bulletin advokacie* [online]. 22.12.2014 [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/dohoda-o-pristoupeni-eu-k-evropske-umluve-o-ochrane-lidskych-prav-a-zakladnich-svobod?browser=mobi>

¹³³ Tamtéž

¹³⁴ FOREJTOVÁ, Monika. *Přistoupit či nepřistoupit k EÚLP – to je oč tu už neběží* [online]. 16.01.2015 [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/pristoupeni-ci-nepristoupit-k-evropske-umluve-o-ochrane-lidskych-prav-to-je-oc-tu-uz-nebezi>

¹³⁵ Komise Evropských společenství. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, Sdělení o evropském programu pro kulturu v globalizovaném světě, KOM(2007) 242 v konečném znění. *Eur-lex – Přístup k právu Evropské unie* [online]. Brusel, 10.05.2007 [cit. 2020-03-18]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0242:FIN:CS:PDF>; s. 3.

k sobě. Dále dodala, „že základní svobody, jako je například svoboda projevu a shromažďování, jsou nezbytným předpokladem politického pluralismu a demokratických procesů, zatímco demokratická kontrola a rozdělení pravomocí jsou nezbytné pro udržení nezávislého soudnictví a právního státu, jež jsou potřebné pro účinnou ochranu lidských práv.“¹³⁶

V zakládajících listinách Evropského společenství jako byla Smlouva o Založení společenství uhlí a oceli z roku 1951 a Římské smlouvy z roku 1957, které byly tvořeny Smlouvou o založení Evropského hospodářského společenství a Smlouvou o založení Evropského společenství pro atomovou energii nebylo o lidských právech vůbec zmíněno. Evropské společenství totiž původně mělo plnit funkci pouze ekonomickou.¹³⁷ Tím důležitým okamžikem, kdy bylo zřejmé, že se bude ubírat i jiným směrem než pouze ekonomickým, byla rozhodnutí Soudního dvora v případech Van Gend en Loos 26/62 (1963) a Costa v. ENEL 6/64 (1964) a mnoho dalších. Jsou to nejznámější doktríny přímého účinku a přednosti vyvinuté Soudním dvorem. Jejich přednost znamená, že aplikace evropského práva má při řešení sporů vnitrostátními soudy přednost před právem národním a mohou se ho dovolat i FO a PO.¹³⁸ O to víc byla překvapující první zmínka o demokracii a základních právech obsažena v preambuli Jednotného evropského aktu přijatém v roce 1986. Je zde uvedeno odhodlání k podpoře těchto lidských práv, která jsou přiznaná v ústavách a zákonech států, také v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a v Evropské sociální chartě, zejména svobody, rovnosti a sociální spravedlnosti.¹³⁹

V Amsterdamské smlouvě z roku 1997 byla výslovně uzákoněna lidská práva a základní svobody a to tak, že je Unie založena na zásadách svobody, demokracie, právního státu a na dodržování lidských práv a základních svobod. Je zde také stanoveno, že Rada může ukládat sankce za jejich porušení.¹⁴⁰

---

¹³⁶ Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY, kterým se zřizuje nástroj pro financování propagace demokracie a lidských práv ve světě, KOM(2011) 844 v konečném znění. *Eur-lex – Přístup k právu Evropské unie*[online]. Brusel, 7.12.2011 [cit. 2020-03-18]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0844:FIN:CS:PDF>; s. 8, bod 8.

¹³⁷ SMEKAL, Hubert. *Lidská práva v Evropské unii*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-5045-7. s. 90.

¹³⁸ Tamtéž, s. 90–91.

¹³⁹ Jednotný evropský akt. *Euroskop.cz - Zpravodajství*[online]. [cit. 2020-03-18]. Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/2/763-jea.pdf

¹⁴⁰ Amsterdamská smlouva pozměňující smlouvu o Evropské unii, Smlouvy o založení Evropských společenství a související akty, (97/C 340/01). *Euroskop.cz - Zpravodajství*[online]. [cit. 2020-03-18]. Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/2/764-amsterdam.pdf

Evropská unie se ochranou lidských práv nezabývá dlouho. Jako první se zabýval porušováním lidských práv Evropský soudní dvůr, který vycházel z právních řádů členských zemí a z Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod. Teprve v roce 2000 byla slavnostně vyhlášena Listina základních práv Evropské unie na mezivládní konferenci v Nice. Původně nebyla právně závazná. Stala se závaznou až vstupem Lisabonské smlouvy v platnost, tedy 1. 12. 2009.¹⁴¹

Svoboda projevu je zakotvena v čl. 11 Listiny základních práv EU:

„1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování veřejné moci a bez ohledu na hranice.

2. Svoboda a pluralita sdělovacích prostředků musí být respektována.“¹⁴²

Listina základních práv EU shrnula dříve uplatňující principy do jednoho dokumentu. Obsahem se shoduje s EÚLP. Ta ve svém čl. 10 zakotvuje svobodu projevu a její ochranu. V nejednom svém rozsudku Soudní dvůr EU zmínil, že svoboda projevu a informací stanovená v čl. 11 Listiny má stejný význam jako rozsah svobody projevu ustanovené čl. 10 EÚLP, což vyplývá z čl. 52 odst. 3 Listiny. Přestože tyto svobody mohou být omezeny, musí být jakékoliv omezení jejich výkonu v souladu s čl. 52 odst. 1 Listiny. Tento článek stanovuje, že *„každé omezení výkonu práv a svobod uznaných touto Listinou musí být stanoveno zákonem a respektovat podstatu těchto práv a svobod. Při dodržení zásady proporcionality mohou být omezení zavedena pouze tehdy, pokud jsou nezbytná a pokud skutečně odpovídají cílům obecného zájmu, které uznává Unie, nebo potřebě ochrany práv a svobod druhého.“¹⁴³*

Důležitým okamžikem pro Evropskou unii bylo také získání Nobelovy ceny za mír za rok 2012 za prosazování míru, demokracie, usmíření a lidských práv v Evropě. Dle výboru, který rozhodl o udělení Nobelovy ceny, bylo nejvýznamnějším to, že Evropská unie vede *„úspěšný boj za mír a usmíření a za demokracii a lidská práva“¹⁴⁴*. Chtěl tak vyzdvihnout její stabilizační úlohu na tomto kontinentu.¹⁴⁵

---

¹⁴¹ Úřední věstník Evropské unie C 326/391. Listina základních práv Evropské unie. *Eur-lex – Přístup k právu Evropské unie*[online]. 26.10.2012 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=CS>

¹⁴² Tamtéž

¹⁴³ Tamtéž

¹⁴⁴ Evropské unii byla v roce 2012 udělena Nobelova cena za mír. *Evropská unie*[online]. ©2020 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: www.europa.eu/european-union/about-eu/history/2010-today/2012/eu-nobel_cs

¹⁴⁵ Tamtéž

Evropská unie zakotvuje svobodu projevu v různých dokumentech, ať to jsou různé věstníky nebo rozhodnutí Soudního dvora EU. Základem ale je, že svoboda projevu nesmí být omezena nebo zkrácena jakýmkoliv výkladem ustanovení zákonů nebo rozhodnutí. EU si zakládá na tom, aby zůstala a nadále se vyvíjela v rámci ochrany lidských práv a základních svobod. Stojí si za tím, že svoboda projevu a shromažďování je nezbytným předpokladem pro politický pluralismus.

5.1 Soudní dvůr EU

Soudní dvůr Evropské unie byl zřízen v roce 1952. Orientuje se především na výklad a vymáhání práva, zrušení právních předpisů EU a další. Evropská unie se ochranou lidských práv nezabývá dlouho. Judikatura ESD se od 70.let v oblasti lidských práv významně rozvíjela a ESD postupně identifikoval zdroje, v nichž se lidská práva, která mají instituci EU dodržovat, nacházejí. Používá zásadně pojmu „základní práva“. Nachází zdroje základních práv ve společných ústavních tradicích členských zemí a v mezinárodních úmlouvách o lidských právech, v rámci nichž má zvláštní postavení EÚLP. ESD rovněž odkazuje třeba na Mezinárodní pakt o občanských a politických právech či Evropskou sociální chartu a výslovně zmiňuje judikaturu ESLP.¹⁴⁶

---

¹⁴⁶ SMEKAL, Hubert. *Lidská práva v Evropské unii*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-5045-7. s. 92.

6 VÝVOJOVÉ TENDENCE V JUDIKATUŘE EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA V OBLASTI OCHRANY SVOBODY PROJEVU

Evropským soudem pro lidská práva je zdůrazňováno, že svoboda projevu představuje jeden z nejdůležitějších základů demokratické společnosti a jednu z hlavních podmínek jejího pokroku a rozvoje každého jednotlivce. Podpora svobodné politické diskuse je velmi významným rysem demokratické společnosti. ESLP má za to, že k ospravedlnění omezení politického projevu jsou nutné velmi závažné důvody. Z toho důvodu tomuto druhu projevu přisuzuje nejvyšší význam.¹⁴⁷

I judikatura ESLP je tak nepochybným dokladem toho, že kontinentální pojetí svobody slova umožňuje omezit projev myšlenek, které jdou proti základním hodnotám demokratické společnosti. ESLP se zabývá ochranou několika druhů svobody projevu. Prvním je ochrana novinářských zdrojů, což je jeden z hlavních pilířů tiskové svobody vůbec. Tyto osoby jsou vystaveny vyššímu stupni ochrany v případném soudním sporu. Dalším je zveřejňování informací o určité osobě. V tomto případě ESLP rozlišuje informace, které se týkají veřejné osoby, o kterých má právo veřejnost vědět, a pak informace, které se týkají dané osoby, ale jsou ryze její soukromé, i když o ně může mít veřejnost zájem. Nezávislé soudy tak musí rozhodovat o právu na informace a právu na jejich šíření a o právu na ochranu osobnosti a soukromí tak, aby jednomu právu nedaly přednost před druhým, ale našly spravedlivou rovnováhu mezi právem na ochranu soukromého života a svobody tisku. Soudy musí být v omezení velmi opatrné, neboť pokud by nesprávně rozhodly, mohlo by to mít za následek škodu na demokratickém státu. Svoboda sdělovacích prostředků začíná již u svobody při sběru, vyhledávání a shromažďování informací. Očekává se od nich, že budou vybírat témata, která jsou společensky závažná a jsou o věcech veřejných. Omezení svobody projevu lze omezit pouze zákonem, a právě soud rozhoduje o právu zasáhnout do práva na svobodu projevu. Projev se může týkat náboženského vyznání, etnické příslušnosti nebo jím může být zasaženo do osobnosti fyzické osoby.¹⁴⁸

---

¹⁴⁷ ČERNÝ, Petr. Je svoboda projevu opravdu pro všechny? *Právní rozhledy* [online]. Ústí nad Labem, 2009, 5, 176 [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: www.beck-online.cz//bo/document-view.seam?documentId=nrptembqhfpxa4s7gvpngxzrg43a&groupIndex=0&rowIndex=0

¹⁴⁸ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu a její meze v právu České republiky*. Praha, Linde, 2002, ISBN 80-7201-367-X. s. 148–150.

Avšak některá povolání mají ze zákona nebo ze stavovských předpisů vzhledem ke své profesi povinnost omezovat se ve svém projevu. Těmito profesemi jsou především advokáti, lékaři a další.¹⁴⁹

6.1 Handyside v. Spojené království, stížnost č. 5493/72, rozhodnuto dne 7. prosince 1976

Asi nejnámějším a nejvíce citovaným rozhodnutím je případ Handyside proti Spojenému království. V tomto rozhodnutí bylo důležité objasnit význam „omezení“ a „sankce“ uložené stěžovateli, která jsou „nezbytná“ v demokratické společnosti na ochranu morálky. Bylo nutné zjistit, zda anglické soudy jednaly přiměřeně, v dobré víře a v mezích posuzovacích pravomocí ponechané smluvním státním podle čl. 10 odst. 2 EÚLP. Anglické soudy totiž rozhodly o zabavení, propadnutí a následném zničení stovek výtisků učebnice se sexuální tematikou. ESLP zde řekl, že „*mechanismus ochrany zavedený EÚLP je doplňkem vnitrostátních systémů ochrany lidských práv. EÚLP v první řadě ponechává na každém smluvním státu, aby zajistil práva a svobody, které ukládá.*“¹⁵⁰ Instrukce vytvořené za účelem ochrany těchto svobod mohou rozhodnout ve věci až po vyčerpání všech vnitrostátních opravných prostředků. Z toho vyplývá, že ESLP nemá v žádném případě nahradit příslušné vnitrostátní soudy, nýbrž má za úkol spíše přezkoumávat podle čl. 10 EÚLP rozhodnutí, která vydala při výkonu své posuzovací pravomoci. V tomto rozsudku je důležitým momentem, kdy ESLP stanovil, že „*svoboda projevu je jedním z podstatných základů takové společnosti, jednou ze základních podmínek jejího rozvoje a rozvoje každého člověka.*“¹⁵¹ Čl. 10 odst. 2 EÚLP je použitelný nejen „*na informace nebo myšlenky, které jsou příznivě přijaté nebo jsou považované za neškodné nebo bezvýznamné, ale i na ty, které urážejí, šokují nebo znepokojují jakoukoli část obyvatelstva.*“¹⁵² Bez existence všech druhů projevu by nebyl možný pluralismus, tolerance a snášenlivost. Bez těchto principů by neexistovala demokratická společnost. To mimo jiné znamená, že každá formalita, podmínka, omezení nebo sankce uložené v této oblasti musí být přiměřené sledovanému legitimnímu cíli. Ten,

---

¹⁴⁹ MORAVEC, Ondřej. *Mediální právo v informační společnosti*. Praha: Leges, 2013, ISBN 978-80-87576-52-6. s. 151.

¹⁵⁰ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Handyside v. Spojené království, stížnost č. 5493/72, rozhodnuto dne 7. prosince 1976

¹⁵¹ Tamtéž

¹⁵² Čl. 10 odst. 2 EÚLP

kdo uplatní své právo na svobodu projevu, přebírá odpovědnost za jeho rozsah, který závisí na situaci a technických prostředcích, které používá. A také přebírá odpovědnost za obsah, který je v jeho projevu obsažen.¹⁵³

ESLP v tomto případě vytvořil doktrínu „margin of appreciation“. Znamená to národní prostor pro uvážení. Uvážení je dobrovolného charakteru na uvalení omezení a sankcí uvedených v čl. 10 odst. 2 EÚLP.¹⁵⁴ Jejím základem jsou dva předpoklady. Jedním z nich je, že to „co je nezbytné k dosažení uvedených zájmů se může v jednotlivých státech lišit i v demokratické společnosti.“¹⁵⁵ Druhým z nich je, že vlády v kontaktu s důležitými silami svých zemí jsou v lepším postavení k posouzení této nezbytnosti než mezinárodní soud.¹⁵⁶ ESLP argumentoval tím, že si smluvní státy vytvořily vlastní přístup s ohledem na situaci na svém území. Museli zohlednit mimo jiné rozdílné názory, které zde panují ohledně požadavků na ochranu morálky v demokratické společnosti. Nesmí se zapomenout, že v době, kdy ESLP rozhodoval, byla jiná doba, jiná pravidla chování, jiná etika. Z těchto důvodů se i ochrana morálky chápala přísněji, než jak ji známe v dnešní době. Proto může rozhodnutí ESLP připadat vůči našim poměrům poněkud kontroverzní.¹⁵⁷

ESLP se omezuje na zjištění, že čl. 10 EÚLP rozhodně nezavazuje smluvní státy zavést předchozí cenzuru. V tomto případě by pak učebnice ztratila podstatu toho, co žadatel považoval za svůj *raison d'être*, což znamená, co pro něho tato kniha znamenala, tzv. „*smysl bytí*“.¹⁵⁸

6.2 Sunday Times v. United Kingdom, stížnost č. 6538/74, rozhodnuto dne 26. dubna 1979

Následuje rozsudek Sunday Times proti Spojenému království. Nejprve se muselo vyřešit, zda slovo „zákon“ ve spojení „předepsané zákonem“ obsahuje také právo nepsané, které aplikují anglické soudy. Protože „*common law*“ je součástí právního řádu Spojeného království, tedy vnitrostátní soudy rozhodují na jejím základě. ESLP dospěl k závěru, že by bylo v rozporu se záměrem, pokud

---

¹⁵³ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Handyside v. Spojené království, stížnost č. 5493/72, rozhodnuto dne 7. prosince 1976

¹⁵⁴ JANIS, Mark W., Richard S. KAY a A. W. BRADLEY. *European human rights law: text and materials*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-927746-9. s. 241.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 242.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 242.

¹⁵⁷ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Handyside v. Spojené království, stížnost č. 5493/72, rozhodnuto dne 7. prosince 1976

¹⁵⁸ Tamtéž

by „*common law*“ nebylo součástí spojení „*předepsané zákonem*“. A jak už bylo zmíněno v předchozím rozhodnutí Handyside proti Spojenému království, na začátku sporu jsou smluvní státy odpovědní za zajištění práv a svobod zakotvených v EÚLP, a proto jim ESLP ponechal prostor pro uvážení. Toto uvážení náleží jak domácím zákonodárcům, tak i orgánům soudním. Zároveň ale čl. 10 odst. 2 EÚLP nedal smluvním státům neomezenou pravomoc rozhodovat. ESLP je oprávněn rozhodnout, zda je dané omezení v souladu se svobodou slova chráněnou článkem 10 EÚLP. „*Domácí prostor pro uvážení jde ruku v ruce s evropským dohledem, který se vztahuje nejen na základní právní předpisy, ale také na rozhodnutí, které je uplatňují, i když nezávislým soudem.*“¹⁵⁹ V důsledku toho ESLP v tomto ohledu nepřipisuje důležitost skutečnosti, že vnitrostátní soud rozhodoval na základě „*common law*“ a nikoliv podle zákona. Podle názoru ESLP musí zákon splňovat následující požadavky, aby se naplnilo kritérium předepsané zákonem. „*Zaprvé, zákon musí být přiměřeně přístupný: občan musí být schopen indikace (resp. předvídat), která je přiměřená pro aplikovatelnost platného právního předpisu či pravidla v daném případě. Za druhé, normu nelze považovat za zákon, pokud není formulovaná s dostatečnou přesností, aby umožnila občanovi regulovat své chování: musí být schopen – v případě potřeby po konzultaci s odborníkem – předvídat, v míře přiměřené pro určité okolnosti, důsledky, které může jeho jednání přivodit.*“¹⁶⁰ Důsledky jednání nelze ale vždy s jasnou přesností předvídat. Proto ESLP ihned tuto předvídatelnost zpřesnil a to tak, že „*Tyto důsledky nemusí být zcela předvídatelné: zkušenosti ukazují, že je to nedosažitelné*“, neboť to „*může přinést nadměrnou rigiditu a zákon musí být schopen držet krok s měnícími se okolnostmi.*“¹⁶¹

Je zde velmi problematické posoudit hledisko zásahu do svobody slova, a jestli byl „*nezbytný v demokratické společnosti*“. Musí se tedy posoudit otázka proporcionality tohoto zásahu. ESLP poznamenal, že přídavné slovo nezbytné uvedené v čl. 10 odst. 2 EÚLP se „*nevykládá ve smyslu nepostradatelné, ale ve smyslu naléhavé sociální potřeby*“.¹⁶² Ohledně míry uvážení se toto rozhodnutí odlišuje od rozhodnutí Handyside v. United Kingdom. Odlišují se v cílech daného zásahu. V případě Handyside se rozhodovalo o ochraně

---

¹⁵⁹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Sunday Times v. United Kingdom stížnost č. 6538/74, rozhodnuto dne 26. dubna 1979

¹⁶⁰ Tamtéž – bod 49

¹⁶¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Sunday Times v. United Kingdom stížnost č. 6538/74, rozhodnuto dne 26. dubna 1979

¹⁶² Tamtéž – bod 59

morálky. Názor na ochranu morálky se lišil jak v místě, tak v čase, kde byl zásah spáchán a z tohoto důvodu byla míra uvážení, přiznána státním orgánům, jelikož národní soudy byly v lepší pozici posoudit danou situaci než soudci mezinárodní a mohli vydat přesnější stanovisko. *"Přesně to samé nelze říci o více objektivním pojmu "autorita" soudní moci. Vnitrostátní právo a praxe smluvních států projevují v této oblasti poměrně podstatnou míru společných rysů. To se odráží v řadě ustanovení EÚLP, včetně článku 6, které nemají žádný ekvivalent, pokud jde o „morálku“. V souladu s tímto, je rozsáhlejší evropský dohled odpovídající menšímu prostoru pro uvážení národních orgánů."*¹⁶³

Jak ESLP poznamenal ve svém rozsudku *Handyside v. United Kingdom*, svoboda projevu představuje jeden ze základních základů demokratické společnosti. S výhradou čl. 10 odst. 2 EÚLP se tento článek vztahuje nejen na informace nebo myšlenky, které jsou příznivě přijímány, ale i na ty, které jsou považovány za nepříznivé nebo jako lhostejné, ale také na ty, které urážejí nebo šokují stát nebo jakoukoliv skupinu obyvatelstva. Pokud jde o tisk, mají tyto zásady zvláštní význam, neboť právě tisk má být tím, kdo má vyvažující postavení. Tisk je tím, který má informovat z různých úhlů pohledu o různých skutečnostech, a to i proti státu, pokud mají jeho zástupci jiný názor. Nesmí však porušit při svém výkonu jiné právo zaručené EÚLP a zákony svého státu.¹⁶⁴

Je obecně známo, že hlavním místem rozhodování sporů jsou soudní orgány. Tento fakt ale neznamená, že se o skutečnostech a informacích nemůže diskutovat i mimo tyto orgány. Ať těmito místy jsou specializované časopisy, obecně tisk nebo široká veřejnost. Jistěže média nemají úplně volnou ruku v uveřejňování informací nebo skutečností, které se staly a které by svým uveřejněním mohli porušit zákon. Média jsou vázána zákonem stejně jako kterákoliv osoba v daném státu. Ale jsou nejspíše jediným prostředkem, jakým se široká veřejnost může dovědět informace o dění například před soudem, nebo jak probíhají jednání na půdě Evropské unie a tak dále. Veřejnost má právo takové informace přijímat.¹⁶⁵

Aby bylo možné posoudit, zda je zásah, který je předmětem stížnosti, založen na „dostatečných“ důvodech, které jej činí „nezbytným v demokratické

---

¹⁶³ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Sunday Times v. United Kingdom* stížnost č. 6538/74, rozhodnuto dne 26. dubna 1979 – bod 59

¹⁶⁴ Tamtéž – bod 65

¹⁶⁵ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Sunday Times v. United Kingdom* stížnost č. 6538/74, rozhodnuto dne 26. dubna 1979

společnosti“, musí se nejprve zjistit, zda byl zásah učiněn ve veřejném zájmu. ESLP zdůraznil, že jeho funkcí není vyslovovat se k výkladu anglického práva, ale má dohlížet dle čl. 10 EÚLP nad uplatňováním základních právních předpisů a rozhodnutích o jejich uplatnění, jak již bylo zmíněno v rozsudku Handyside. „Nestačí, že dotyčný zásah patří do této třídy výjimek uvedených v čl. 10 odst. 2. Nepostačuje ani to, že zásah byl uložen, protože jeho předmět spadal do určité kategorie nebo se na něj vztahovalo právní pravidlo formulované obecně nebo absolutně. ESLP musí být přesvědčen, že zásah byl nezbytný s ohledem na skutečnosti a okolnosti převládající v konkrétním případě před ním.“¹⁶⁶ A dále nemá vybírat mezi zásadami, ale mezi svobodou projevu a omezeními této svobody, které se musí vykládat v zúženém způsobu. Jak již ESLP poznamenal, čl. 10 EÚLP zaručuje nejen svobodu tisku informovat veřejnost, ale také právo veřejnosti přijímat tyto informace.¹⁶⁷

ESLP dospěl k závěru, že tento zásah neodpovídá sociální potřebě dostatečně naléhavé k tomu, aby převažoval veřejný zájem na svobodě projevu ve smyslu EÚLP.¹⁶⁸

Sunday Times v. United Kingdom byl prvním rozsudkem, ve kterém ESLP rozhodl o porušení čl. 10 EÚLP. S rozsudkem Handyside v. United Kingdom představují základ judikatury ESLP v rámci ochrany svobody projevu ve smyslu čl. 10 EÚLP. Principy obsažené v těchto rozsudcích se dodnes aplikují na případy porušení svobody projevu a jsou shrnuty v pětistupňovém testu, který ESLP vytvořil pro odůvodnění zásahů do svobody projevu, který je zaručen EÚLP. Tento test se skládá z následujících pěti otázek:

- „1. Spadá projednávaný případ pod rozsah namítaného článku EÚLP?
2. Šlo o „zásah“ do lidských práv stěžovatele?
3. Byl tento zásah „v souladu se zákonem“?
4. Sleduje tento zásah alespoň jeden z legitimních cílů?
5. Je tento zásah „nezbytný v demokratické společnosti“? “¹⁶⁹

ESLP má díky tomuto testu nastaven základní postup, pomocí kterého posoudí porušení čl. 10 EÚLP. Zhodnocení poslední otázky je nejvíce problematické, neboť v sobě zahrnuje závěrečné stanovisko, zda bylo omezení

---

¹⁶⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Sunday Times v. United Kingdom stížnost č. 6538/74, rozhodnuto dne 26. dubna 1979

¹⁶⁷ Tamtéž

¹⁶⁸ Tamtéž

¹⁶⁹ KMEC, Jirí, David KOSAŘ, Jan KRATOCHVÍL a Michal BOBEK. *Evropská úmluva o lidských právech*. Komentář. Praha: C.H.Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 102.

projevu v souladu s čl. 10 odst. 2 EÚLP či nikoli. Dále zde existuje několik principů, které ESLP musí odůvodnit v jeho rozhodnutí:

1. *„Svoboda slova je jednou ze základních podstat demokratické společnosti a vztahuje se nejenom na informace a myšlenky, které jsou přijímány pozitivně nebo jsou považovány za neurážlivé či bezvýznamné, ale také na ty urážlivé, šokující či znepokojující.“*
2. *Přídavné jméno „nezbytné“, ve smyslu čl. 10 odst. 2 EÚLP znamená existenci „naléhavé společenské potřeby“. Smluvní státy mají určitou míru uvážení při posouzení, zda je zásah nutný. Existuje tu však evropský dohled, díky kterému je ESLP oprávněn vydat konečné rozhodnutí o tom, zda je omezení projevu v souladu s čl. 10 odst. 2 EÚLP a zda byl zásah „proporcionální ke sledovanému legitimnímu cíli“. ESLP musí tento zásah posoudit v rámci celého případu.“¹⁷⁰*

6.3 Observer and Guardian v. the United Kingdom, stížnost č. 13585/88, rozhodnuto dne 26. listopadu 1991

V případě Observer and Guardian v. Spojené království se jednalo o to, zda byl zásah nutný pro ochranu národní bezpečnosti. Hlavním odůvodněním všech dosud vydaných rozsudků národními soudy v tomto případě byla ochrana národní bezpečnosti. ESLP dospěl k závěrům, že zásah byl předepsán zákonem a existoval zde legitimní cíl ve smyslu čl. 10 odst. 2 EÚLP pro provedení předběžného opatření. ESLP k tomu poznamenal, že se časem důvody pro ochranu národní bezpečnosti měnily. Nakonec se věnoval otázce, zda lze vytýkaný zásah považovat za nezbytný v demokratické společnosti.¹⁷¹

I v tomto případě byly použity zásady, které jsou shrnuty na konci již zmíněného případu Sunday Times v. United Kingdom uvedeného výše. ESLP tyto zásady doplnil o to, že tisk má zvláštní postavení, což znamená, že nesmí být zneužit v „zájmu národní bezpečnosti“ nebo „za zachování moci soudnictví“. Avšak je pověřen předávat informace a myšlenky ve věcech veřejného zájmu

---

¹⁷⁰ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Sunday Times v. United Kingdom stížnost č. 6538/74, rozhodnuto dne 26. dubna 1979

¹⁷¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Observer a Guardian v. Spojené království, stížnost č. 13585/88, rozhodnuto dne 26. listopadu 1991

a veřejnost má právo tyto informace přijímat. V opačném případě by tisk nemohl hrát svou zásadní roli „veřejného hlídačeho psa“.¹⁷²

Pro vyloučení pochybností, zda daný projev patří pod ochranu ustanovení o svobodě projevu, zde existuje možnost uvalení různých omezení ve smyslu čl. 10 odst. 2 EÚLP. Důkazem toho jsou slova „podmínky“, „omezení“, „předcházení“ a „prevence“, která se objevují v tomto ustanovení „a která jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti..... zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority“.¹⁷³ Na druhé straně nebezpečí spojená s předcházejícími omezeními jsou taková, že vyžadují pečlivější kontrolu ze strany ESLP a to zejména, pokud jde o tisk, neboť informace se rychle mění a pokud dojde k zaváhání jejího zveřejnění, už nemusí být daná informace aktuální.¹⁷⁴

6.4 Goodwin v. the United Kingdom, stížnost č. 17488/90, rozhodnuto dne 27. březen 1996

V Goodwin proti Spojenému království opět ESLP opakuje, že podle jeho judikatury „musí být příslušné vnitrostátní právo formulováno s dostatečnou přesností, aby umožnilo dotčeným osobám a v případě potřeby i jejich právním poradcům předvídat v přiměřené míře okolnostem důsledky, které může daná akce vyvolat.“¹⁷⁵

V tomto rozsudku se jednalo o to, že zdroj poskytl informace novináři, aniž by za to byl finančně ohodnocen nebo o ně jím byl požádán. Z toho vyplývá, že novinář netušil, jakým způsobem se k dané informaci zdroj dostal, jak je získal a ani nevěděl jakou hodnotu daná informace má a zda je o ni vůbec veřejný zájem. Avšak novinář by měl být obvykle schopen posoudit, zda byly informace získány legitimními prostředky či nikoli. Ale na druhou stranu by nebyl schopen předvídat, jak se na danou věc budou dívat soudy. Zákon v jeho době nařídil novinářům zveřejnit své zdroje, pokud informace od nich získané byly předmětem dané stížnosti. Avšak v tomto případě tyto informace nebyly utajené, ale právě naopak byly veřejně přístupné v obchodním tisku a tedy jejich zveřejněním společnost

---

¹⁷² Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Observer a Guardian v. Spojené království, stížnost č. 13585/88, rozhodnuto dne 26. listopadu 1991

¹⁷³ Tamtéž – bod 60

¹⁷⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Observer a Guardian v. Spojené království, stížnost č. 13585/88, rozhodnuto dne 26. listopadu 1991

¹⁷⁵ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Goodwin v. the United Kingdom, stížnost č. 17488/90, rozhodnuto dne 27. březen 1996 – bod 31

neměla pocítit žádnou újmu jak v rámci získávání zakázek tak odměňování zaměstnanců.¹⁷⁶

ESLP tedy opět musel zjistit, zda opatření uložená vnitrostátním soudem byla předepsána zákonem a zda sledovala legitimní cíl. Došel k závěru, že tyto dvě podmínky splněny byly. Nakonec musel určit, zda byl zásah nezbytný v demokratické společnosti. Usoudil, že veřejný zájem nemohl být testem toho, zda tu existovala naléhavá sociální potřeba zveřejnění zdroje. Ve společnosti je obecný zájem o bezplatný tok informací, novináři však musejí umět poznat, zda získaná informace zajistí větší veřejný zájem, než je ten obecný. Výsada novináře ochránit své zdroje a nezveřejnit jejich identitu by se neměla vztahovat na ty zdroje, které získali informace trestným činem nebo jiným obdobným způsobem.¹⁷⁷

ESLP zde opět připomněl, že svoboda projevu je jedním z hlavních základů demokratické společnosti a že záruky, které mají být poskytnuty tisku, mají zvláštní význam. Ochrana novinářských zdrojů je jednou ze základních podmínek svobody tisku. Odráží se nejen v zákonech a v profesních kodexech chování v řadě smluvních států, ale potvrzuje se též v několika mezinárodních dokumentech týkajících se novinářských svobod jako je například Usnesení o novinářských svobodách a lidských právech nebo Usnesení o důvěrnosti zdrojů novinářů. Bez této ochrany lze odradit zdroje od pomoci tisku při informování veřejnosti o věcech veřejného zájmu. V důsledku toho může být ohrožena životně důležitá role tisku jako „*veřejného hlídacího psa*“ a být tak nepříznivě ovlivněna jeho schopnost poskytovat přesné a spolehlivé informace. Kvůli tomu nemůže být opatření ve formě uveřejnění zdroje, který získal poskytnutou informaci nezákonným způsobem slučitelné s čl. 10 EÚLP, pokud to není odůvodněno naléhavým požadavkem obecného zájmu. Tyto úvahy je třeba zvážit při uplatnění testu nezbytnosti v demokratické společnosti podle čl. 10 odst. 2 EÚLP. Při posouzení důležitosti ochrany zdroje se musí vzít v úvahu způsob získání takové informace. A také pokud se na získání informace zdroj spolupodílel a její zveřejnění nebylo vyváženo oprávněným zájmem, pak tu tedy neexistovala nezbytnost. Neboť „*obecně musí být „nezbytnost“ jakéhokoliv omezení svobody projevu přesvědčivě*

---

¹⁷⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Goodwin v. the United Kingdom, stížnost č. 17488/90, rozhodnuto dne 27. března 1996 – bod 32

¹⁷⁷ Tamtéž – bod 34

prokázána, jak je již zmíněno v rozsudku Sunday Times v. Spojené království. ¹⁷⁸ Je pravda, že v první řadě je na vnitrostátních orgánech, aby posoudily, zda existuje omezení „*naléhavé sociální potřeby*“, a při jejich posuzování mají určitou míru uvážení. V současné době je však národní míra uvážení omezena zájmem demokratické společnosti na zajištění a udržování svobodného tisku. Stejně tak bude tento zájem silně ovlivňovat rovnováhu při určování, zda je omezení přiměřené sledovanému legitimnímu cíli, jak je třeba učinit podle čl. 10 odst. 2 EÚLP. Souhrnně lze říci, že omezení důvěrnosti novinářských zdrojů vyžaduje nejpečlivější kontrolu ze strany ESLP.¹⁷⁹ ESLP se tak „*musel zabývat stížnostmi s ohledem na věc jako celek a určit, zda jsou důvody pro zveřejnění zdroje novinářů, které vnitrostátní orgány odůvodňují, „relevantní a dostatečné*“.¹⁸⁰

Celkově tedy podle názoru ESLP „*neexistoval přiměřený vztah proporcionality mezi legitimním cílem sledovaným příkazem ke zpřístupnění a prostředky použitými k dosažení tohoto cíle.*“¹⁸¹ Omezení, které příkaz k zpřístupnění informací představovalo pro výkon svobody projevu žadatele novináře, tedy nemohlo být považováno za nutné v demokratické společnosti ve smyslu čl. 10 odst. 2 EÚLP pro ochranu práv společnosti podle anglického práva, bez ohledu na prostor pro uvážení, který mají vnitrostátní orgány.¹⁸²

Od rozhodnutí Observer Guardian včetně jeho, mají rozhodnutí posuzující porušení svobody projevu určitou strukturu, kterou zavedly rozhodnutí předchozí. Tato struktura je tvořena 3 kritérii, která posuzují porušení práva na svobodu projevu. Těmito kritérii jsou:

- Byl zásah „předepsán zákonem“?
- Sledovalo zasahování legitimní cíl?
- Byl zásah „nezbytný v demokratické společnosti“?

---

¹⁷⁸ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Goodwin v. the United Kingdom, stížnost č. 17488/90, rozhodnuto dne 27. března 1996 – bod 40-41

¹⁷⁹ Tamtéž – bod 40-41

¹⁸⁰ Tamtéž – bod 40-41

¹⁸¹ Tamtéž – bod 31

¹⁸² Tamtéž – bod 31

7 SROVNÁNÍ SOUČASNÉHO POJETÍ OCHRANY SVOBODY PROJEVU V USA A V EU

V USA se dá většina extremistických projevů považovat za legální. Jako příklad lze uvést rasistické či fašistické názory. Oproti tomu všechny evropské země považují tyto projevy zákonem za zakázané a zastávají názor, že jsou takové projevy nutné sankcionovat. V Evropě se nutnost zákazů takových projevů zdůvodňuje většinou zkušeností z druhé světové války.¹⁸³

Další odlišností amerického a evropského systému je, že se americká judikatura zajímá především o svobodnou společnost a principy jejího fungování, což je odvozeno z filozofické pojetí svobody projevu, jak ji pojímal John Stuart Mill, zatímco ta evropská spíše ochraňuje zájmy jednotlivce.

Vzhledem k vývoji společnosti se vyvíjel a stále vyvíjí přístup k omezení politických práv a svobod, a tím i svobody projevu. V některém období může být více zdůrazňováno právo na svobodu projevu, v jiném zájem na ochranu společnosti. Lze to spatřit zejména po teroristickém útoku v USA v roce 2001. V tomto okamžiku začala být více ochraňována společnost v USA.¹⁸⁴

V dubnu 2016 přijal Výbor ministrů Rady Evropy doporučení CM / Rec (2016) 4 o ochraně žurnalistiky a bezpečnosti novinářů a dalších mediálních aktérů a odsoudil alarmující a nepřijatelnou úroveň ohrožení novinářů a mediálních subjektů v Evropě. Také poskytl konkrétní pokyny členským státům, aby jednaly v oblasti prevence, ochrany, stíhání, propagace informací, vzdělávání a zvyšování povědomí. Rada Evropy neustále pracuje na provádění CM / Rec (2016) 4 tím, že podporuje vnitrostátní orgány prostřednictvím činností v oblasti spolupráce a poskytováním odpovědí na výzvy svobody a bezpečnosti médií novinářů.¹⁸⁵

---

¹⁸³ Extremistické projevy a jejich současné místo podle Ústavy USA. *Ministerstvo vnitra České republiky* [PDF] 25.11.2010 [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/extremisticke-projevy-a-jejich-soucasne-misto-podle-ustavy-usa.aspx>

¹⁸⁴ ČERNÝ, Petr. *Právní ochrana před extremismem*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-053-9. s. 54.

¹⁸⁵ Přijaté texty, P8_TA(2018)0204 Pluralita a svoboda sdělovacích prostředků v Evropské unii. Usnesení Evropského parlamentu ze dne 3. května 2018 o pluralitě a svobodě sdělovacích prostředků v Evropské unii (2017/2209(INI)). *Evropský parlament*[online]. [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0204_CS.pdf

7.1 Judikatura ESLP 21. století

7.1.1 M'Bala M'Bala v. France, stížnost č. 25239/13, rozhodnuto dne 20. října 2015

Ve věci M'Bala M'Bala proti Francii ESLP nejprve připomněl zásadní důležitost svobody projevu v demokratické společnosti. Ve světle ustálené judikatury ESLP však svoboda projevu není neomezená. Řekl, „že čl. 10 EÚLP rovněž poskytuje ochranu satíře, již je třeba považovat za formu uměleckého projevu, který prostřednictvím přehánění a deformace reality vybízí k provokaci a diskusi.“¹⁸⁶ Na zásahy do uměleckého projevu je proto třeba nahlížet se zvláštní opatrností. Pokud jde o čl. 17 EÚLP, jeho účelem je zamezit jednotlivcům či skupinám, aby se dovolávali ochrany práva zaručeného EÚLP, kdy „předmětné jednání je vedeno s cílem zničení jiných práv a svobod zaručených EÚLP, případně hodnot, na nichž je EÚLP založena.“¹⁸⁷ ESLP takto v minulosti příslušné ustanovení aplikoval v případech islamofobie a antisemitismu a prohlásil je za neslučitelné s podstatou ustanovení EÚLP.¹⁸⁸

V tomto judikátu se jednalo o to, že stěžovatel udělil ocenění veřejně známému muži pro jeho negacionistické teze, za něž byl několikrát odsouzen. Z celkového obsahu a průběhu představení bylo jasné, že zjevně pohrdalo osobami židovského původu nebo těmi, jež jako své náboženství praktikují židovství. Dle názoru ESLP „odvolací soud správně vyhodnotil předmětnou situaci této stížnosti. Rozhodl, že dané představení se proměnilo v sešlost, během níž stěžovatel humoristickým způsobem oslavoval popírání nacistických zločinů proti lidskosti, a to navíc za zjevného pohrdání jejich židovskými oběťmi.“¹⁸⁹ Toto jednání ESLP vyhodnotil tak, že se přičíí základním hodnotám, na nichž je EÚLP založena a z toho důvodu nemůže být zařazeno pod ochranu čl. 10 EÚLP. Také připustil, že ustanovení čl. 17 EÚLP doposud vždy použil v souvislosti s konkrétními a přímými výroky bez nutnosti dalšího výkladu. S ohledem na projednávanou věc však „vyjádřil přesvědčení, že projev nenávisti a antisemitismu projevený jako umělecký výtvar je stejně nebezpečný jako hrubý a přímý útok.“¹⁹⁰ Za zásadní je třeba považovat tento judikát proto, že ESLP použil čl. 17 EÚLP vůbec „poprvé

¹⁸⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci M'Bala M'Bala v. France, stížnost č. 25239/13, rozhodnuto dne 20. října 2015

¹⁸⁷ Tamtéž

¹⁸⁸ Tamtéž

¹⁸⁹ Tamtéž

¹⁹⁰ Tamtéž

v situaci, kdy inkriminovaný projev nebylo možné bez dalšího, pouze na základě jeho obsahu, kvalifikovat jako přímé podněcování k rasové nenávisti, antisemitismu či islamofobii. ¹⁹¹ Závěr o antisemitském obsahu a cíli projevu totiž ESLP učinil zejména na základě výroků stěžovatele s odkazem na kontext celého představení. Tuto metodu přitom ESLP „užívá běžně v souvislosti s čl. 10 EÚLP, nicméně s tím zásadním rozdílem, že nejprve se potvrdí existence zásahu do svobody projevu stěžovatele a poté se tento zásah podrobí testu proporcionality.“ ¹⁹² ESLP použil čl. 17 EÚLP poprvé v souvislosti s tímto rozhodnutím z toho důvodu, že „zaujetí zjevně nenávistného a antisemitského stanoviska, jakkoli převlečeného pod zdáním umělecké produkce, je stejně nebezpečné, jako přímý a hrubý útok“.¹⁹³

Obzvláště chráněné jsou potom projevy politického charakteru, včetně karikatury a satiry. ESLP je v takových situacích velmi opatrný a opakovaně zdůrazňuje, že „do svobody projevu lze v daných případech zasáhnout, avšak jen ze zvláště závažných důvodů.“ ¹⁹⁴ Proto tedy přistoupil k důkladnému rozboru zákonnosti, legitimního cíle a přiměřenosti zásahu podle čl. 10 odst. 2 EÚLP. Mnoho z těch, kteří se ve veřejném prostoru účastní diskusí na téma migrace, náboženství či politické otázky, zneužívají svého řečnického umění, často v rámci legitimní politické debaty, obrany lidských práv, humoru či satiry a tím útočí na samotný základ demokratického a právního státu.¹⁹⁵ Tato strategie byla označena Guyem Haarscherem za „trojského koně“ nebo „vlka v ovčím rounu“. To znamená, že „největší zbraní těchto vlků v ovčích rounech je potom řečnická diskvalifikace jejich názorových odpůrců a označení zásahů do svobody projevu vlků projevuující se často uložením trestních represí za projevy státní cenzury.“ ¹⁹⁶

Rozhodnutím o zamítnutí této stížnosti dal ESLP jasně najevo, že ani takové projevy, které šíří nenávist pouze skrytě, do veřejného prostoru nepatří. Jeho závěry je třeba vnímat v kontextu současné společensko-politické situace ve Francii, kde byl v posledních letech zaznamenán značný nárůst antisemitských nálad, což se projevuje násilnými útoky a v důsledku toho i emigrací Židů. Kontext se může

---

¹⁹¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci M'Bala M'Bala v. France, stížnost č. 25239/13, rozhodnuto dne 20. října 2015

¹⁹² Tamtéž

¹⁹³ Tamtéž

¹⁹⁴ Tamtéž

¹⁹⁵ Tamtéž

¹⁹⁶ Tamtéž

při různorodosti Evropy stát od státu lišit, co platí někde pro antisemitismus, může jinde stejně tak platit například pro islamofobii.¹⁹⁷

7.1.2 Pentikäinen v. Finland, stížnost č. 11882/10, rozhodnuto dne 20. října 2015

V rozsudku Pentikäinen proti Finsku se řeší otázka, do jaké míry novináři mohou porušit trestní předpisy s odvoláním na svobodu projevu.¹⁹⁸

Vůči stěžovateli byla užitá policií opatření, neboť neuposlechl jejich výzvy, avšak díky tomu nemohl po určitou dobu, kterou strávil jako zadržený, vykonávat své povolání novináře. Podle ESLP k zásahu do svobody projevu skutečně došlo. Je důležité zmínit, že policejní opatření se nevztahovala vůči němu jako vůči novináři, ale jako proti běžnému občanovi. I zde se muselo zjistit, zda tři kritéria, která jsou podmínkou pro zákonné omezení svobody projevu, byla splněna.¹⁹⁹

Jedním z kritérií, kterým se ESLP zabýval bylo, zda se jedná o zásah stanoveným zákonem. Žádný z účastníků řízení nepopíral skutečnost, že se jednalo o zásah stanovený zákonem, neboť vnitrostátní soudy primárně aplikují a vykládají právo svého státu. Dále se shodli na druhém kritériu, že tento zásah byl proveden pro ochranu legitimních cílů ve smyslu čl. 10 odst. 2 EÚLP. Posledním kritériem bylo, zda se jednalo o zásah nezbytný v demokratické společnosti. ESLP vyšel ze své ustálené judikatury a nejprve definoval přídavné slovo „*nezbytný*“ ve smyslu čl. 10 odst. 2 EÚLP jako naléhavá společenská potřeba, jak již bylo judikováno v mnoha předchozích rozsudcích. Aby tuto podmínku zjistili, je udělena smluvním státům určitá míra uvážení. Ta jde ale ruku v ruce s evropským dohledem zahrnujícím jak legislativu, tak rozhodnutí ji aplikující, a to včetně rozhodnutí nezávislých soudů. ESLP se při výkonu dohledu přitom zaměřuje i na přiměřenost zásahu vůči sledovanému cíli. Toto vše uvedené je již používáno zavedenou judikaturou ESLP.²⁰⁰

Jak již bylo zmíněno v judikátu *Observer and Guardian v. Spojené království*, média jsou tzv. „*hlídacími psy demokracie*“. Z toho vyplývá, že plní klíčovou funkci v demokratické společnosti, v tomto případě při informování veřejnosti o konané demonstraci a o jejím průběhu. Důležité je zmínit, že novináři

---

¹⁹⁷ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *M'Bala M'Bala v. France*, stížnost č. 25239/13, rozhodnuto dne 20. října 2015

¹⁹⁸ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Pentikäinen v. Finland*, stížnost č. 11882/10, rozhodnuto dne 20. října 2015

¹⁹⁹ Tamtéž

²⁰⁰ Tamtéž

nemají specifické postavení. Mají povinnost dodržovat obecné právní předpisy jako své vlastní při výkonu svého povolání. I když nesmějí překročit tyto hranice, jejich úkolem je odpovědně rozšiřovat informace a myšlenky týkající se všech záležitostí veřejného zájmu bez porušení právních předpisů. Přítomnost médií při demonstracích, kde jsou považována za „hlídací psy demokracie“, je v takových případech zárukou toho, že státní orgány budou moci být volány k odpovědnosti za porušení jejich postupů vůči demonstrantům a veřejnosti, a to včetně metod užitých ke kontrole nebo k rozeznání demonstrantů. Avšak při takovém dozoru si musejí být vědomi toho, že při výkonu svého povolání nesmějí porušit platné právo. Je to princip tzv. odpovědné žurnalistiky.²⁰¹ Z toho ESLP vyvodil závěr, že „*novináři všeobecně nemohou být zproštěni své povinnosti řídit se obecným trestním právem s odkazem na ochranu, kterou jim poskytuje čl. 10 EÚLP*“.²⁰²

Dále ESLP musel posoudit oprávněnost zásahu do svobody projevu. Zjistil, že byl novinář zadržen na základě posouzení celé situace. Nebyl řádně označen za novináře, tedy se policejní složky domnívaly, že se jedná o běžného občana. To znamená, že neměl na sobě novinářskou vestu, která ho měla odlišit od ostatních demonstrantů, neměl na krku ani novinářský průkaz, že se jedná o novináře. Tedy na sobě neměl jediný prvek, který by značil, že se jedná o novináře, a ne o demonstranta. ESLP nicméně konstatoval, že policie zjistila nejpозději na policejní stanici, že se jedná o novináře, neboť mu byly odebrány všechny věci, které měl dotyčný u sebe včetně novinářského průkazu.²⁰³ Proto ESLP dospěl k závěru, že „*jestliže stěžovatel chtěl být uznán coby novinář, měl se dostatečně snažit, aby se tak identifikoval, a to buď prostřednictvím jasně rozeznatelného oblečení, nebo viditelným průkazem či odznakem novináře.*“²⁰⁴ Také dle jeho názoru „*si musel novinář být vědom svého chování, a tedy i toho, že jím porušuje právní předpisy, když neuposlechl příkazů policistů a navíc, když všichni ostatní novináři těchto příkazů uposlechl.*“²⁰⁵

V této souvislosti je dle ESLP nutno zdůraznit, že „*odpovědná žurnalistika žádá, aby v případě, kdy se novinář nebo jeho zaměstnavatel rozhodne upřednostnit výše uvedenou profesní povinnost na úkor povinnosti respektovat běžné trestní*

---

²⁰¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Pentikäinen v. Finland, stížnost č. 11882/10, rozhodnuto dne 20. října 2015

²⁰² Tamtéž

²⁰³ Tamtéž

²⁰⁴ Tamtéž

²⁰⁵ Tamtéž

právo, přebírá riziko, že vůči němu budou uplatněny právní sankce včetně sankcí trestněprávních, pokud nebude plnit zákonné příkazy včetně příkazů policie.“²⁰⁶

Navíc stěžovatel byl odsouzen pouze formálně, nebyla mu uložena žádná sankce ani mu odsouzení nebylo zapsáno do rejstříku trestů. ESLP tedy dospěl k závěru, že odsouzení bylo přiměřené sledovaným legitimním cílům.²⁰⁷

Vzhledem k výše uvedenému ESLP dospěl k závěru, že v „*dané věci státní orgány záměrně nebránily médiím v informování o demonstraci ve snaze skrýt před veřejností jednání policie vůči demonstraci obecně a vůči jednotlivým protestujícím a že stěžovateli nebylo bráněno ve výkonu jeho profese novináře.*“²⁰⁸

Podle ESLP byl zásah do stěžovatelovy svobody projevu nezbytný v demokratické společnosti a k porušení čl. 10 EÚLP tedy nedošlo.²⁰⁹

Vyvalst zde ale problém, že během pobytu v cele nemohl novinář zveřejnit pořízenou fotoreportáž na internetu bezprostředně po skončení demonstrace. Lze tedy konstatovat, že policie držením stěžovatele v cele znehodnotila značnou část jím pořízeného fotografického materiálu. Bylo tedy zasaženo do jeho svobody projevu v rámci výkonu jeho povolání. ESLP však zdůvodnil neporušení čl. 10 EÚLP tím, že novináři nebylo bráněno v uveřejnění fotoreportáže. Jak ovšem ESLP sám konstatoval v některém svém rozsudku, „*zprávy jsou pomíjivým zbožím a odložení jejich zveřejnění, byť na krátkou dobu, je může zbavit veškeré jejich hodnoty a zajímavosti.*“²¹⁰ Z toho důvodu hlavní soudkyně nemohla souhlasit se závěrem ESLP, že zásah do stěžovatelovy svobody projevu spočívající v jeho držení v policejní cele byl ospravedlnitelný ve smyslu čl. 10 odst. 2 EÚLP.²¹¹

Kontroverzní bylo i stěžovatelovo odsouzení pro neuposlechnutí výzvy policie. Toto odsouzení je v rámci judikatury ESLP týkající se novinářů za výkon jejich profese, ohledně svobody projevu, v podstatě ojedinělé. Stěžovatel sice byl odsouzen za skutek, jehož se dopustil během výkonu svého povolání, ale to nebylo podstatou jím spáchaného trestného činu, za který byl odsouzen, neboť shledán vinným by byl i tehdy, kdyby byl skutečným demonstrantem. Rovněž nespáchal žádný z tiskových trestných činů a ani nebyl odsouzen proto, že odmítl prozradit své zdroje. Z těchto důvodů nelze aplikovat judikaturu věnovanou těmto oblastem.

---

²⁰⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Pentikäinen v. Finland, stížnost č. 11882/10, rozhodnuto dne 20. října 2015

²⁰⁷ Tamtéž

²⁰⁸ Tamtéž

²⁰⁹ Tamtéž

²¹⁰ Tamtéž

²¹¹ Tamtéž

Pokud by ovšem orgány činné v trestním řízení postupovaly pečlivě, trestní stíhání stěžovatele by nezahájily, případně by již probíhající trestní stíhání zastavily v okamžiku, kdy by zjistily, že se jedná o novináře.²¹²

Lze tedy tento rozsudek vyhodnotit tak, že stěžovatel nebyl dostatečně označen za novináře. Neměl na sobě žádné viditelné označení. Avšak na druhou stranu i kdyby byl takto označen, neměl právo na preferenční zacházení než jiní řádní občané. Tedy je zcela správné, že novináři jsou povinni respektovat obecné právní předpisy, ale každý případ by se měl posuzovat samostatně podle stupně porušení těchto právních předpisů.²¹³

7.1.3 Ashby Donald a další v. France, stížnost č. 36769/08, rozhodnuto dne 10. ledna 2013

Ve věci Ashby Donald a další proti Francii ESLP připomněl, že čl. 10 EÚLP *„dopadá také na komunikaci, ke které dochází prostřednictvím internetu bez ohledu na druh zprávy, která je jím doručována, včetně komunikace vedené za účelem dosažení zisku.“*²¹⁴ Dále podotknul, že se svoboda projevu může vztahovat též na publikaci fotografií, jak již judikoval v některém svém předešlém rozhodnutí. Opět zde musel ESLP zjistit, zda byl zásah, jak již judikoval na začátku své rozhodovací praxe *„předvídan zákonem“*, sledoval jeden nebo více legitimních cílů uvedených v čl. 10 odst. 2 EÚLP a byl *„nezbytný v demokratické společnosti“*.²¹⁵

V tomto případě šlo o to, že stěžovatelé uveřejnili fotografie módního domu bez jeho souhlasu na základě ustanovení zákona o duševním vlastnictví. Z toho ESLP dospěl k závěru, že byl zásah předvídan zákonem a zároveň sledoval jeden z legitimních cílů podle čl. 10 odst. 2 EÚLP. Nakonec se tedy muselo určit, zda byl zásah *„nezbytný v demokratické společnosti“*.²¹⁶

Potřebnost zásahu musí být prokázána přesvědčivým způsobem. Pojem *„nezbytný“* v čl. 10 odst. 2 EÚLP znamená *„tíživá společenská potřeba“*. Při posuzování této nutnosti náleží smluvním státům určitá míra uvážení. Avšak ta podléhá evropské kontrole. Nejprve se přezkoumá zákon, podle kterého bylo

---

²¹² Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Pentikäinen v. Finland, stížnost č. 11882/10, rozhodnuto dne 20. října 2015

²¹³ Tamtéž

²¹⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Ashby Donald a další v. France, stížnost č. 36769/08, rozhodnuto dne 10. ledna 2013 – bod 34

²¹⁵ Tamtéž – bod 35

²¹⁶ Tamtéž – bod 36

rozhodnuto o nutnosti zásahu a poté rozhodnutí, která byla na daný případ aplikována. Není tedy úkolem ESLP nahrazovat činnost vnitrostátních soudů, ale přezkoumat jejich vydaná rozhodnutí, zda odpovídají čl. 10 EÚLP. Během přezkumu také přihlíží k tomu, zda stát během svého rozhodování postupoval v dobré víře, s řádnou péčí a přiměřeně v rámci celého případu. Nakonec zhodnotí důvody, které vedly vnitrostátní soud k rozhodnutí o provedení zásahu do svobody projevu a zda jsou právní předpisy aplikované na daný případ v souladu s čl. 10 EÚLP.²¹⁷

K rozsahu posuzovací volnosti států by se dalo říci, že záleží na druhu projevu, o který se při rozhodování o omezení jedná. Například nelze skoro v žádném rozsahu omezit politický projev, avšak komerční lze omezit podle uvážení států. V posuzovaném případě měl postup stěžovatele především obchodní charakter, kdy nabízeli zpřístupnění fotografií za úplatu. V tomto případě nelze říci, že o zveřejnění fotografií je veřejný zájem, ačkoliv nelze popřít, že se široká veřejnost, a především ženy o módu zajímají.²¹⁸

ESLP také připomněl, že „na základě čl. 11 EÚLP je státům umožněno omezovat jiná lidská práva garantovaná EÚLP, ale pouze za té podmínky, pokud je sledovaným legitimním cílem „ochrana práv a svobod třetích osob“ a pokud jsou tato práva a svobody samy chráněny EÚLP či Protokoly.“²¹⁹ Aby byla mezi chráněnými právy rovnováha, je nutné ponechat smluvním státům určitou míru uvážení. Toto se též uplatnilo i v kontextu s čl. 10 EÚLP. Pokud je tedy sledovaným cílem „ochrana práv jiných“ ve smyslu tohoto ustanovení, ESLP má proto za to, že vnitrostátní orgány měly v posuzovaném případě určitou míru uvážení.²²⁰

V tomto případě zde stála dvě práva proti sobě, a to svoboda projevu a porušení autorských práv držitelů. Vnitrostátní odvolací soud jednoznačně rozhodl, že k porušení autorských práv došlo a stěžovatelé byli uznáni vinnými z trestného činu padělání. ESLP souhlasil s takovýmto rozhodnutím, kdy bylo rozhodnuto, že autorské právo mělo přednost před právem na svobodu projevu.

---

²¹⁷ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Ashby Donald a další v. France, stížnost č. 36769/08, rozhodnuto dne 10. ledna 2013 – bod 38

²¹⁸ Tamtéž – bod 39

²¹⁹ Tamtéž – bod 40

²²⁰ Tamtéž – bod 40

7.1.4 Ernest Backes v. Grand Duchy of Luxembourg, stížnost č. 24261/05, rozhodnuto dne 8. července 2008

V tomto rozhodnutí se jednalo o to, že se účastník cítil být poškozen uveřejněním informací, jež však nebyly nepravdivé ani nevhodné. ESLP ale dospěl k závěru, že v daném případě novinář nepřekročil hranice svobody projevu „*takže nelze rozhodnout, že by z jeho strany došlo k sebemenšímu pochybení nebo nedbalosti.*“²²¹

Nejprve musel ESLP ve věci Ernest Backes proti Lucemburskému velkovévodství zjistit, jak již bylo stanoveno v předešlých judikátech, zda tento zásah byl proveden v souladu s čl. 10 odst. 2 EÚLP či nikoli. Bylo bezpochyby jasné, že zásah byl stanoven na základě zákona a že sledoval legitimní cíl. Muselo se však zvláště přezkoumat, zda se jednalo o zásah nezbytný v demokratické společnosti.²²²

Sporným bodem bylo, odkud pocházejí informace obsažené v předmětném článku. Stěžovatel tvrdil, že vycházel ze „Zprávy o iráckém finančníkovi“. To si ale protirečil, neboť v několika svých předchozích oznámeních, ať už se jednalo o sdělení před soudem, či ve svém vyjádření, pokaždé tvrdil, že informace pochází z jiného zdroje. Stěžovatel dále odkazoval na další důkazy předložené vnitrostátním soudům, a to na články od konkrétních novinářů, knihy a zprávu vyšetřovacího výboru italského parlamentu, které byly částečně nečitelné a nepřeložené do jednacího jazyka. Odvolací soud podotkl, že „*čtenář by marně hledal jakoukoliv spojnici mezi účastníkem řízení a severoamerickým organizovaným zločinem.*“²²³ Vnitrostátní soudy tak dospěly k závěru, že žádný z dokumentů založených ve spise neumožňuje při podrobné analýze ani v celkovém kontextu prokázat, že se účastník přičítaného jednání skutečně dopustil. Stejně jako vnitrostátní soudy se i ESLP domníval, že pro napsání „*[N. S.] byl podezřelý z navázání styků s organizovaným zločinem, zejména v USA*“²²⁴, neexistuje dostatečný skutkový základ.²²⁵

Podle ESLP „*musí existovat hranice práva na svobodu projevu i ve vydané knize, která je předmětem stížnosti, a která vytváří základ pro debatu o otázkách*

---

²²¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Ernest Backes v. Grand Duchy of Luxembourg, stížnost č. 24261/05, rozhodnuto dne 8. července 2008

²²² Tamtéž

²²³ Tamtéž

²²⁴ Tamtéž - bod 46

²²⁵ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Ernest Backes v. Grand Duchy of Luxembourg, stížnost č. 24261/05, rozhodnuto dne 8. července 2008

*důležitého obecného zájmu.*²²⁶ Stěžovatel proto měl reagovat v mezích stanovených především zájmem na „ochraně pověsti nebo práv jiných“. Je tedy nutné zjistit, zda překročil meze přípustné kritiky. Při rozhodování o této otázce ESLP musel zohlednit obsah napadených výroků, kontext jejich uveřejnění a celkové souvislosti projednávané věci.²²⁷

V tomto ohledu ESLP ostatně musel konstatovat, že „stěžovatel na jedné straně popírá, že by ve své knize vydával za prokázané, že by byl účastník řízení „podezřelý z navázání styků“ a že by mu přičítal osobní účast na trestné činnosti, ale na straně druhé podává ESLP ohledně advokáta vysvětlení o jeho činnosti.“²²⁸

ESLP byl toho názoru, že „zájem stěžovatele na šíření sporných výroků nepřevažuje nad nezpochybňovaným právem účastníka řízení na ochranu své cti a své pověsti jakožto advokáta. Má za to, že stěžovateli naprosto nic nebránilo, aby do volné veřejné debaty vnesl problémy, o nichž se pojednává v jeho knize, aniž by přitom prohlásil, že účastník byl „podezřelý z navázání styků s organizovaným zločinem, zejména v USA“.²²⁹ Z těchto argumentů ESLP považoval důvody, které vnitrostátní soudy vedly k závěru o tom, že stěžovatel poškodil pověst účastníka a odsouzení stěžovatele, za „relevantní a dostatečné“.²³⁰

ESLP stanovil ohledně výše peněžité pokuty, že byla přiměřená vůči spáchanému deliktu. Dále zaujal stanovisko, ve kterém připomněl z judikátu Sürek proti Turecku, že „povaha a výše uložených trestů přitom také patří mezi faktory, které je nutné zohlednit při vážení přiměřenosti zásahu. Za těchto okolností a s ohledem na znění sporných výroků se ESLP domnívá, že opatření přijatá proti stěžovateli nebyla nepřiměřená sledovanému legitimnímu cíli.“²³¹

Nakonec uvedl, že „vnitrostátní soud správně rozhodl, když považoval zásah do výkonu práva stěžovatele na svobodu projevu za nezbytný v demokratické společnosti ve smyslu čl. 10 EÚLP pro účely ochrany pověsti a práv účastníka řízení.“²³²

---

²²⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Ernest Backes v. Grand Duchy of Luxembourg, stížnost č. 24261/05, rozhodnuto dne 8. července 2008

²²⁷ Tamtéž

²²⁸ Tamtéž

²²⁹ Tamtéž

²³⁰ Tamtéž

²³¹ Tamtéž – bod 51

²³² Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Ernest Backes v. Grand Duchy of Luxembourg, stížnost č. 24261/05, rozhodnuto dne 8. července 2008

7.1.5 Svoboda projevu v online světě

S moderní dobou se vyvíjí i nové způsoby projevu. Jedním takovým je právě projev v online světě. Existují zde různé sociální sítě, internetové stránky, přes které lze projev v různých formách uskutečnit. V rozsudku Cengiz a ostatní proti Turecku ESLP potvrdil, že v důsledku soudního rozhodnutí o zablokování YouTube v Turecku došlo u stěžovatelů, jež byli aktivními uživateli této stránky k porušení čl. 10 EÚLP. V tomto rozsudku ESLP zdůraznil, že „*si je možné na YouTube pustit díla, která mají jak obsah umělecký, společenský tak i politický.*“²³³ Z toho vyplývá, že tedy obsahuje i takové zdroje informací, o které se může zajímat kterákoliv osoba. Takové stanovisko bylo již zakotveno v dřívější stížnosti Khurshid Mustafa a Tarzibachi proti Švédsku. Opatření Turecka, proti kterému se stěžovatelé bránili, jim znemožnilo přístup k internetové stránce s informacemi, které jsou pro ně zvláště důležité, a které nelze jednoduše získat jiným způsobem. Pro stěžovatele YouTube představuje navíc významný komunikační zdroj. Dle ESLP lze dokonce „*YouTube označit za prostředek umožňující vznik občanské žurnalistiky, neboť často pomáhá šířit informace politické povahy, které jsou ignorovány tradičními médii.*“²³⁴ Ve světle uvedeného ESLP shledal, že „*tato platforma je vzhledem ke svým znakům, míry přístupnosti a zejména potenciálnímu vlivu jedinečná a že stěžovatelé za ni neměli rovnocennou náhradu.*“²³⁵ Za těchto okolností podle ESLP došlo k zásahu do práv stěžovatelů zaručených čl. 10 EÚLP. Dále ESLP zkoumal, zda byl namítaný zásah „*stanoven zákonem*“ ve smyslu čl. 10 odst. 2 EÚLP. Stanovil, že ano, neboť k zablokování YouTube z roku 2008 došlo na základě zákona o boji proti trestné činnosti na internetu. Na tuto stížnost navázalo rozhodnutí ve věci Ahmet Yýldýrým proti Turecku. ESLP zde dospěl k závěru, že zákon o boji proti trestné činnosti na internetu neumožňuje zablokovat „*přístup k internetové stránce jako celku, ale toliko k těm částem dané stránky, u nichž existuje důvodné podezření o protiprávném obsahu.*“²³⁶ V projednávané věci tedy žádné zákonné ustanovení nezmožňovalo prvostupňový trestní soud v Ankaře, aby rozhodl o zablokování stránky YouTube jako takové. Z uvedeného

---

²³³ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Cengiz a ostatní v. Turkey, stížnost č. 48226/10 a 14027/11, rozhodnuto dne 1. prosince 2015

²³⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Khurshid Mustafa a Tarzibachi v. Sweden, stížnost č. 23883/06, rozhodnuto dne 16. března 2009 – bod 44

²³⁵ Tamtéž – bod 44

²³⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Ahmet Yýldýrým proti Turkey, stížnost č. 3111/10, rozhodnuto dne 18. března 2013, bod 61–62

důvodu ESLP konstatoval, že předmětný zásah nesplňuje podmínku zákonnosti, a k porušení čl. 10 EÚLP tudíž došlo.²³⁷

7.2 Judikatura NS USA 21. století

7.2.1 Federální komunikační komise et al. v. Fox Television Stations, INC., ET AL, 556 US _ (2009), rozhodnuto dne 28. dubna 2009

V letech 2002 a 2003 vysílala společnost Fox Television Stations hudební pořad Billboard Music Awards, což je každoroční program, který oceňuje nejprodávavější hudebníky. Během vysílání jeden hudebník ve svém projevu použil vulgární výrazy. Federální komunikační komise (dále jako „FCC“), „*i když předtím přijala stanovisko, že neslušný, vulgární či obscénní jazyk nebude sankcionovat, vydala oznámení o odpovědnosti Fox za vysílání, ve kterém tyto výrazy byly užity.*“²³⁸ FCC tvrdila, že předchozí rozhodnutí týkající se „vulgárních“ výrazů byly pouze formou dopisů zaměstnancům a nepředstavovala přesně své stanovisko k této záležitosti.²³⁹

Hlavní zásada, podle níž musí oprávněné osoby řádně informovat osoby nebo subjekty o právních předpisech, které upravují, jaké chování je vyžadováno nebo zakázáno, je nezbytná pro ochranu poskytovanou podle klauzule o řádném postupu podle pátého dodatku, která vyžaduje neplatnost nejasných zákonů. Odsouzení nebo potrestání není v souladu s řádným řízením, pokud zákon nebo nařízení, podle kterého je získán, „*neposkytuje osobě, která má obvyklé zpravodajské informace zprávy o tom, co je zakázáno, nebo je natolik nestandardní, že povoluje nebo podporuje diskriminační výkon.*“²⁴⁰ Doktrína neplatnosti pro nejasnost právních předpisů řeší následující: „*Regulované strany by měly vědět, co se od nich vyžaduje, aby mohly jednat podle toho; a přesnost a vedení jsou nezbytné, aby osoby prosazující zákon nekonaly svévolným nebo diskriminačním*

---

²³⁷ ZPRAVODAJ KANCELÁŘE VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE pro zastupování České republiky před EVROPSKÝM SOUDEM PRO LIDSKÁ PRÁVA. *Justice.cz* [online]. 2016, 1, 4 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: https://www.justice.cz/documents/12681/720430/Zpravodaj_201601.pdf/9d5a4799-075c-499d-9350-a69c0a792036, str. 12–13.

²³⁸ Federální komunikační komise et al. v. Fox Television Stations, INC., ET AL, 556 US _ (2009), rozhodnuto dne 28. dubna 2009

²³⁹ Tamtéž

²⁴⁰ Tamtéž

způsobem.²⁴¹ Pokud jde o řeč, je nezbytné, důsledně dodržovat tyto požadavky, aby se zajistilo, že nejednoznačnost neumírní chráněnou řeč.²⁴²

Televize se odvolala proti sankcím FCC. Odvolací soud rozhodl, že *„jednání FCC bylo svévolné a rozmarné podle zákona o správním řízení, protože FCC zcela obrátila svůj postoj k neshlušným či vulgárním projevům během televizního vysílání, aniž by toto své stanovisko řádně odůvodnilo.“*²⁴³ Avšak jiný postoj k věci zaujal NS USA, kdy zaujal stanovisko, ve kterém uvedl, že *„FCC nemusí prokázat, že její změna v politice je „lepší“ než její předchozí stanovisko. Musí ale pouze prokázat, že její nová politika je „přípustná“ a že pro to existují dobré důvody, jako v tomto případě.“*²⁴⁴ Mnoho soudců s tímto výsledkem nesouhlasilo a vydali svá odlišná stanoviska k této věci. Shodli se na tom, že pokud FCC změnila svou politiku tím, že změnila svůj dřívější vlastní precedens, měla by podrobněji odůvodnit důvod změny svého postoje. Dále se shodli na tom, že slova *„pro někoho vulgární mohou být pro ostatní běžná“*, a proto bylo její oznámení s ohledem na Fox Television Stations *„libovolné“* a *„rozmarné“*.²⁴⁵

7.2.2 Matal v. Tam, 582 US ____ (2017), rozhodnuto dne 19. června 2017

Podněcovací klauzule Lanhamova zákona *„zakazující registraci ochranných známek, které mohou „znevažovat“ osoby, instituce, víry nebo národní symboly u amerického úřadu pro patenty a ochranné známky, porušila První dodatek.“*²⁴⁶

Simon Tam a jeho skupina The Slants se snažili zaregistrovat název skupiny u Úřadu pro ochranné známky USA. Úřad žádost zamítl, protože zjistil, že by jméno skupiny bylo pohrdavé vůči *„osobám asijského původu“*. Úřad své rozhodnutí odůvodnil citací klauzule z Lanhamova zákona z roku 1946, která zakazuje ochranné známky, které *„sestavují nebo zahrnují nemorální, klamné nebo skandální záležitosti; nebo záležitost, která může znevažovat nebo nepravdivě naznačovat spojení s osobami, živými nebo mrtvými, institucemi, vírou nebo národními symboly, nebo jimi může pohrdat nebo znevažovat; nebo zeměpisné označení, které, pokud je použito na víně nebo lihovinách nebo v souvislosti s ním,*

---

²⁴¹ Federální komunikační komise et al. v. Fox Television Stations, INC., ET AL, 556 US _ (2009), rozhodnuto dne 28. dubna 2009

²⁴² Tamtéž

²⁴³ Tamtéž

²⁴⁴ Tamtéž

²⁴⁵ Tamtéž

²⁴⁶ Matal v. Tam, 582 US ____ (2017), rozhodnuto dne 19. června 2017

*označuje jiné místo, než je původ zboží, a je žadatelem poprvé použito na víně nebo lihovinách nebo v souvislosti s ním v období jednoho roku nebo později po tomto datu, v níž pro Spojené státy vstupuje v platnost dohoda WTO.*²⁴⁷

Stanovisko většiny uvedlo, že „*Ustanovení o znevažování porušuje ustanovení o svobodném projevu podle prvního dodatku. Na rozdíl od tvrzení vlády jsou ochranné známky soukromé, nikoli vládní projevy.*“²⁴⁸

Toto rozhodnutí se věnuje „*hate speech*“, jehož obsah je zaměřen na to, zda bylo porušeno ustanovení o svobodném projevu v souvislosti s Prvním dodatkem. NS USA rozhodl, že ustanovení Lanhamova zákona tento Dodatek porušilo a z toho důvodu musel být zákon zrušen. Je velmi závažným precedents, v němž je vidět směr NS USA, který je odlišný od toho evropského. Z tohoto rozhodnutí vyplývá, že NS USA pojímá svobodu projevu velmi široce a v takovém případě, kdy by ESLP rozhodl, že tento projev není chráněn ustanovením EÚLP, tak NS USA rozhodl, že chráněn je.²⁴⁹

Soudce vyjádřil odlišné stanovisko, ve kterém tvrdil, že „*Projev, který se dotýká rasy, etnicity, pohlaví, náboženství, věku, zdravotního postižení nebo jakéhokoli jiného podobného důvodu, je nenávistný; ale nejhorší částí naší judikatury v oblasti svobody projevu je to, že chráníme svobodu vyjadřovat „myšlenku, kterou nenávidíme“.*“²⁵⁰

7.2.3 Packingham v. Severní Karolína, 582 US ____ (2017), rozhodnuto dne 19. června 2017

V tomto precedentsu se jednalo o to, že zákon Severní Karolíny nepřipustně omezuje zákonnou řeč v rozporu s Prvním dodatkem.²⁵¹

Důležitost Prvního dodatku spočívala v tom, že všechny osoby mají přístup na místa, kde mohou hovořit a poslouchat, a poté, na základě vlastního uvážení, mohou zůstat či odejít. Dnes je jedním z nejdůležitějších míst pro výměnu názorů kyberprostor, zejména sociální média, která nabízejí „*relativně neomezenou a nízkonákladovou kapacitu pro komunikaci všeho druhu uživatelům zapojeným do široké škály chráněných aktivit Prvního dodatku k libovolnému počtu různých*

---

²⁴⁷ Matal v. Tam, 582 US ____ (2017), rozhodnuto dne 19. června 2017

²⁴⁸ Tamtéž

²⁴⁹ Tamtéž

²⁵⁰ Tamtéž

²⁵¹ Packingham v. Severní Karolína, 582 US ____ (2017), rozhodnuto dne 19. června 2017

témat. ²⁵² Síla internetu je tak nová, že si soudy musí být vědomy toho, že to, co dnes říkají, může být zítra zastaralé. ²⁵³

Zde v jednom z prvních případů NS USA přistoupil k řešení vztahu mezi Prvním dodatkem a svobodou projevu v online světě, a proto musel NS USA věnovat mimořádnou pozornost tomu, aby navrhl, že První dodatek poskytuje nedostatečnou ochranu přístupu k sociálním sítím. Stanovil, že se „zákon vztahuje na běžné weby sociálních sítí, jako je Facebook, LinkedIn a Twitter.“ ²⁵⁴ Dále NS USA předpokládal, že „První dodatek umožňuje státu, aby přijal konkrétní, úzce přizpůsobené zákony, které zakazují sexuálním delikventům jednání, které často předstírá sexuální zločin, jako je kontaktování nezletilého nebo používání webových stránek ke shromažďování informací o nezletilém.“ ²⁵⁵ Úplné vyloučení přístupu k sociálním médiím, ale brání uživatelům v legitimním výkonu práv přiznaným jim Prvním dodatkem. I odsouzení zločinci mohou pomocí těchto prostředků začít nový život, mohou jimi získat práci, jsou schopni se díky nim znovu vrátit do života. Stát nesplnil svou úlohu, aby prokázal, že tento zákon je nezbytný pro ochranu občanů, zranitelných obětí, v tomto případě nezletilých, před sexuálními delikventy. ²⁵⁶ „Žádný případ ani rozhodnutí tohoto soudu neschválilo tak široké omezení jako bylo požadováno v tomto precedentu.“ ²⁵⁷

7.3 Úvaha de lege ferenda

Je vhodné zmínit, že svoboda projevu je garantována nejen v ústavách států ale i v mezinárodních dokumentech, ač k tomu došlo až později. Důležitým mezníkem v ochraně svobody projevu bylo její zakotvení v Bill of Rights. První dodatek poskytl širokou ochranu různým formám projevů. A v současné době hledá pomocí judikatury NS USA hranice, kam až svoboda projevu sahá. Naproti tomu ESLP si již v jeho začátcích vymezila kritéria, jež jsou zmíněna v čl. 10 odst. 2 EÚLP, která když jsou splněna, je omezena svoboda projevu oprávněně.

Srovnáním síly médií v USA a v Evropě lze říci, že mají všude velmi silné postavení. Prostřednictvím nich mohou politici a novináři silně ovlivňovat veřejné mínění. Pokud však toto ovlivnění přesáhne určitou hranici, je to již velice nebezpečné, neboť tímto způsobem ohrožuje samotnou podstatu demokratické

---

²⁵² Packingham v. Severní Karolína, 582 US ___ (2017), rozhodnuto dne 19.června 2017

²⁵³ Tamtéž

²⁵⁴ Tamtéž

²⁵⁵ Tamtéž

²⁵⁶ Tamtéž

²⁵⁷ Tamtéž

společnosti. Z toho důvodu by měly státy zajistit transparentní a pluralitní média. Ke komparaci míry ochrany zdrojů novinářů autorka zastává názor, že pro Evropu i pro USA je ochrana zdroje velmi důležitá z toho důvodu, aby byla zachována kontrolní funkce tisku. Domnívá se, že v USA a v Evropě k této problematice přistoupili podobně a to tak, že byl vytvořen jeden test v USA a jeden v Evropě, jenž jsou si velmi podobné. Rozhodování o odtajnění zdrojů se autorce jeví jako efektivní. Avšak v USA existuje jedna výjimka, za které mohou být zdroje zveřejněny. Touto výjimkou je výslech novinářů před velkou porotou, jak to bylo ustanoveno ve věci *Branzburg v. Hayes* a to pouze za předpokladu, pokud vědí okolnosti případu, které jsou relevantní pro jeho vyřešení. Taková výjimka v rámci Evropy neexistuje. Pokud by za splnění testů, zmíněných výše, byli nuceni novináři odtajnit zdroj, jaký vliv by to mělo na další tok informací, a především na kontrolní či hlídací roli tisku? Autorka se domnívá, že by to výrazně ovlivnilo důvěru mezi zdrojem a novinářem, a z toho by vyplynulo omezení toku informací. V rámci střetu práva na svobodu projevu s jiným lidským právem, především osobním, zastává názor, že v Evropě i v USA je přístup podobný. V rámci veřejných činitelů či osob, které kandidují na veřejnou pozici má v Evropě i v USA svoboda projevu přednost před jiným právem. S tím se autorka plně ztotožňuje. Odůvodňuje svůj názor tím, že veřejné osoby musejí dopředu předvídat, že o jejich osobu bude veřejný zájem a že o nich budou zveřejněny informace, které se jim nebudou líbit. Považují svobodu projevu za velmi důležitou a nechtějí ji v této oblasti příliš omezovat, a pokud by k omezení přesto došlo, tak pouze za velmi specifických podmínek.

Pokud se má porovnat způsob a míra ochrany před pornografickým materiálem, musí se konstatovat, že v USA je vytvořen Miller test a jednotlivé státy mají samy uvážít, zda konkrétní materiál po splnění podmínek v Miller testu patří mezi obscénní materiál. Oproti tomu v Evropě byla vyvinuta koncepce tzv. „margin of appreciation.“ Znamená to, že ESLP ponechala větší míru uvážení na vnitrostátních soudech, zda se daný materiál řadí pod ochranu svobody projevu či nikoliv, ale definitivní rozhodnutí má však vždy ESLP. Autorka se přiklání ke způsobu zjištění obscénního materiálu, který je účinný v USA. Domnívá se, že je pro vnitrostátní soudy lepší, pokud mají určitá kritéria, pomocí kterých zjistí, zda daný materiál je či není pornografický, než jak to nyní funguje v Evropě, že si každý vnitrostátní soud sám určí, bez jakýchkoliv pravidel, zda se jedná o pornografický materiál či nikoliv.

V USA je omezení nenávistného projevu umírněnější. Je zde povoleno omezení takového projevu pouze za předpokladu zřejmého a bezprostředního ohrožení. Oproti tomu v Evropě stačí omezit projev, který pouze hlásá ohrožení, jak bylo judikováno v novějším rozhodnutí ESLP ve věci M'Bala M'Bala. Autorka zastává názor, že by se projevy hlásající nenávist měly omezit již během pouhého hlásání nebezpečí, neboť od něho stačí málo a přemění se ve skutky, které mohou spáchat zlo, jak již evropský kontinent zažil během druhé světové války.

Mohlo by se zdát, že Spojené státy americké jsou otevřenější svobodě projevu než v Evropě. Je to i logické ze znění Prvního dodatku, který neobsahuje žádná omezení či nepovoluje zásahy do svobody projevu, jak to známe z Evropské úmluvy o lidských právech. Avšak ze všech výše uvedených argumentů v této diplomové práci autorka zastává názor, že ochrana svobody projevu se časem a vývojem společnosti ustálila a v Evropě a v USA je ochrana velmi podobná. Odlišují se tím, kdo a v jaké míře rozhoduje o omezení svobody projevu. V USA jsou to z velké části soudy jednotlivých států. V Evropě je tomu také tak avšak s jednou odlišností a to, že konečné rozhodnutí vždy vydá ESLP. Odlišují se i v přístupu pomoci jednotlivým státům například v rámci určení pornografického materiálu. NS USA vytvořil test, pomocí kterého soudy určí obscénní materiál. Oproti tomu ESLP ponechal uvážení na smluvních státech, jaký projev patří pod ochranu svobody projevu a jaký nikoliv. ESLP má pouze pravomoc rozhodnout, zda takové rozhodnutí vnitrostátní soudu je správné či nesprávné.

8 ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala porovnáním svobody projevu v Evropě a v USA. Toto téma bylo pojato výběrem nejdůležitějších rozhodnutí v judikatuře ESLP a NS USA, jež tvoří mezníky v nejčastějších oblastech svobody projevu. Za tyto oblasti jsou považovány ochrana morálky, materiály se sexuální tematikou a další.

Na základě komparace právních úprav v Evropě a v USA má autorka za to, že ochrana svobody projevu je v USA pojata širěji než v rámci Rady Evropy, což je zřejmé i ze znění 1. dodatku. Nebylo zde žádné ustanovení omezující daný projev ani zde neexistuje obecná doktrína pro omezení lidských práv. Až pomocí judikatury se NS USA snaží najít limity, do kterých ochrana svobody projevu zapadá. A zároveň ho začal omezovat například doktrínou testu obscenity Miller test nebo principem tzv. „*imminent lawless action*“. Ten stanovil, že projev musí směřovat proti konkrétní osobě, a že musí vyvolat přímo účinky, aby mohl být omezen. Dále NS USA dovodil, že novinářům nesvědčí neomezené právo na utajení svých zdrojů informací. Mohou být zproštěni tohoto práva. Oproti NS USA Rada Evropy již na počátku svého vzniku zakotvila v čl. 10 odst. 2 EÚLP, za jakých podmínek může být projev omezen. Na rozdíl od ESLP v EU došlo k úpravě základních práv až mnohem později a to až v roce 2009, kdy byla přijata Lisabonská smlouva. Ani při vzniku EU se členové nedomnívali, že se taktéž bude ubírat směrem k ochraně základních práv. Judikatura Soudního dvora EU také často odkazuje na judikaturu ESLP, tudíž by se dalo říct, že je judikatura ESLP základem pro rozhodování sporů Soudním dvorem EU.

Porovnáním staré judikatury Rady Evropy a USA autorka dospěla k závěru, že v Evropě pojali pornografii tím způsobem, že ponechali na uvážení příslušnému státu, jaký materiál budou považovat za pornografický a jaký nikoliv, neboť v každém státu pojímali morálku odlišně díky jinému smýšlení. Oproti tomu NS USA vytvořil tzv. Miller test v rozhodnutí Miller v. California v němž stanovil základní body, kterých se při rozhodování mají držet státy v USA. Důležitým mezníkem v novodobé judikatuře NS USA byla osoba Larryho Flynta jako majitele magazínu Hustler. V tomto případě šlo o pojetí toho, zda pod ochranu Prvního dodatku patří také svoboda projevu v rámci materiálu se sexuální tematikou a zároveň ve střetu s právem na lidskou důstojnost a čest. Tento případ byl důležitým mezníkem, neboť v moderní době, kdy fungují filmy a seriály po celém

světě nemohou režiséři předvídat standardy, které se musí určit v souvislosti s Miller testem, ve všech zemích, kde se daný pornografický materiál bude vysílat. Z toho je možné vidět, že se často střetávala a dodnes střetávají různá lidská práva. A je to právě soud, který má rozhodnout, které právo má přednost. Autorka zastává názor, že pornografický materiál nemá patřit pod ochranu svobody projevu, pokud je prokazatelné, že nepřináší buď to žádný nebo nežádoucí přínos pro společnost. V souvislosti s přínosem pro společnost je tu otázka, jak moc veřejné osoby mají povinnost strpět například satiru, třeba i pornografickou. V tomto ohledu autorka souhlasí se závěry NS USA, že pokud osoby vstupují do veřejného života, musí si uvědomit, že se o ně bude zajímat široká veřejnost a budou chtít o nich informace ať pravdivé či nepravdivé. Autorka se tedy domnívá, že autoři článků či satir nesmějí překročit určitou hranici směrem k soukromým životům osob. Pokud se tato hranice překročí, nebude již projev pod ochranou svobody projevu, ale soudy budou ochraňovat osobní práva poškozených.

Další problematickou částí svobody projevu je utajování zdrojů novinářů. Tedy otázka, zda jsou novináři povinni uveřejňovat zdroje svých informací. V této souvislosti autorka zaujímá postoj takový, že by se zdroje zveřejňovat neměly. Pokud by se totiž musely zveřejňovat, ohrozilo by to tok informací a veřejnou diskusi, na které stojí demokratická společnost. ESLP byl vytvořen pojem pro média „*hlídací pes demokracie*“. Jsou jím přezdívaní novináři, neboť přeneseně hlídají, zda je demokracie řádně vykonávána. Novináři by ale měli ihned po získání informace posoudit, zda je o informaci veřejný zájem či nikoliv. Pokud není, tak informaci odmítne. Dalším důvodem pro odmítnutí je podezření, že byla získána nelegální cestou. Pro tyto podmínky odmítnutí by měl být dle názoru autorky vytvořen samostatný právní předpis na úrovni Rady Evropy, ve kterém by kromě výše zmíněného byla stanovena i obecná novinářská etika a jejich povinnosti, například nutnost nošení novinářských vest, či novinářský průkaz, aby nemohli být považováni za běžného občana, jak se již také stalo. Dále autorka nesouhlasí s precedentem vytvořeným NS USA, který říká, že by se zdroje měly zveřejňovat před velkou porotou, jak to bylo ustanoveno ve věci *Branzburg v. Hayes*. Je to právě novinář, který má selektovat získané informace a z toho důvodu autorka zastává názor, že zdroje by se za žádné situace neměly zveřejňovat.

Dalším tématem byl současný stav svobody projevu v Evropě a v USA. V moderní době je velice rozšířený trend dezinformací a ovlivňování veřejného mínění skrz média a sociální sítě. Autorka se domnívá, že to úzce souvisí

se svobodou projevu. Každý má neomezené právo publikovat informace bez závislosti na tom, zda jsou pravdivé či nepravdivé? Zastává názor, že takové právo člověk nemá. EU tyto problémy nyní řeší a zastává názor, že vlastníci sociálních sítí by obsahy měli pravidelně kontrolovat a v případě nálezů dezinformace ji ihned odstranit. A státy by měly přijmout určitá opatření ke kontrole či pro ukládání sankcí po zveřejnění nesprávné informace, aby se je podařilo co nejvíce zredukovat a aby se škodlivý obsah odstranil. Zasáhlo by takové opatření do svobody projevu? Dle jejího názoru, nezasáhlo. Publikovat by se totiž měly pouze pravdivé informace, které vybízejí k diskusi, neboť ty mylné můžou způsobit pouze zbytečnou paniku, která v demokratické společnosti není ku prospěchu.

Dále se samozřejmě jak ESLP tak NS USA v moderní době stále zabývají ochranou novinářských zdrojů, pornografickými materiály a střetem jiného lidského práva se svobodou projevu, nejčastěji s lidskou důstojností a samozřejmě s extrémistickými projevy, neboť jejich pečlivé zkoumání a následné omezení je důležité pro demokratickou společnost. Mají stejný názor na to, že je zapotřebí nekompromisně odsoudit jakoukoliv extrémistickou propagaci. Autorka má za to, že je to díky minulosti, a to zejména druhé světové válce, kdy probíhalo hromadné vyvražďování Židů, což ovlivnilo celý svět. V USA změna myšlení nastala až po roce 2001, kdy si Spojené státy začaly uvědomovat teroristické hrozby od extrémistických skupin.

Závěrem by se dalo říci, že americká judikatura měla otevřenější svobodu projevu než judikatura evropská. Autorka se domnívá, že je to z důvodu historického, neboť Evropa si zažila zejména během druhé světové války velké omezování svobody projevu, kdy za názor, který se nelíbil, byl člověk odsouzen k trestu smrti. Z vývoje precedentů NS USA je vidět tendence najít hranice svobody projevu. 1. dodatek tyto hranice nestanovil. Oproti tomu Rada Evropy již při vytvoření EÚLP určila hranice svobody projevu a ESLP se snaží pomocí určitých principů, které byly stanoveny na začátku rozhodovací praxe, tyto hranice nepřekročit. Dle názoru autorky se právě v tomto oba dva soudy liší. Avšak co mají společné je to, že oba omezují lidská práva za účelem ochrany konkurenčních individuálních práv a kolektivních zájmů a snaží se najít rovnováhu mezi svobodou projevu a právy, které se s ní dostávají do rozporu.

RESUMÉ

The diploma thesis dealt with how the freedom of expression is solved in Europe and the USA. This topic was conceived by selecting the most important decisions in the case-law of the ECHR and the US NS, which constitute milestones in the most common areas of freedom of expression. These include the protection of morality, sexual material and more.

By comparing Europe and US legislation, the author considers that the protection of freedom of expression is more broadly conceived in the US than within the Council of Europe, which is also evident from the wording of Amendment 1. There was no provision limiting the speech. It is only through case-law that they try to find the limits to which the protection of freedom of expression still belongs. At the same time, it began to limit it, for example, by the doctrine of the obscenity Miller test or by the principle of imminent lawless action. It provided that the speech must be directed against a specific person and that it must produce direct effects in order to be limited. In addition, the US NS concluded that journalists do not have an unrestricted right to secrecy of their sources of information. They may be exempted from this right. As opposed to the United States of America, the Council of Europe has already enshrined in Article 10 (2) of the Convention under which conditions speech may be restricted.

As far as pornography is concerned, the author concluded by comparing the old case-law of the EU and the US that they conceived it in Europe by leaving it to the discretion of the State concerned what material they would consider to be pornographic and non-pornographic as in each state, they portrayed the morale differently, thanks to another sentiment. In contrast, the US NS created the Miller test in the Miller v. California decision, in which it set out the basic points to be taken by states in the US. An important milestone in modern US case law was the person of Larry Flynt as the owner of Hustler magazine. The author is of the opinion that pornographic material should not fall under the protection of freedom of expression if it is proven that it does not bring any or undesirable benefits to society. In connection with the benefits for society, there is the question of how much public people are obliged to suffer, for example, satire, even pornography. In this respect, the author agrees with the conclusions of the US NS that if people enter public life, they must realize that they will be of interest

to the general public and will want information about them, whether true or false. The author merely believes that the authors of the articles or satire must not cross a certain boundary towards the private lives of persons. If this threshold is exceeded, the speech will no longer be protected by the freedom of expression, but the courts will protect the personal rights of the victims.

Another problematic part of freedom of expression is the concealment of journalists' resources. The question is whether journalists are obliged to publish sources of their information. The ECHR was created for media watchdog democracy. This means that journalists are monitoring whether democracy is properly exercised, above all, by state authorities. They are an important link between the state sphere and ordinary citizens.

The next chapter dealt with the current state of freedom of expression in the EU and the USA. The trend of misinformation and influencing public opinion through the media and social networks is widespread in modern times. The author believes that no one has the right to spread false information. The EU is now addressing these problems and is of the opinion that content owners should regularly check the content and, if misinformation is found, remove it immediately. Furthermore, of course, both the ECHR and the United States of America still deal with the protection of journalistic resources, pornographic material and the conflict of other human rights with freedom of expression, most often with human dignity and of course extremist speech, since careful examination and subsequent limitation. They have the same view that any extremist promotion must be condemned without compromise.

In conclusion, American case law had more open freedom of expression than European case law. The author believes that this is for historical reasons, as Europe has experienced a major restriction on freedom of expression, especially during World War II.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Odborná literatura

BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu a její meze v právu České republiky*. Praha, Linde, 2002, ISBN 80-7201-367-X.

ČERNÝ, Petr. *Právní ochrana před extremismem*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-053-9.

HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Praha: Orac, 2004, ISBN 80-86199-94-0.

JANIS, Mark W., Richard S. KAY a A. W. BRADLEY. *European human rights law: text and materials*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-927746-9

KMEC, Jiří, David KOSAŘ, Jan KRATOCHVÍL a Michal BOBEK. *Evropská úmluva o lidských právech*. Komentář. Praha: C.H.Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-365-3.

KREJČÍ, Oskar. *Lidská práva*. Praha: Professional Publishing 2011. ISBN 978-80-7431-056-0.

LOCKE, John. *Dvě pojednání o vládě*. Přeložil Josef KRÁL. Praha: Československá akademie věd, 1965. ISBN nepřiděleno.

LOVELAND, Ian. *Constitutional Law, Administrative Law, and Human Rights, A critical introduction*. 5th ed. New York: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-921974-2.

MILL, John Stuart. *O slobode*. Přeložil Emil VIŠŇOVSKÝ. Bratislava: Iris, 1995. ISBN 80-88778-07-7.

MILL, John Stuart. *Utilitarismus*. Přeložil Karel ŠPRUNK. Praha: Vyšehrad, 2011. ISBN 978-80-7429-140-1.

MORAVEC, Ondřej. *Mediální právo v informační společnosti*. Praha: Leges, 2013, ISBN 978-80-87576-52-6.

PLATÓN. *Ústava*. Šesté, opravené vydání. Přeložil František Novotný. Praha: OIKOYMENH, Praha 2017. ISBN 978-80-7298-230-1.

ROUSSEAU, Jean-Jacques. *O společenské smlouvě neboli O zásadách státního práva*. Reprint původního vydání z roku 1949. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2002. Knihovna společenských věd. ISBN 80-86473-10-4.

SMEKAL, Hubert. *Lidská práva v Evropské unii*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-5045-7.

SOTTIAUX, Stefan. *Terrorism and the Limitation of Rights: The ECHR and the US Constitution*. Oxford; Portland, OR: Hart, 2008. ISBN 978-1841137636.

Judikatura ESLP

Ahmet Yýldýrým proti Turecku, stížnost č. 3111/10, rozhodnuto dne 18. března 2013

Ashby Donald a další proti Francii, stížnost č. 36769/08, rozhodnuto dne 10. ledna 2013

Cengiz a ostatní proti Turecku, stížnost č. 48226/10 a 14027/11, rozhodnuto dne 1. prosince 2015

Ernest Backes v. Lucemburské velkovévodství, stížnost č. 24261/05, rozhodnuto dne 8. července 2008

Goodwin v. the United Kingdom, stížnost č. 17488/90, rozhodnuto dne 27. března 1996

Handyside v. Spojené království, stížnost č. 5493/72, rozhodnuto dne 7. prosince 1976

Khurshid Mustafa a Tarzibachi proti Švédsku, stížnost č. 23883/06, rozhodnuto dne 16. března 2009

M'Bala M'Bala proti Francii, stížnost č. 25239/13, rozhodnuto dne 20. října 2015

Observer a Guardian v. Spojené království, stížnost č. 13585/88, rozhodnuto dne 26. listopadu 1991

Pentikäinen proti Finsku, stížnost č. 11882/10, rozhodnuto dne 20. října 2015

Sunday Times v. United Kingdom stížnost č. 6538/74, rozhodnuto dne 26. dubna 1979

Judikatura NS USA

Abrams v. United States, 250 U.S. 616 (1919), rozhodnuto dne 10. listopadu 1919

Brandenburg v. Ohio, 395 U.S. 444 (1969), rozhodnuto dne 9. června 1969

Branzburg v. Hayes, 108 U.S. 665 (1972), rozhodnuto dne 29. června 1972

Federální komunikační komise et al. v. Fox Television Stations, INC., ET AL, 556 US _ (2009), rozhodnuto dne 28. dubna 2009

Hess v. Indiana, 414 U.S. 105 (1973), rozhodnuto dne 19. listopadu 1973

Hustler Magazine, Inc. V. Falwell, 485 U.S. 46 (1988), rozhodnuto dne 24. února 1988

Chaplinsky v. New Hampshire 315 US 568 (1942), rozhodnuto dne 9. března 1942

Matal v. Tam, 582 US ____ (2017), rozhodnuto dne 19. června 2017

Memoirs v. Massachusetts, 383 U.S. 413 (1966), rozhodnuto dne 21. března 1966

Miller v. California, 413 U.S. 15 (1973), rozhodnuto dne 21. června 1973

New York Times v. Sullivan 376 U.S. 254 (1964), rozhodnuto dne 9. března 1964

Packingham v. Severní Karolína, 582 US ____ (2017), rozhodnuto dne 19.června 2017

Roth v. United States, 354 U.S. 476 (1957), rozhodnuto dne 24. června 1957

Schenck v. United States, 249 U.S. 47 (1919), rozhodnuto dne 3. března 1919

Whitney v. California, 274 U. S. 357, 376 (1927), rozhodnuto dne 16. květen 1927

Internetové články

ČERNÝ, Petr. Je svoboda projevu opravdu pro všechny? *Právní rozhledy* [online]. Ústí nad Labem, 2009, 5, 176 [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqhfpxa4s7gvpxgxzrg43a&groupIndex=0&rowIndex=0

Dohoda o přistoupení EU k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. *Bulletin advokacie* [online]. 22.12.2014 [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/dohoda-o-pristoupeni-eu-k-evropske-umluve-o-ochrane-lidskych-prav-a-zakladnich-svobod?browser=mobi>

Extrémistické projevy a jejich současné místo podle Ústavy USA. *Ministerstvo vnitra České republiky*[PDF] 25.11.2010 [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/extremisticke-projevy-a-jejich-soucasne-misto-podle-ustavy-usa.aspx>

FOREJTOVÁ, Monika. *Přistoupit či nepřistoupit k EÚLP – to je oč tu už neběží* [online]. 16.01.2015 [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/pristoupit-ci-nepristoupit-k-evropske-umluve-o-ochrane-lidskych-prav-to-je-oc-tu-uz-nebezi>

HART, Jan. Svoboda projevu v USA a v Evropě. *Právní rozhledy*[online]. Ústí nad Labem, 2002, 1 [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqgjp4s7gfpxgzsha&groupIndex=0&rowIndex=0

Komise Evropských společenství. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, Sdělení o evropském programu pro kulturu v globalizovaném světě, KOM(2007) 242 v konečném znění. *Eur-lex – Přístup k právu Evropské unie*[online]. Brusel, 10.05.2007 [cit. 2020-03-18]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0242:FIN:CS:PDF>

Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY kterým se zřizuje nástroj pro financování propagace demokracie a lidských práv ve světě, KOM(2011) 844 v konečném znění. *Eur-lex – Přístup k právu Evropské unie*[online]. Brusel, 7.12.2011 [cit. 2020-03-18]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0844:FIN:CS:PDF>

Přijaté texty, P8_TA(2018)0204 Pluralita a svoboda sdělovacích prostředků v Evropské unii. Usnesení Evropského parlamentu ze dne 3. května 2018 o pluralitě a svobodě sdělovacích prostředků v Evropské unii (2017/2209(INI)). *Evropský parlament*[online]. [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0204_CS.pdf

ZPRAVODAJ KANCELÁŘE VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE pro zastupování České republiky před EVROPSKÝM SOUDEM PRO LIDSKÁ PRÁVA. *Justice.cz* [online]. 2016, 1, 4 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: https://www.justice.cz/documents/12681/720430/Zpravodaj_201601.pdf/9d5a4799-075c-499d-9350-a69c0a792036

Právní předpisy

1. dodatek – The Bill of Rights. *Bill of Rights Institute*[online]. ©2020 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://billofrightsinstitute.org/wp-content/uploads/2019/07/Branded-Bill-Of-Rights.pdf>

14. dodatek – Bill of Rights and Later Amendments – Amendment 14 – Civil rights. *US History*[online]. 09.07.1868 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.ushistory.org/documents/amendments.htm#amend14>

Americká deklarace práv a povinností člověka – American Declaration of the Rights and Duties of Man. *OAS - Organization of American States: Democracy for peace, security, and development*. [online]. [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: https://www.oas.org/dil/access_to_information_human_right_American_Declaration_of_the_Rights_and_Duties_of_Man.pdf

Americká úmluva o lidských právech American Convention on Human Rights. *Basic documents pertaining to human rights in the inter-american system*[online]. [cit. 2020-03-12]. Dostupné z: <http://www.cidh.org/Basicos/English/Basic3.American%20Convention.htm>

Amsterodamská smlouva pozměňující smlouvu o Evropské unii, Smlouvy o založení Evropských společenství a související akty, (97/C 340/01). *Euroskop.cz - Zpravodajství*[online]. [cit. 2020-03-18]. Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/2/764-amsterdam.pdf

Články Konfederace a trvalé unie, čl. 2 – Articles of Confederation. *The Library of Congress – American memory: Remaining Collections*[online]. 09.07.1778 [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <http://memory.loc.gov/cgi-bin/ampage?collId=llsl&fileName=001/llsl001.db&recNum=127>

Doporučení CM / Rec (2018) 2 o roli a odpovědnosti internetových zprostředkovatelů

Doporučení č. R(2000)7 k ochraně zdrojů, kteří poskytují informace

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod – Sdělení č. 209/1992 Sb. – Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících. *Zákony pro lidi*[online]. 01.06.2010 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-209>

Jednotný evropský akt. *Euroskop.cz - Zpravodajství*[online]. [cit. 2020-03-18].
Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/2/763-jea.pdf

Smlouva o FEU

Statut Rady Evropy – Sdělení č. 123/1995 Sb. – Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přístupu České republiky ke Statutu Rady Evropy. *Zákony pro lidi*. [online]. 03.08.1949; 30.06.1993 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-123>

Text Mezinárodní pakt o občanských a politických právech – The Universal Declaration of Human Rights. *United Nations*[online]. [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html>

Text Všeobecné deklarace lidských práv – The Universal Declaration of Human Rights. *United Nations*[online]. [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html>

Úřední věstník Evropské unie C 326/391. Listina základních práv Evropské unie. *Eur-lex – Přístup k právu Evropské unie*[online]. 26.10.2012 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=CS>

Usnesení HRC 7/36, ze dne 24. března 2008

Internetové zdroje

2018 Country Reports on Human Rights Practices. *U.S. Department of State - United States Department of State*[online]. 2018 [cit. 2020-02-27]. Dostupné z: <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/>

Amnesty International Facts. *The Nobel Prize*[online]. ©2020 [cit. 2020-03-20]. Dostupné z: <https://www.nobelprize.org/prizes/peace/1977/amnesty/facts/>

Basic facts about the UPR. *OHCHR*[online]. ©2020 [cit. 2019-12-18]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/BasicFacts.aspx>

Country Reports on Human Rights Practices for 2018. *U.S. Department of State - United States Department of State*[online]. [cit. 2020-03-12]. Dostupné z: <https://www.state.gov/country-reports-on-human-rights-practices-for-2018/>

Čeho jsme dosáhli. *Council of Europe*[online]. ©2020 [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://www.coe.int/cs/web/about-us/achievements>

Definition of Hate speech. *Meanings and Definitions of Words at Dictionary.com*[online]. ©2020 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <https://www.dictionary.com/browse/hate-speech>

Den lidských práv 2015: Lidská práva jsou pro všechny bez rozdílu. *Informační centrum OSN*[online]. 09.12.2015 [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/den-lidskych-prav-2015-lidska-prava-jsou-pro-vsechny-bez-rozdilu/>

Evropské unii byla v roce 2012 udělena Nobelova cena za mír. *Evropská unie*[online]. ©2020 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: www.europa.eu/european-union/about-eu/history/2010-today/2012/eu-nobel_cs

Franklin D. Roosevelt, 1941 STATE OF THE UNION ADDRESS “THE FOUR FREEDOMS” (6 JANUARY 1941). *Voices of Democracy*[online]. [cit. 2020-02-17]. Dostupné z: <http://voicesofdemocracy.umd.edu/fdr-the-four-freedoms-speech-text/>

Freedom of expression in 2018. *Council of Europe*[online]. © Council of Europe, April 2019, DGI(2019)3 [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/freedom-of-expression-2018-/1680943557>

Freedom of expression. *Amnesty International*[online]. ©2020 [cit. 2020-02-27]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/what-we-do/freedom-of-expression/>

Freedom of Opinion and Expression – Individual Complaints. *OHCHR* [online]. 1996–2020 [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/Issues/FreedomOpinion/Pages/Complaints.aspx>

Hate Speech. *Council of Europe*[online]. ©2020 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/freedom-expression/hate-speech>

History. *Human rights watch*[online]. ©2020 [cit. 2020-03-20]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/history>

Hodnoty. *Council of Europe*[online]. ©2020 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.coe.int/cs/web/about-us/values>

Human Rights and Democracy. *U.S. Department of State - United States Department of State*[online]. [cit. 2020-02-27]. Dostupné z: <https://www.state.gov/policy-issues/human-rights-and-democracy/>

I/A Court History. *Inter-American Court of Human Rights*[online]. [cit. 2020-02-21]. Dostupné z: <http://www.corteidh.or.cr/historia-en.cfm>

Introduction of the committee. *OHCHR*[online]. ©2020 [cit. 2019-12-18]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CCPR/Pages/CCPRIntro.aspx>

LINDER, O. Douglas. Oral Argument before the Supreme Court of the United States. *Famous Trials*[online]. © 1995–2020 [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://famous-trials.com/falwell/1774-oralarg>

Mise a cíle Rady Evropy. *Rada Evropy – Council of Europe*[online]. 04.06.2013 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <http://www.radaevropy.cz/cile-rady-evropy.html>

Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression. *OHCHR* [online]. 1996–2020 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/Issues/FreedomOpinion/Pages/OpinionIndex.aspx>

SWEENEY, Joanne. Larry Flynt and Hustler, free speech, obscenity laws and your pornography. *LEO Weekly • Louisville's Alt-Weekly*[online]. 10.05.2017 [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://www.leoweekly.com/2017/05/larry-flynt-hustler-free-speech-obscenity-laws-pornography/>

The court in brief. *Council of Europe*[online]. [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Court_in_brief_ENG.pdf

The Editors of Encyclopaedia Britannica. Fourteenth Amendment. *Encyclopaedia Britannica*[online]. ©2020 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Fourteenth-Amendment>

Welcome to the Human Rights Council. *OHCHR*[online]. ©2020 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/AboutCouncil.aspx>

What we do. *OHCHR* [online]. 1996–2020 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/WhatWeDo.aspx>

Who we are. *OHCHR*[online]. ©2020 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/WhoWeAre.aspx>